

1. POLAZIŠTA	4
1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE	4
1.1.1. <i>Osnovni podaci o stanju u prostoru</i>	4
1.1.1.1. Geografski i geoprometni položaj.....	4
Povijest Kaptola.....	5
1.1.1.2. Površina, naseljenost i stanovništvo.....	6
1.1.1.3. Naselja, građevinska područja i ostala izgrađena područja	10
Naselja	10
Građevinska područja	11
Ostala izgrađena područja	11
1.1.1.4. Osnovne kategorije korištenja prostora	11
1.1.1.5. Prirodna obilježja	12
Reljef	12
Klima	13
Hidrološka i hidrogeološka obilježja	13
Pedološka i biovegetacijska obilježja	15
Geološka i tektonska obilježja	17
1.1.1.6. Zaštićene prirodne vrijednosti i kulturna dobra	20
Zaštićene prirodne vrijednosti	20
Park prirode "Papuk"	20
Kulturna dobra.....	21
Postojeće stanje.....	22
Registrirana kulturna dobra.....	28
Degradacije.....	32
Arheološki lokaliteti općine Kaptol	33
Arheološka istraživanja na Starom Gradu u Kaptolu	36
Popis kulturnih dobara po naseljima	39
1.1.1.7. Krajobrazne značajke prostora Općine	40
Ravnica, dolina i polja - nizinski poljodjelski prostor Požeške doline	41
Brdski prostor	41
Niži gorski krajevi - prostor južnih obronaka Papuka i dio zapadne Krndije	42
1.1.2. <i>Prostorno razvojne i resursne značajke</i>	44
1.1.2.1. Prirodni potencijal i korištenje resursa.....	44
Poljoprivredne površine.....	44
Šumske površine.....	46
Mineralne sirovine	49
1.1.2.2. Gospodarski potencijal	50
Gospodarska struktura	50
Proizvodne djelatnosti	51
Turizam	51
Ribnjačarstvo.....	52
1.1.2.3. Društvene djelatnosti	53
Uprava.....	53
Socijalna zaštita	55
Obrazovanje	56
Zdravstvo.....	58
Kultura i udruge	59
Vjerske institucije.....	61
Sport i rekreacija	63
1.1.2.4. Komunalne djelatnosti	66
1.1.2.5. Prometni infrastrukturni sustav	68
Cestovni promet	68
Poštanski promet.....	68
Područna uprava.....	68

Poštansko središte.....	69
Izvršna jedinica	69
Poštanski ured	69
Telekomunikacije.....	69
Pokretne komunikacije.....	70
RTV sustav veza	70
1.1.2.6. Energetski sustav	71
Plinoopskrba.....	71
Elektroenergetika	71
Potrošnja električne energije.....	71
Prijenosna mreža	71
Distribucijska mreža.....	71
1.1.2.7. Vodno gospodarski sustav	73
Vodoopskrba	73
Odvodnja otpadnih voda	74
Uređenje vodotoka i voda.....	74
Melioracijska odvodnja i navodnjavanje	76
Melioracijska odvodnja.....	76
Melioracijsko navodnjavanje	76
1.1.2.8. Postupanje s otpadom.....	77
1.1.2.9. Stanje okoliša	77
Onečišćenje voda.....	77
Onečišćenje zraka.....	78
Onečišćenje tla.....	78
Opterećenje bukom.....	79
1.1.3. <i>Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova</i>	80
1.1.3.1. Obveze iz Prostornog plana Požeško-slavonske županije.....	80
Stanovništvo	80
Naselja	81
Sustav središnjih naselja i razvojnih središta	81
Organizacija i osnovna namjena korištenja prostora.....	82
Gospodarske djelatnosti.....	82
Planirana funkcija lokalnog središta	83
Uvjeti određivanja građevinskih područja.....	83
Zaštita vrijednosti krajobraza.....	86
Razvoj infrastrukturnih sustava	87
Cestovni promet.....	87
Poštanski promet	87
Telekomunikacije	87
Plinoopskrba	87
Elektroenergetika	87
Vodoopskrba.....	88
Odvodnja otpadnih voda	88
Uređenje vodotoka i voda	88
Zaštita voda	89
Procjena utjecaja na okoliš	89
Melioracijska odvodnja.....	89
Poljoprivredno i šumsko zemljište.....	90
1.1.3.2. Ocjena postojećih prostornih planova	90
1.1.4. <i>Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje</i>	91
1.1.4.1. Demografski potencijal	91
1.1.4.2. Naselja.....	91
1.1.4.3. Građevinska područja.....	92
1.1.4.4. Gospodarski potencijal	92

1.1.4.5. Promet.....	93
Cestovni promet.....	93
Poštanski promet.....	93
Telekomunikacije.....	93
RTV sustav veza.....	94
1.1.4.6. Energetika.....	94
Plinopskrba.....	94
Elektroenergetika.....	94
1.1.4.7. Vodno gospodarstvo.....	94
Vodoopskrba.....	94
Odvodnja otpadnih voda.....	95
Uređenje vodotoka.....	95
Melioracijska odvodnja i navodnjavanje.....	96

1. Polazišta

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.1.1. Geografski i geoprometni položaj

Općina Kaptol nalazi se u sjevernom dijelu Požeško-slavonske županije koja prema prirodno-geografskoj regionalizaciji pripada svojim istočnim dijelom panonskoj megaregiji i to slavonskom gromadnom gorju, a zapadnim dijelom zavalu sjeverozapadne Hrvatske. Kao dio te prirodne cjeline, područje općine Kaptol smješteno je na sjevernom dijelu Požeške doline, te se postepeno uzdiže prema južnim obroncima Papuka i jednim malim dijelom zapadne Krndije.

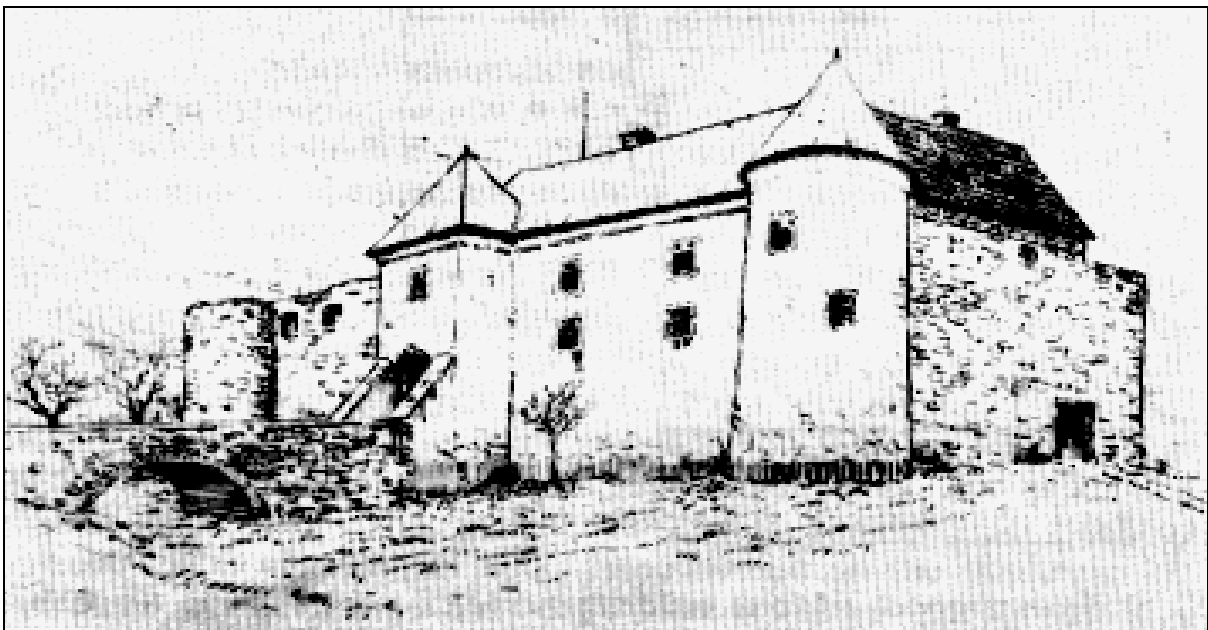

POLOŽAJ OPĆINE KAPTOL U PROSTORU ŽUPANIJE

Prema teritorijalnom ustroju lokalne samouprave općina Kaptol je jedna od deset JLS Požeško-slavonske županije koja je temeljem Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj dobila status Općine s pripadajućim naseljima, i smještena je u njenom sjevernom dijelu. Sjeverna granica Općine je s Virovitičko-podravskom županijom (općina Čačinci i grad Orahovica). Na zapadu općina Kaptol graniči s područjem općine Velika, na jugu s područjem grada Požege i općine Jakšić, a na istoku graniči s područjem grada Kutjevo.

Geoprometni položaj općine Kaptol je nepovoljan. Svojim smještajem u sjevernom dijelu Požeške kotline – prirodne karakteristike Papuka, utjecala je na izoliranost i ograničenje u razvitku prometnog sustava. Prostorom Općine prolaze dvije županijske ceste koje povezuju Općinu sa susjednim općinama i dalje s prometnim koridorima Republike Hrvatske.

Povijest Kaptola

Naseljenost ovoga prostora evidentira se još iz pretpovijesnog vremena. Sva istraživanja i iskapanja (V. Vejvoda, I. Mirnik; H. Potrebica) potvrđuju da je Kaptol negdje u VII. st. prije Krista, u vrijeme starijeg željeznog doba bio kneževsko mjesto i jedan od centara halštatske kulture, pa je kao takav i registriran u našoj i svjetskoj povijesnoj literaturi. O tome svjedoče brojni nadgrobni humci (tumulusi) u neposrednoj blizini Kaptola u podnožju Papuka.

Samo općinsko središte Kaptol dobilo je ime prema Zbornom kaptolu sv. Petra pečuške biskupije Pet crkava (Capitulum ecclesiae sancti Petri de Posega), iako je zemljopisno dosta udaljen od Pečuha. Vjeruje se da je Zborni kaptol osnovan zbog inojezičnosti ovoga područja s obzirom na biskupijsko sjedište te kao uporište za suzbijanje bogumilstva iz susjedne Bosne, no ozbiljnijih razloga dakako može biti i više. Kako je Kaptol bio posvećen sv. Petru, na nekim starim zemljovidima nalazimo na njegovom mjestu toponim Petrovac.

Kaptol se kao zborni mjesto u povijesnim dokumentima spominje prvi puta 1221. g. (s nesigurnom datacijom). Kao Zborni kaptol osim crkvenih službi bio je vjerodostojno mjesto (locus credibilis) koje je djelovalo prema odredbama kralja i kraljevskih sudova, a s najrazličitijim zadaćama, koje su kaptolski ljudi obavljali nekoliko stoljeća na svim stranama hrvatsko-mađarske državne zajednice, što mu je davalo poseban ugled u kraljevinama, odnosno Kaptol je imao funkciju čuvati povelje, izdavati prijepise listina, te uvoditi plemiće i crkvene institucije u

posjede. Zapravo je obavljao pravne poslove odnosno zemljišno-knjižne poslove za plemiće na svom području.

Na čelu Kaptola uvijek je bio prepošt (praepositus), potom lektor, kantor, kustos i ostali kanonici među kojima su bili magistar, prebendar, koralist i altaris. Obično je bilo desetak kanonika, a neki tvrde da ih je požeški Kaptol prije turskih osvajanja imao čak 26.

Sasvim je siguran povijesni podatak o postojanju kaptolske srednjovjekovne škole jer povijesni dokumenti 1311. spominju kanonika Teophila koji je "puerlector ecclesiae nostrae", no ta ustanova zasigurno je mogla djelovati i prije naznačene godine.

S prodiranjem Turaka od sredine 15. st. Kaptol postaje i značajno obrambeno uporište. U renesansnom stilu vodenih gradova gradi se šesterostrana utvrda koja se kao "uznapredovala ruina" očuvala sve do danas. Ako uz očuvanu utvrdu nije postojalo i podgrađe sa svojim obrambenim sustavom, onda je osnovna zadaća ove utvrde u sustavu obrambene crte središnje Slavonije (Kamengrad, Brod, Ružica-rad, Voćin, Virovitica) bilo, uz zaštitu stanovništva, zaštita velike gotičke crkve koja je svojim zidovima gotovo dodirivala bedeme prepoštove tvrđave, a koje su temelji otkriveni arheološkim iskapanjima tek u najnovije vrijeme.

U tursko vrijeme Kaptol u početku stagnira, a onda jedini uz Požegu na širem prostoru dobiva status kasabe, što svjedoči o njegovu vojnom i gospodarskom značenju.

Nakon protjerivanja Turaka staru gospoštiju Kaptol kupuje od Carske komore kanonik Petar Crnković i uspostavlja prepozituru koja potpada pod još neoslobođenu Srijemsku biskupiju.

U sedamdesetak godina, sve do oslobođenja Petrovaradina, razdiraju u Kaptolu srijemski biskupi, koji preuređuju staru tvrđavu u rezidenciju, a na njenom sjeverozapadnom dijelu, nakon biskupa Vernića i Patačića biskup L. Soreny podiže veliku baroknu, danas devastiranu, crkvu sv. Jurja (oko 1752. g.) s prekrasnim lebdećim svodom svetišta te tornjem na starijoj osnovi koji ima romaničke reminiscencije.

Bez obzira na postojeću crkvu u Kaptolu se sedamdesetih godina 18. st. gradi župna crkva posvećena svetima Petru i Pavlu, jednobrodno veliko zdanje, kao da je njezin graditelj biskup Ivan Paxy imao u svezi s njezinom funkcijom druge nakane.

Spajanjem biskupija Srijemske i Bosansko-đakovačke (gašenjem de facto Srijemske biskupije) Kaptol dolazi kao manja gospoštija nove biskupije pod upravu kanonika Đakovačkog stolnog kaptola. O njezinim prihodima i izdacima kanonici su vodili pomno pisani zapisnik. To je vrijeme kada, najvjerojatnije pod zagovorom kanonika, odnosno ordinarija u Đakovu Kaptol početkom 19. st., ukazom cara Franje I., stječe status trgovišta (oppidum), što daje impuls njegovom razvoju. U ovo doba otvara i prvu trivijalnu školu (1764. g.) koja kontinuirano djeluje i do danas.

Ukidanjem podložničkih odnosa Đakovački stolni kaptol prodaje svoj posjed toliko udaljen od sjedišta biskupije. Kaptolom gospodari nekoliko vlasnika koji dalje rasprodaju gospoštijske posjede i samu tvrđavu. To je vrijeme doseljenja prvih Čeha u ove prostore (1865. dolazi "zemljak Balin") koji za nekoliko desetljeća po doseljenju osnivaju i svoje društvo i svoju školu. Zadnji vlasnik Kaptola bio je Grga Turković, odvjetak poduzetničke i barunske loze posjednika iz Kutjeva koji, na žalost, nije poput svojih rođaka imao poduzetničkog duha. Konačno, Kaptol kupuje Brodska imovna općina čiji se posjedi nakon rata nacionaliziraju.

Što je najviše vrijedilo u Kaptolu - od srijemskih biskupa najvećim dijelom obnovljena stara utvrda (Stari grad) i pogon žeste izgorjelo je 1943.godine u ratu. To je uzrokovalo daljnju stagnaciju Kaptola.

Kvalitetnije gospodarske promjene, osobito u poljoprivrednoj proizvodnji, počinju osamdesetih godina, a naročito od vremena kad je Kaptol opet dobio svoju općinu.

1.1.1.2. Površina, naseljenost i stanovništvo

Od deset jedinica lokalne samouprave Požeško-slavonske županije općina Kaptol zauzima predzadnje mjesto s površinom od 85,49 km² što iznosi 4,71 % ukupne površine Županije.

Tablica br. 1.

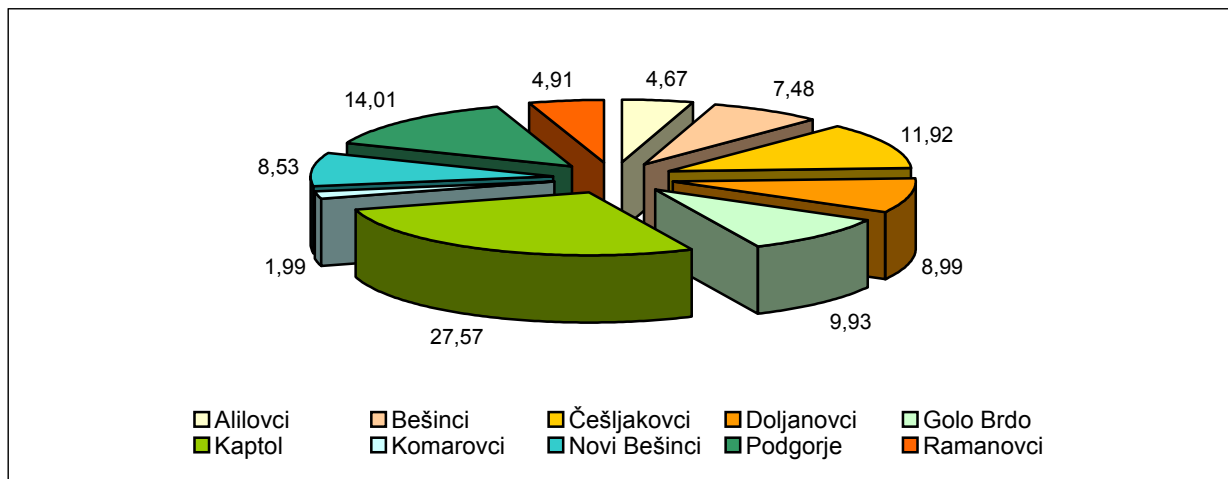
Općina Kaptol	Površina		Stanovnici				Stanovi				Domaćinstva		Gustoća naselje. br.st./km ²
			Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 1991.	Popis 2001.	
	km ²	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	broj	
UKUPNO	85,6	100	3.566	100	4.007	100	1.050	100	1.210	100	1.026	1.111	47
Naselja													
1. Alilovci	4,0	4,67	454	12,73	470	11,7	127	12,1	147	12,15	122	138	117
2. Bešinci	6,4	7,48	89	2,49	111	2,8	32	3,0	34	2,81	31	33	17
3. Češljakovci	10,2	11,92	380	10,66	365	9,1	106	10,1	118	9,75	110	110	36
4. Doljanovci	7,7	8,99	231	6,48	255	6,4	63	6,0	71	5,87	57	64	33
5. Golo brdo	8,5	9,93	276	7,74	345	8,6	94	9,0	100	8,26	91	91	41
6. Kaptol	23,6	27,57	1.361	38,17	1.570	39,2	385	36,7	472	39,01	383	428	67
7. Komarovci	1,7	1,99	204	5,72	233	5,8	54	5,1	66	5,45	55	62	137
8. N. Bešinci	7,3	8,53	80	2,24	105	2,6	20	1,9	25	2,07	20	25	14
9. Podgorje	12,0	14,01	272	7,63	302	7,5	92	8,8	90	7,44	83	87	25
10. Ramanovci	4,2	4,91	219	6,14	251	6,3	77	7,3	87	7,19	74	73	59

Izvor podataka: Prostorni plan Požeško-slavonske županije, Popis stanovništva 2001.god.

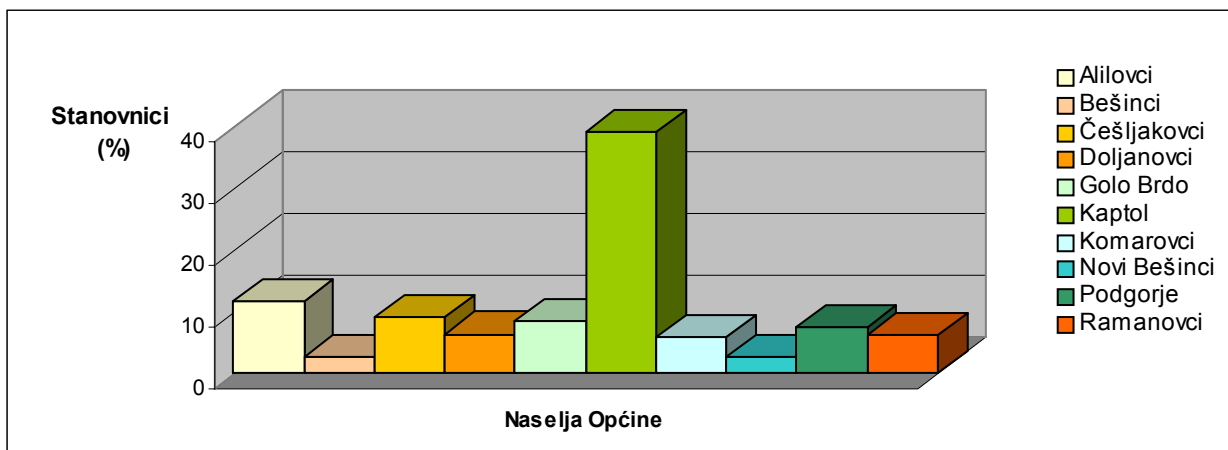
Tablica br. 2.

Područje općine	Površina		Stanovnici				Gustoća naseljenosti stan./km ²	
	km ²	Udio u površini Županije, %	Popis 1991.		Popis 2001.		Popis 1991.	Popis 2001.
			broj	%	broj	%	broj	broj
KAPTOL	85,49	4,71	3.566	3,6	4.007	4,7	42	47

Izvor podataka: Prostorni plan Požeško-slavonske županije, Popis stanovništva 2001.god.

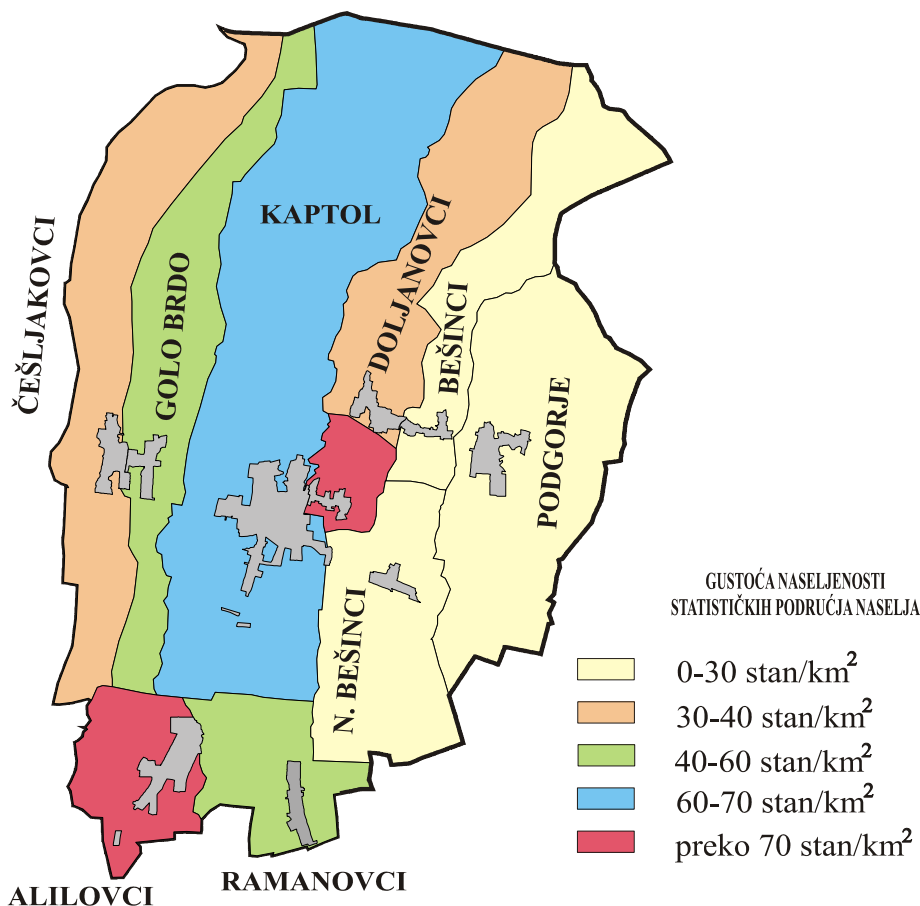

UDIO POVRŠINA POJEDINOG NASELJA U UKUPNOJ POVRŠINI OPĆINE

UDIO STANOVNIKA POJEDINIHZ NASELJA U UKUPNOM STANO. OPĆINE, 2001.GODINE

Prosječna gustoća naseljenosti područja općine Kaptol, po popisu stanovništva iz 2001. godine iznosila je 47 stan. na 1 km², što je jednako prosjeku Županije (47 stan/km²). Gustoća naseljenosti za sva naselja Općine je izračunata na osnovi statističkih granica naselja. Prostor općine Kaptol ubrajamo u gušće naseljeno područje Županije (četvrta po redu naseljenost od ukupno deset JLS Požeško-slavonske županije).

GUSTOĆA NASELJENOSTI STATISTIČKIH PODRUČJA NASELJA, 2001. GODINA

Na području općine Kaptol prema posljednjem popisu stanovništva 2001. godine živjelo je 4.007 stanovnika. U usporedbi s ukupnim stanovništvom Županije, kretanje stanovništva Općine je u laganom porastu.

Udio stanovništva Općine u stanovništvu Županije u promatranom razdoblju se povećao, što je posljedica intenzivnijeg smanjenja stanovništva Županije u odnosu na Općinu kao i povećanja stanovništva Općine. Stanovništvo Općine danas živi u 10 naselja.

Tablica br. 3.

KRETANJE STANOVNIŠTVA U RAZDOBLJU 1981. - 2001. god.					
Područje	Popisne godine			Indeks	
	1981.	1991.	2001.	1991./1981.	2001./1991.
Županija	99.189	99.334	85.831	100,1	86,4
Općina Kaptol	3.522	3.566	4.007	101,4	112,4
Udio Općine, %	3,6	3,6	4,7	-	-

Izvor podataka: Popisi stanovništva 1981., 1991. i 2001. godine

Iz kretanja stanovništva po naseljima u posljednjem međupopisnom razdoblju došlo je do smanjenja broja stanovnika samo u jednom naselju (Češljakovci), dok je u svim ostalim povećan broj stanovnika, a najviše u naseljima Novi Bešinci, Golo Brdo i Bešinci.

Tablica br. 4.

KRETANJE STANOVNIŠTVA PO NASELJIMA					
Naselja	Stanovništvo			Indeks	
	1981.	1991.	2001.	1991./1981.	2001./1991.
1. Alilovci	463	454	470	98,1	103,5
2. Bešinci	115	89	111	77,4	124,7
3. Češljakovci	342	380	365	111,1	96,1
4. Doljanovci	232	231	255	99,6	110,4
5. Golo Brdo	318	276	345	86,8	125
6. Kaptol	1.293	1.361	1.570	105,3	115,4
7. Komarovci	207	204	233	98,6	114,2
8. Novi Bešinci	72	80	105	111,1	131,3
9. Podgorje	282	272	302	96,5	111,0
10. Ramanovci	198	219	251	110,6	114,6
UKUPNO:	3.522	3.566	4.007	101,2	112,4

Izvor podataka: Popisi stanovništva 1981., 1991. i 2001. godine

Prosječna starost stanovnika općine Kaptol je 2001. godine bila 34,8 godina, što znači da je u odnosu na Županiju manja (38,2), a u odnosu svih 10 JLS Županije je najmanja.

Ukupno stanovništvo Općine, po dobnoj strukturi, ima obilježja demografske starosti. Po naseljima je struktura različita. Udio mladih najviše je u naseljima Novi Bešinci i Golo Brdo, a najmanje u naselju Češljakovci.

Tablica br. 5.

DOBNA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA PO NASELJIMA 2001. god.				
Naselja	Udio mladih, %	Koeficijent starosti, %	Indeks starenja	Dobni tip
1. Alilovci	32,1	17,66	54,97	Staro
2. Bešinci	30,6	25,23	82,35	Staro
3. Češljakovci	30,4	22,47	73,87	Staro
4. Doljanovci	33,7	17,25	51,16	Staro
5. Golo Brdo	35,1	13,91	39,67	staro (kasna mladost)
6. Kaptol	34,1	17,26	50,65	Staro
7. Komarovci	30,9	15,88	51,39	Staro
8. Novi Bešinci	35,2	15,24	43,24	staro (kasna mladost)
9. Podgorje	31,8	20,53	64,58	Staro
10. Ramanovci	31,1	20,32	62,38	Staro
UKUPNO:	33,0	18,02	54,66	Staro

Izvor podataka: Ured državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji, Služba za gospodarstvo, prostorno uređenje, zaštitu okoliša i graditeljstvo, Odsjek za gospodarstvo

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine stanovništvo općine Kaptol živjelo je u 1.111 kućanstava prosječne veličine 3,6 članova, a prosječna veličina kućanstava Županije je iznosila 3,1 član. Iz podataka za promatrana razdoblja Općine u cjelini vidljivo je znakovito povećanje broja i prosječne veličine kućanstava. Najveće povećanje broja i prosječne veličine kućanstava su u naseljima Novi Bešinci, Doljanovci, Golo Brdo, Komarovci i Kaptol.

Tablica br. 6.

KRETANJE BROJA KUĆANSTAVA PO NASELJIMA U RAZDOBLJU 1981.-2001. god.								
Naselja	Popisne godine			Indeks		Prosječne veličine br. članova		
	1981.	1991.	2001.	91./81.	2001./1991.	1981.	1991.	2001.
1. Alilovci	121	122	138	100,8	113,1	3,8	3,7	3,4
2. Bešinci	35	31	33	88,6	106,5	3,3	2,9	3,4
3. Češljakovci	91	110	110	120,9	100	3,8	3,5	3,3
4. Doljanovci	60	57	64	95	112,3	3,9	4,1	4,0
5. Golo Brdo	89	91	91	102,2	100	3,6	3,0	3,8
6. Kaptol	355	383	428	107,9	111,7	3,6	3,6	3,7
7. Komarovci	53	55	62	103,8	112,7	3,9	3,7	3,8
8. Novi Bešinci	15	20	25	133,3	125	4,8	4	4,2
9. Podgorje	93	83	87	89,2	104,8	3,0	3,3	3,5
10. Ramanovci	65	74	73	113,8	98,6	3,0	3,0	3,4
UKUPNO:	977	1.026	1.111	105,0	108,3	3,6	3,5	3,6

Izvor podataka: Popis stanovništva 1981., 1991. i 2001. godine

1.1.1.3. Naselja, građevinska područja i ostala izgrađena područja

Naselja

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj u sastavu općine Kaptol se nalazi 10 naselja. Naselje Kaptol je općinsko središte. Mjereno brojem stanovnika, prosječna veličina naselja 2001. godine je 400 stanovnika.

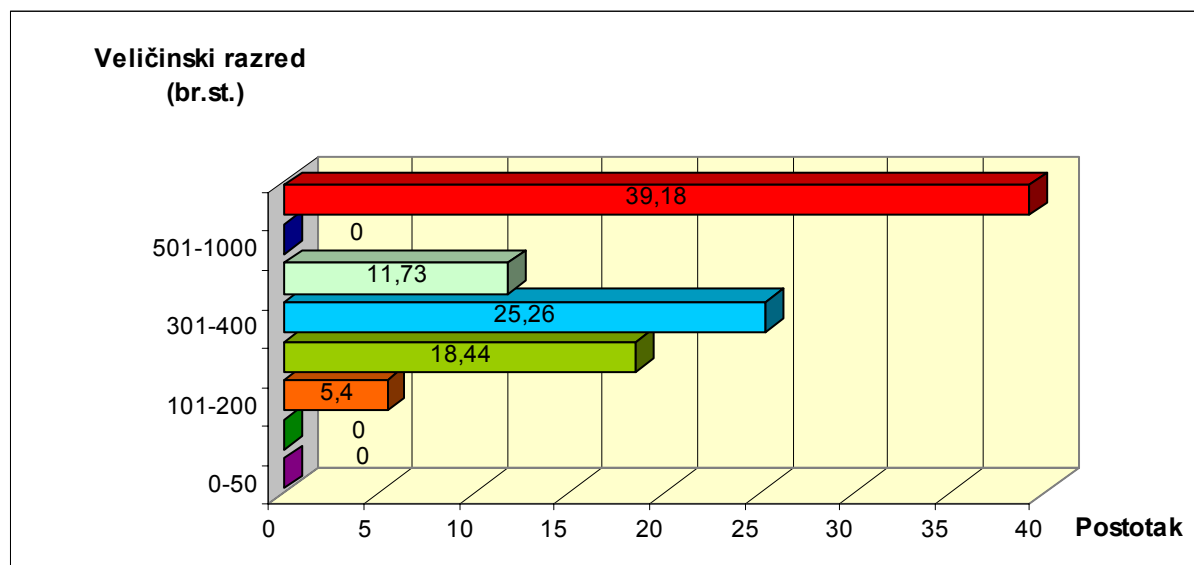
U naseljima po tipologiji izgradnje prevladavaju građevine obiteljskog stanovanja s gospodarskim građevinama po dubini građevne čestice, koje su veće dubine u naselja u nizinskom dijelu, dok su u naseljima prijelaznog brdskog prostora građevne čestice u pravilu nepravilne i manje dubine.

Tablica br. 7.

NASELJA PO VELIČINSKIM RAZREDIMA				
Veličinski razred (broj stanovnika)	Broj naselja	Broj stanovnika 2001. god.	Učešće u ukupnom broju naselja, %	Učešće u ukupnom broju Stanovnika, %
0 - 50	0	0	0	0
51 - 100	0	0	0	0
101 - 200	2	216	20	5,4
201 - 300	3	739	30	18,44
301 - 400	3	1.012	30	25,26
401 - 500	1	470	10	11,73
501 - 1000	0	0	0	0
1001 - 2000	1	1.570	10	39,18
UKUPNO:	10	4.007	100	100,0

Izvor podataka: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001. godine

S obzirom na veličinu naselja imamo 3 naselja od 201-300 stanovnika ili 30 % od ukupnog broja naselja u kojima živi 18,44% stanovništva Općine i 3 naselja od 301-400 stanovnika ili 30 % od ukupnog broja naselja u kojima živi 25,26 % stanovništva Općine. Od svih naselja dva naselja su u nizinskom prostoru Požeške doline (Alilovci i Ramanovci), a ostala naselja su u prijelaznom brdskom prostoru.

UDIO UKUPNOG BROJA STANOVNIKA PO VELIČINSKIM RAZREDIMA

Građevinska područja

Dosadašnja postojeća građevinska područja svih naselja su utvrđena Prostornim planom (bivše) općine Slavonska Požega.

Tablica br. 8.

POSTOJEĆA GRAĐEVINSKA PODRUČJA					
Naselja	Broj stanovnika 2001. god.	Površina ha	Izgrađeni dio		Gustoća naseljenosti 2001. god. st/ha
			ha	%	
1. Alilovci	470	68,61	31,43	45,81	7
2. Bešinci	111	14,79	6,57	44,42	8
3. Češljakovci	365	38,65	20,33	52,60	9
4. Doljanovci	255	29,47	14,88	50,49	9
5. Golo Brdo	345	26,22	19,21	73,26	13
6. Kaptol	1.570	155,01	85,39	55,09	10
7. Komarovci	233	17,16	9,39	54,72	14
8. Novi Bešinci	105	16,09	4,96	30,83	7
9. Podgorje	302	46,50	16,85	36,24	6
10. Ramanovci	251	28,23	17,76	62,91	9
UKUPNO:	4.007	440,73	226,77	51,45	9

Izvor podataka: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001. god., Prostorni plan Požeško-slavonske županije, Prostorni plan (bivše) općine Slavonska Požega

Na osnovi dosadašnjih demografskih i razvojnih trendova građevinska područja naselja su uglavnom predimenzionirana, te nema potrebe za proširenjem granica građevinskog područja. Analizom postojećih granica građevinskog područja došlo je do smanjenja površine građevinskog područja za 94 ha.

Ostala izgrađena područja

Na području općine Kaptol nema nekih značajnijih izgrađenih područja izvan postojećih površina za razvoj naselja. Izuzetak predstavljaju klijeti, vikend kuće, odnosno građevine povremenog stanovanja područje nazvano „Mladi Gaj“, zona sjeverno od naselja Češljakovci uz Kiseli potok, gdje je već započela izgradnja kuća za odmor, kao i već postojeći gospodarski kompleks sa sjeverne strane od prometnice Ž 4101 za potrebe odvijanja gospodarske djelatnosti, a ista će biti sastavni dio novo formirane gospodarske zone „Novi Bešinci“.

1.1.1.4. Osnovne kategorije korištenja prostora

U strukturi površina Općine poljoprivredne površine su najzastupljenije s udjelom od 52,36 %. Poljoprivredne površine Općine prostiru se na 4.475,89 ha i imaju sljedeću strukturu: oranice 67,87 %, voćnjaci 2,94 %, vinogradi 3,95 % i livade 12,11 %. Udio poljoprivrednih površina Općine u poljoprivrednim površinama Županije iznosi 5,00 %. Broj stanovnika na 100 ha ukupnih poljoprivrednih površina u Općini iznosi 90, u Županiji 96, a u Državi 141.

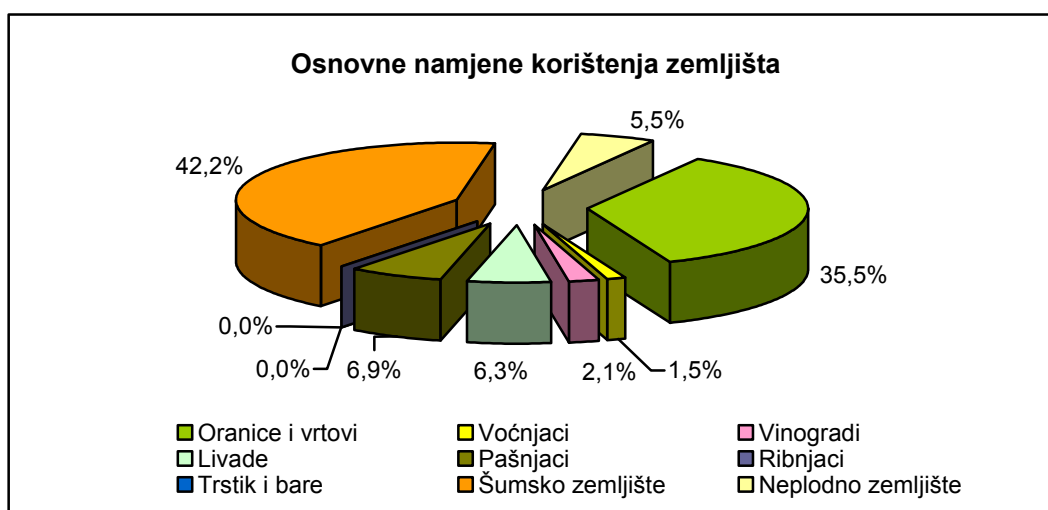
Šumske površine su zastupljene u strukturi površina Općine i zauzimaju 3.605,61 ha te čine 42,18 % prostora Općine. Hrvatske šume upravljaju s 97,06 % šumskih površina, dok je ostatak od 2,94 % u privatnom vlasništvu. U ukupnoj količini šumskog zemljišta Županije, Općina sudjeluje s 4,39 %. Na 100 ha šumskih površina Općine dolazi 111 stanovnika što je iznad prosjeka Županije (104 stan/100 ha), a ispod prosjeka Države (225 stan./100 ha).

Građevinska područja koja obuhvaćaju izgrađene, ali dijelom i poljoprivredne površine zauzimaju 440,73 ha ili 5,2 % ukupne površine Općine.

Tablica br. 9.

POVRŠINE PO KATASTARSKIM KULTURAMA ZEMLJIŠTA, ha		
Kat. kulture	Općina Kaptol	%
Oranice i vrtovi	3.037,68	35,5
Voćnjaci	131,58	1,5
Vinogradi	176,72	2,1
Livade	541,97	6,3
Pašnjaci	587,93	6,9
Ribnjaci	0	0
Trstik i bare	0	0
Šumsko zemljište	3.605,61	42,2
Neplodno zemljište	467,12	5,5
UKUPNE POVRŠINE	8.548,61	100

Izvor podataka: Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Požege,

1.1.1.5. Prirodna obilježja

Reljef

Prostor općine Kaptol pripada širem području prirodno-geografske cjeline Požeške kotline, kao dijelu Požeško-slavonske županije, odnosno šire geografske regije Istočne Hrvatske.

Područje Požeške kotline je složene geološke građe i reljefno jako raščlanjeno. U građi reljefa razlikuju se gorski masivi, prigorja i podgorja, te nizinsko-brežuljkasti prostor. Gorski masivi koji omeđuju Požešku kotlinu su najmarkantniji reljefni oblici, različite visine i smjera pružanja. Sjeverni i sjeverozapadni dio masiva čine Psunj (984 m), Papuk (953 m) i Krndija (792 m), s najvećim nadmorskim visinama, a južnu i jugoistočnu granicu čine nešto niže gore, Požeška (616 m) i Dilj gora (459 m). Gore su tipa horsta, nastale rasjedanjem i vertikalnim gibanjem stare Panonske mase, u čijem sastavu prevladavaju paleozojske i prekambrijske stijene, koje su jako metamorfozirane i naborane. Tercijarne naslage su zonski raspoređene, a u Papuku i Psunju pokrivaju samo niže dijelove padina.

Na području općine Kaptola gorski dio čine južne padine Papuka i mali dio zapadne Krndije. Gorski masiv postupno prelazi u padinska osunčana prigorja i osjenjena, disecirana i strma podgorja.

Nadmorske visine naselja na području općine Kaptol kreću se od 172 m (Alilovci) do 321 m (Doljanovci), a središte općine Kaptol je na 238 m.n.v. U sljedećoj tablici su navedene nadmorske visine svih naselja Općine:

Tablica br. 10.

NADMORSKE VISINE OPĆINE KAPTOL										
Naselja	Alilovci	Bešinci	Češljakovci	Doljanovci	Golo Brdo	Kaptol	Komarovci	Novi Bešinci	Podgorje	Ramanovci
Prosječna n.v. (m)	172	311	254	321	255	238	264	219	318	179

Izvor podataka: Državna topografska karta 1: 25 000

Klima

Klimatske osobine prostora općine Kaptol, dio su klimatskih osobina šireg prostora Istočne Hrvatske, koje karakterizira homogenost klimatskih osobina čemu su doprinijele reljefne osobine.

Cjelokupan prostor Istočne Hrvatske ima obilježja umjereno-kontinentalne klime, koju karakteriziraju česte i intenzivne promjene vremena.

Obzirom na reljefnu raščlanjenost prostora Županije, na klimatske prilike kako užeg, tako i šireg prostora, utjecali su reljefni oblici i nadmorske visine, te su uočljive mikroklimatske razlike između gorskog okvira i zavale. Gore su hladnije i vlažnije u odnosu na zavalu, što je pogodovalo i razvoju mreža tekućica.

Na području općine Kaptol vlada umjereno-kontinentalna klima, koja pripada tipu srednjoeuropske humidne umjereno-kontinentalne klime, čije su glavne karakteristike temperatura i vlaga zraka, zatim oborine i vjetrovi, te ostali manje važni klimatski pokazatelji.

Temperatura zraka tijekom godine najbolje označava kontinentalnu klimu. Prosječna godišnja temperatura zraka iznosi +11 C. Najhladniji mjesec je siječanj s prosječnom temperaturom +0,5 C, a najtopliji srpanj s prosječnom temperaturom zraka + 20,9 C. Prosječna godišnja temperaturna amplituda iznosi 21,4 C dok je apsolutna temperaturna amplituda 55,8 C. Srednje temperature po godišnjim dobima su: proljeće +11,3 C, ljeto +20 C, jesen +11,4 C i zima +1,4 C.

Oborine također vrlo dobro karakteriziraju kontinentalnu klimu. Raspored količine oborina tijekom godine vrlo je dobro raspoređen, a naročito u vegetacijskom periodu od IV – X mjeseca. U prva četiri vegetacijska mjeseca: travanj, svibanj, lipanj i srpanj, padne 334 mm oborina, što je nešto manje od polovine ukupne godišnje količine oborina. Nešto je manje oborina u jesen, 194 mm, nego u proljeće, 207 mm. Oborine donose uglavnom zapadni vjetrovi.

Prosječna godišnja relativna vlaga zraka iznosi 81 %.

Strujanje zraka na području Županije, odnosno Požeške kotline, u svim godišnjim dobima je sa zapada, što je i odlika prevladavajućeg zapadnog strujanja u umjerenim širinama, ali je uvjetovano pružanjem kotline u smjeru zapad-istok. U godišnjoj ruži vjetra na području Kaptola najučestaliji su vjetrovi sa zapada, koji su zimi dosta jaki. Istočni i južni vjetrovi imaju mali utjecaj na klimu ovog područja.

Srednja godišnja naoblaka na području Požeške kotline iznosi 5,6 desetina, što ovo područje svrstava u oblačniji dio Hrvatske. Povezana s naoblakom je i insolacija. Prosječno godišnje ima 172 sunčana dana. Snježni pokrivač na ovom području se zadržava u prosjeku 30 dana tijekom godine, a doseže visinu do 40 cm.

Navedeni klimatski podaci uzeti su iz podataka "Lovnogospodarske osnove" lovišta na području općine Kaptol (podaci hidrometeorološke mjerne stanice Požega za razdoblje od 1975-1985. god.).

Hidrološka i hidrogeološka obilježja

Općina Kaptol koja se nalazi na području Požeško-slavonske županije najvećim dijelom pripada vodnom području sliva Save (VGI Orpljava-Londža, 89 %), a jednim manjim dijelom i vodnom području sliva Drave (VGI Karašica – Vučica, 11%). Područje općine Kaptol, koje pripada slivu rijeke Orpljave, čini oko 5 % ukupne površine sliva Orpljave, a površina općine Kaptol na području Vodnogospodarske ispostave za slivno područje Karašica-Vučica iznosi oko 972 ha.

Vodotoke šireg okruţja karakterizira kišno-sneţni vodni reţim koji gotovo u potpunosti prati hod oborina kao i obilje protjecanja u hladnom periodu godine. Odstupanja od srednjih mjesečnih protoka su velika te se događa da, iako je u jesen prosječno otjecanje veliko, imamo slućajeve kada zna presušiti baš u to doba godine, a u vrijeme uobićajeno malih voda pojavljuju se izrazito visoki vodeni valovi. Znaćajniji vodotoci na promatranom podrućju Općine su Kiseli potok, Slatka voda, Bukovac, Kaptolka, Bistra.

Tablica br. 11.

VODOTOCI OPĆINE KAPTOL, km					
Red. br.	Ime vodotoka	Ukupno	Od toga u Źupaniji	Od toga u Općini	Utjeće u vodotok
VGO za vodno podrućje sliva Drave					
1.	Cipalovac	3,0	2,9	2,9	Źervanjski potok
2.	Źervanjski potok	6,3	0,9	0,9	Kaptolaćki jarak
3.	Medvećak	1,1	1,0	1,0	Kaptolaćki jarak
4.	Kaptolaćki jarak	4,8	2,1	2,1	Radlovaćka rijeka
VGO za vodno podrućje sliva Save					
1.	Kestenjić	0,9	0,9	0,9	Kiseli potok
2.	Sokolovac	1,4	1,4	1,4	Kiseli potok
3.	Kiseli potok	14,7	14,7	13,0	Velićanka
4.	Prosna	1,5	1,5	1,5	Olovni potok
5.	Jovićanski potok	2,5	2,5	2,5	Olovni potok
6.	Vlaški potok	2,1	2,1	2,1	Olovni potok
7.	Olovni potok	5,1	5,1	5,1	Bukovac
8.	Brezik	3,9	3,9	3,9	Bukovac
9.	Bukovac	7,1	7,1	5,6	Kaptolka
10.	Mala rika	1,6	1,6	1,6	Bistra
11.	Mestrovac	2,1	2,1	2,1	Bistra
12.	Bistra	4,9	4,9	4,9	Kaptolka
13.	Segedac	2,3	2,3	2,3	Kaptolka
14.	Korija	1,3	1,3	1,3	Kaptolka
15.	Kaptolka	14,1	14,1	4,5	Orljava
16.	Kljunovac	3,5	3,5	0,9	Kaptolka
17.	Malinska	1,1	1,1	1,1	Doljanovaćka rijeka
18.	Svinjak	0,8	0,8	0,8	Doljanovaćka rijeka
19.	Doljanovaćka rijeka	3,4	3,4	3,4	Slatka voda
20.	Rogulj	4,2	4,2	1,4	Slatka voda
21.	Slatka voda	13,3	13,3	8,1	Vetovka
22.	Suvodol	1,6	1,6	1,6	Pritok Poţanje
23.	Kostiševac	3,7	3,7	3,7	Pritok Poţanje
24.	Rićica	2,6	2,6	2,6	Crnica
25.	Crnica	4,5	4,5	4,5	Poţanja
26.	Gluvać	1,5	1,5	1,5	Jelašje
27.	Jelašje	2,0	2,0	2,0	Poţanja
28.	Vrbice	1,2	1,2	1,2	Pritok Poţanje
29.	Poţanja	6,7	6,7	1,0	Vetovka
30.	Ćerjan	1,1	1,1	1,1	Vetovka
31.	Ćajirica	1,8	1,8	1,8	Vetovka
32.	Vetovka	21,9	21,9	1,5	Orljava

Izvor podataka: Hrvatske vode VGO za vodno podrućje sliva Save, Sluţba planiranja, pripreme i razvoja projekata, Zagreb

Znaćajniji vodotoci na podrućju Općine kao što je naprijed navedeno su potoci Kiseli potok, Slatka voda, Kaptolka, Bistra i Bukovac sa svojim pritokama. Svi ovi vodotoci imaju karakter brdskih bujica s velikim kolićinama vode u kišnom periodu, uz velike kolićine nanosa kao rezultat erozije. Ovi bujićni vodotoci se formiraju na strmim obroncima Papuka i prelaze u središnji plato blago nagnut prema samoj dolini. Vodotoci u svojim dolinama meandriraju, a korita su uglavnom nestabilna, pa dolazi do ćestih promjena u situacijskom smislu uz pojavu nanosa, koji su nepredvićeno taloţi i stvara nepovoljne proticajne profile, te izaziva izlivanje vode pri pojavi maksimalnih kiša. Nakon pojava takvih kiša dolazi relativno brzo do formiranja poplavnih voda bujićnog karaktera, koji u osnovnom koritu izazivaju pritoke veće od kapaciteta, pa dolazi do izlivanja i plavljenja.

Po geološkom sastavu Papuk se sastoji od čistih vapnenački tvorevina kraškog karaktera. Doline vodotoka predstavljaju plodne površine, sastavljene uglavnom od pjeskovitih glina, šljunaka, gline i prapora. Uz doline potoka nalaze se aluvijalne naslage.

Pedološka i biovegetacijska obilježja

Na području Općine zastupljena su automorfna i hidromorfna tla. Automorfna tla su nastala na ocjednim formama reljefa, a na ravnim terasama, blagim padinama brežuljaka, odnosno razvila su se na terenima koja nemaju dodatnog vlaženja, što znači da nema poplavne ili slivne vode niti da podzemna voda dopire u aktivni profil, u solum, vlaženje je samo oborinama. To su površine iznad 100 – 985 m nadmorske visine, koje su dobre drenaže, kroz čiju masu zato dobro prekolira oborinska voda.

U dolinskom dijelu područja u uvjetima prekomjernog vlaženja ili s visokom podzemnom vodom razvila su se hidromorfna tla. To su tla na čiji razvoj i dinamiku ne utječu samo oborinske nego i dopunske ne zaslanjene vode. Zato su to površine na nižim ili udubljenim dijelovima pejzažna, to su tereni ispod izohipse 100 m na kojima poplavna voda (slivne vode s viših terena ili izlivena voda iz vodotoka) i/ili podzemna voda ulaze u solum i zadržavaju se u tlu kraći ili duži period godine. Takve vode koje prekomjerno zasićuju tla dominiraju i usmjeravaju procese u njima i ostavljaju svoj hidromorfni pečat.

Pedološke osobine prostora općine Kaptol dio su pedoloških osobina šireg prostora. Različite pedološke jedinice nastale su pod utjecajem reljefa, te specifičnih vodnih prilika u određenim klimatskim uvjetima, koji su utjecali na postanak i rasprostranjenost pojedinih vrsta tala.

Pedološke jedinice rasprostranjene na području općine Kaptol izdvojene su na temelju Pedološke karte 1:200.000 (A. Škorić i suradnici: Tla Slavonije i Baranje, Zagreb, 1977. god.).

Od ukupno 58 pedoloških jedinica na području Slavonije i Baranje (prema A. Škorić i suradnici) na području općine Kaptol zastupljeno je ukupno 5 pedoloških jedinica, navedenih u sljedećoj tablici:

Tablica br. 12.

PEDOLOŠKE JEDINICE						
R.b.	Naziv kartografske jedinice	Matični supstrant	Nagib %	Nadmo. visina, m	Način upotrebe	Rasprostranjenost
2	Koluvij i močvarno glejno tlo (euglej)	holocen-glina, ilovača sa šljunkovitim materijalom	0-15	80-120	travnjaci oranice, šume	Doline manjih rijeka i potoka
14	Kiselo smeđe tlo i ranker, pretežno na gnajsu	gnajs, filiti, škriljci	30-60	400-1000	šume	Papuk - sjeverni dio Općine
17	Kiselo smeđe tipično i lesivirano tlo, na kvarcnom konglomeratu, škriljevcima i pješčenjaku	kvarcni konglomerat, škriljevci, pješčenjaci, lapori, meki vapnenci i pleistocenske ilovače	8-25	200-400	šume oranice	Južni obronci Papuka - sjeverni dio Općine
20	Lesivirano tlo, tipično i pseudoglejno, na lesu – pretežno antropogenizirana tla	Les	3-15	150-250	oranice, vinogradi voćnjaci, šume	Požeška kotlina - južni i jugozapadni dio Općine
46	Močvarno glejno (euglej) i koluvij	holocenski glinasti i ilovasti sedimenti	0-2	80-120	travnjaci, šume, oranice	Uže doline pritoka Save i Drave - jugoistočni dio Općine

Izvor podataka: A. Škorić i suradnici – Tla Slavonije i Baranje, Zagreb, 1977. god.

Građa slavonskih planina je takva da je centralni dio izgrađen od silikatnih eruptivnih i metamornih stijena koje izbijaju na površinu na samom hrptu, odnosno najvišim dijelovima. Truplo ovih planina je zasuto kao nekim ogrtačem, tercijalnim stijenama, a najniži dijelovi pristranaka su preko ovih prekriti pleistocenskim sedimentima. Tako se vijenac silikatnih stijena i odgovarajućih asocijacija tala na njima spušta preko padina koje imaju centralnu zonu s

karakterističnim tlima na donje pristranke koji zatvaraju Požešku dolinu i ulaze u njen zaravnjeni, ravničarski centralni dio. Na sjeveru se spuštaju u slavonsku Podravinu, na jugu u slavonsku Posavinu, na istoku u istočni ravničarski dio Slavonije, a na zapadu prema granici sa središnjom Hrvatskom.

Od tala koja prekrivaju najviši prstenasti dio planina, a razvila su se najprije na silikatnoj litološkoj podlozi, nalazimo cijelu evolucijsku seriju: litosoli – rankeri – distrična smeđa – lesivirana – podzol. Kako u planinskim predjelima reljef i matična stijena po utjecaju na tlo imaju vrlo veliko značenje, tako su među automorfnim tlima najrasprostranjenije kartografske jedinice tala nastale na gnajasu, filitima, škriljcima i andenzitu. Jedna od većih je jedinica br. 14 u kojoj su tla distrična smeđa i rankeri na stijenama s dominacijom gnajasa, a obrasla su prirodnom šumom, te ostaju i dalje isključivo šumska tla. Za ova tla je značajno to da će se evolucija nastaviti uglavnom u prirodnim uvjetima. Klima koja je u vezi s nadmorskom visinom, šumske vrste koje se prilagođavaju klimi i tlu ostaju u prirodnim uvjetima, a sva su tri elementa ekosistema u međusobnoj koaliciji.

Na nižim nadmorskim visinama, (obično do 400 m) na istoj grupi silikatnih stijena, u kojoj se nalaze i manje površine mekih vapnenaca i pleistocenskih ilovina, izdvojena je zasebna kartografska jedinica br. 17. Dominiraju distrično smeđa, tipična i lesivirana tla na kvarcnim konglomeratima, škriljercima i pješčenjaku, a eutrično smeđa, lesivirano i rendzine javljaju se kao inkluzije. Pretežno su tla ove jedinice obrasla šumskom vegetacijom, a zbog blažih nagiba i nižih terena, dijelom su iskrčena i pretvorena u oranice.

Zasebnu i značajnu cjelinu čine zaravnjeni dijelovi Požeške doline u koju se spuštaju padine okolnog gorja, koja je blago nagnuta, relativno dobre prirodne drenaže, pa se izdvaja dominantno lesivirano tlo, tipično ili pseudoglejno.

Ovo automorfno tlo je ponajviše u skladu s klimom, tj prevladavaju procesi eluvijacije karakteristični za lesivirano tlo, a u slučajevima kad se u razvoju začepi teksturno teži B horizont (ili sloj), usporena perkolacija je razlog pseudoglejnih procesa. Evolucijski promatrano tla Slavonije i Baranje, mogli bi ovu kotlinu smatrati nastavkom zone zapadnog dijela Đakovačkog ravnjaka, između kojih se utisnula Krndija i Dilj gora te tako prekinuli povezanost evolucijske sekvence.

Tla ove cjeline su na dubokim rahlim pleistocenskim lesnim i lesolikim sedimentima, pa je to razlog da su pretežno u poljoprivrednom korištenju, najviše dobre duboke oranice, zatim vinogradi i voćnjaci dok šuma ima malo.

Od grupe hidromorfnih tala na području općine Kaptol zastupljena su močvarno glejno (euglej) i koluvij kartografska jedinica br. 46 i koluvij i močvarno glejno tlo (euglej) kartografska jedinica br. 2. Ova tla su pod travnjacima, oranicama i šumom.

Močvarno-glejna tla (euglej) su takva glejna tla koja nemaju veliko osciliranje suficitne vode i zato je unutar soluma do 1 m ispod površine prisutno barem u dijelu, ako ne u cijelom profilu, konstantno prekomjerno navlaživanje. Stog osim hidromorfnog humusnog horizonta, koji je plići od 50 cm, razlikujemo oksidoredukcijski i redukcijski glejni horizont. Za dinamiku ovih tala, a isto tako za hidromelioracije, presudno je koja voda prevladava. Ako je pretežno djelovanje gornje vode, takvo tlo označavamo kao posebni podtip epiglejnog, ako prevladava donja voda, to je hipoglejno, a ako su prisutna oba načina prekomjernog vlaženja, to su amfiglejna tla. Ova tla su se razvila na holocenskoj naplavnoj terasi, najčešće nadmorske visine 75-95 m, ali ipak s velikim razlikama i malo poznatim i mjerenim elementima koji su bili presudni. Uz poznate mikroreljefne razlike, koje je lako uočiti, ostali su malo poznati izvori, vrste i načini pritjecanja i komuniciranje podzemne vode. Isto tako nisu dovoljno detaljno izdvojeni holocenski sedimenti, posebno površinski, niti su objašnjene korelacije s topografsko-hidrološkim utjecajem na tlu. Tokom proteklih stotinu godina vršile su se melioracije različitog intenziteta i na različitim znanstvenim osnovama, no ne postoje kvantitativni pokazatelji, na temelju kojih bi utvrdili utjecaj na hidrološke prilike pojedinih predjela, a posebno na procese i svojstva tla.

Vodeći računa o morfologiji profila prvenstveno znakovima zamočvarivanja, o zastupljenosti pojedinih kombinacija, zatim o geografskim cjelinama i raznolikosti holocenskih sedimentata, izdvojeni su pritoci Save i Drave u uskim dolinama na teksturno težim holocenskim sedimentima euglejna tla s koluvijem (kartografska jedinica br. 46.), kao i male, ali oštro

izražene disecirane dolinice zone koluvijalnih nanosa uz glejna tla u dolinama manjih rijeka i u pribriježnim zonama promatranog područja (kartografska jedinica br. 2).

Prirodni vegetacijski pokrov na području općine Kaptol, odnosno na području Požeške kotline je veoma bogat i raznolik, te je ovo područje i označeno kao posebno područje unutar Republike Hrvatske, gdje svaka biljna i životinjska vrsta predstavljaju dragocjenost prostora.

Vegetacijski pokrov na ovom prostoru prati geomorfološke oblike u prostoru, te se razlikuju dva osnovna tipa vegetacije: brdska i nizinska. Brdski tip vegetacije čine šume hrasta kitnjaka i lužnjaka, graba, javora, jasena, cera i šume brdske bukve i šume bukve i jele.

Bogatstvu i raznolikosti biljnih vrsta na ovom području svjedoči i podatak da je na području Požeške kotline evidentirana 1/5 sveukupnih vrsta flore u Hrvatskoj. Raznolikost flore i njena zanimljivost uvjetovana je i položajem i oblikom Požeške kotline i njenom otvorenošću prema istoku, odnosno utjecajima suše klime s popratnim biljnim vrstama.

Nakon šuma najstabilnije biljne zajednice su pašnjaci i livadne, od kojih su pojedine uz vodotoke i zamočvarene, sa specifičnom vegetacijom (joha, vrbe itd.). Ostale površine koje nisu pod navedenim tipovima vegetacije su kultivirane, te su pod poljoprivrednim kulturama (oranice, vinogradi).

Geološka i tektonska obilježja

Općina Kaptol je smještena na prigorju južnog Papuka i malom dijelu zapadne Krndije. Ova gorja predstavljaju geološki najsloženije i najinteresantnije područje sjeverne Hrvatske. U širokom kronostratigrafskom rasponu tu su zastupljene najstarije i najraznovrsnije geološke formacije u Hrvatskoj, počev od prekambrija, paleozoika i mezozoika do najmlađih članova kenozoika.

U geotektonskom smislu tu su utvrđeni tragovi svih značajnijih orogenetskih zbivanja od bajkalskog, kaledonskog, hercinskog i alpskog sklopa do postanka neotektonskih struktura.

Najstarije stijene (Predpaleozoik) slavonskih planina u prikazu opće građe terena nalazimo sačuvane u obliku jedne zone koja obuhvaća Psunj i pruža se preko južnih padina Papuka u masiv Krndije (Psunjsko–krndijski metamorfni kompleks) i druge zone radlovačkog metamorfnog kompleksa (paleozoik), koji se nalazi tektonski uklinjen između psunjsko-krndijskog na jugu i papučkog na sjeveru.

Psunjsko–krndijski kompleks stijena se sastoji od različitih varijeteta granitoidnih i metamorfnih stijena koje su metamorfozirane u rasponu od facijesa zelenih škriljavaca do epidot-amfibolitskog facijesa (prema Eskoli).

Amfibolitskom facijasu pripadaju varijeteti paragnajseva, amfibolski škriljavci, amfiboliti i granitoidne stijene. Stijene ovog facijesa protežu se od Lončarskog visa, na istoku, odakle brazde preko područja Kutjeva do Doljanovačke rijeke i tu nestaju pod tercijarno-kvartarnim tvorevinama Požeške kotline. Među paragnajsevima nalazimo više tipova koji se međusobno razlikuju po stupnju škriljavosti, litaži, zatim stupnju boranja i krupnoći zrna, te po količinskom odnosu mineralnih sastojaka i po stupnju dijaftoreze. Glavni mineralni sastojci paragnajseva su kvarc, kiseli plagioklas i biotit. Količina muskovita varira od stijene do stijene. Uz spomenute minerale dolazi i granat čija veličina zrna varira od 1-3 mm. Uz njega u dubljim dijelovima ovog kompleksa, javlja se često staurolit, rjeđe disten (samo u najistočnijim zonama) i vrlo rijetko silimanit i andaluzit. Pretežni dio stijena ima izraženu kataklastičnu (flazer) strukturu.

Folijacija je izvanredno dobro izražena. Očituje se u paralelnom redanju lističavih minerala. Stvarana je uzduž klivaža osne ravnine.

Amfibolitski škriljavci su važan član progresivno metamorfoziranog dijela psunjsko-krndijskog kompleksa. Oni čine tijela debljine od nekoliko decimetara do nekoliko metara koja su uložena paralelno prethodno opisanim paragnajsevima. Boja je određena količinom amfibola kojeg u stijeni može biti i do 80 %.

Sjeverno od sela Podgorja dolazi veća masa matagabra. To su krupnozrnate stijene, tamnosive, tamnozelenkaste boje sa strukturama koje imaju karakter magmatskih stijena. Glavni mineralni sastojci su bazični plagioklasi i amfiboli (hornblenda i kumingtonit). Veličina amfibola se kreće od 1-20 mm. U dolinama sjeverno od sela Podgorja nalazimo krupnozrnate

varijetete metagabra koji su utisnuti u okolne stijene u vidu žila konkordantno i diskordantno folijaciji. Katkad se sreću leće krupnozrnatog metagabra s feldspatima veličine do 3 cm. Procesi filonitizacije i retrogradne metamorfoze nisu zahvatili ove stijene što je siguran pokazatelj da su se ovi procesi odigrali prije proboja gabra.

Amfibolskom facijesu pripadaju i stijene granitskog sastava koje dolaze unutar prethodno opisanih paragnajseva i amfibolskih škriljavaca. Javljaju se kao manje mase, leće, žile, diskordanto, rjeđe konkordantno folijaciji. Pretrpjeli su, kao i okolne stijene, kataklazu i diajftorezu, no u mnogo manjoj mjeri, zbog veće otpornosti uškriljavanju. Najviše su zastupljeni u zoni potoka Kutjevačke rike odakle se protežu prema zapadu prateći zonu amfibolskih škriljavaca do Doljanovačkog i Bistra potoka. U tom području su razvijeni u najvećoj mjeri. Po petrografskom sastavu to su granodioriti i palgiograniti. Glavni mineralni sastojci su kvarc, plagioklas, a muskovit i biotit dolaze u manjoj mjeri. Retrogradna metamorfoza se u granitskim stijenama očituje u kloritizaciji biotita, te izmjeni plagioklasa, uzduž pukotina klizanja, u sericit i coisit. Kao i u ostalim stijenama ovog facijesa zapažena je jaka piritizacija vezana za hidrotermalne promjene tijekom retrogradne metamorfoze.

U dolini Kišljevačkog potoka dolaze leće mramora koje se vrlo često javljaju u istočnim dijelovima Krndije. Ovdje su mramori pretrpjeli još i kontaktnu metamorfozu (u vrijeme hercinske orogeneze), te sadrže kontaktni mineral volastonit.

Jedna od bitnih karakteristika psunjsko-krndijskog kompleksa je prisutnost, u većem opsegu retrogradne metamorfoze i filonitizacije koja u velikoj mjeri zbrisala prvobitne strukture i preko novih S-površina (paralelno osnim ravninama bora) stvorila strukturni. Tijekom kataklaze i diajftoreze obavljale su se i hidrotermalne promjene. Stijene amfibolitskog facijesa vraćene su na metamorfni stupanj koji odgovara kloritskom facijesu. Stijene kloritskog facijesa, tijekom ovih promjena, nisu pretrpjele metamorfne promjene, osim uškriljavanja, jer se već i nalaze na tom stupnju. Takve stijene (filonite) nalazimo u području Kutjevačke rike, Vetovke i Doljanovačke rijeke. Filoniti su makroskopski vrlo slični filitima. Sitnoborani su, plisirani, lističavi. Primarni mineralni sastojci su ili potpuno uništeni procesima kataklaze i hidrotermalnim promjenama, ili se nalaze samo kao reliktni ostaci. Listići biotita su potpuno izmijenjeni u klorit, savijeni su unutar ploha klizanja, granati su rotirani i kloritizirani. Staurolit je preša u agregat sericita čija se orijentacija poklapa s orijentacijom nove škriljavosti stijene. Plagioklasi su također intenzivno sericitizirani. Spomenuta piritizacija vezana je za ove plohe klizanja i hidrotermalne promjene. U kloritnoj zoni (Scose) razvitkom novog klivaža ravnine briše se stara škriljavost (folijacija), u nekim dijelovima potpuno, a ponegdje ostaju samo njeni tragovi. Ova zona je dobro razvijena u području Krndije i istočnog dijela Papuka tektonski je reducirana u dodirnom dijelu između Papuka i Psunja. Mlada tektonska aktivnost (alpinska orogeneza) reducirala je zonu kloritskih škriljavaca uglavnom do nivoa staurolit-distenskih škriljavaca. Osim tektonskih događanja i sedimentni pokrivač (uglavnom miocen) sudjelovao je u reduciranju otkrivenih izdanaka.

Radlovački metamorfni kompleks stijena je razvijen u dva (gornji i donji) nivoa.

Donji nivo je predstavljen grafitičnim metagrauvakama, škriljavim metagrauvakama i pješčenjacima sive, tamnosive, gotovo crne boje, te pješčenjacima ljubičaste boje. Ova zona leži na transgresivno na škriljavcima psunjsko-krndijskog metamorfnog kompleksa. Karakteristični mineral ovog nivoa je kloritoid koji se javlja i na područje Psunja u istim tvorevinama. Crne grafitične metagrauvake su na plohama uškriljavanja svilenkastog sjaja. Grafitične supstancije u dolini Bistra potoka ima toliko da se ovdje grafit svojevremeno eksploatirao.

Gornji nivo zauzima veće površine područja Radlovac potoka na istoku, odakle brazdi prema jugozapadu preko Češljakovačkog visa u dolinu potoka Dubočanka i Veličanka, Radovanka i u potok Velince nestaje uz rasjed koji ide Dubokim potokom. Ovaj nivo je u baznom dijelu zastupljen krupnozrnatim, slabije škriljavim metagrauvakama, svijetlosive do sive boje, pločastog loma i na prijelomu sedefastog sjaja koji potječe od kaoliniziranih minerala. Okasta struktura je posljedica djelomične prekrystalizacije ishodišne stijene koja se obavlja pod jakim pritiscima kod čega se događalo i mikrokližanje duž prekrystaliziranog pelitskog matriksa. Metagrauvake se izmjenjuju sa zelenosivim, tamnosivim, katkada crnim slejtovima, te ljubičastim slejtovima i pješčenjacima, koji prema vrhu kompleksa prevladavaju. U dolini potoka Kišljevac dolaze granitske stijene koje su se probile u prekambrijske metamorfite i u njima izazvale kontaktne promjene. Proboji granita su vezani za salsku fazu hercinske orogeneze.

Za ovaj kompleks stijena vezana je prvi puta ustanovljena starost u metamorfnom kompleksu slavonskih planina.

Za donji nivo radlovačkog kompleksa karakteristično je da prevladava veći utjecaj detrtusnog materijala iz područja psunjskog-krndijskog metamornog kompleksa, dok se u gornjem nivou zapaža utjecaj isključivo papučkog metamornog kompleksa.

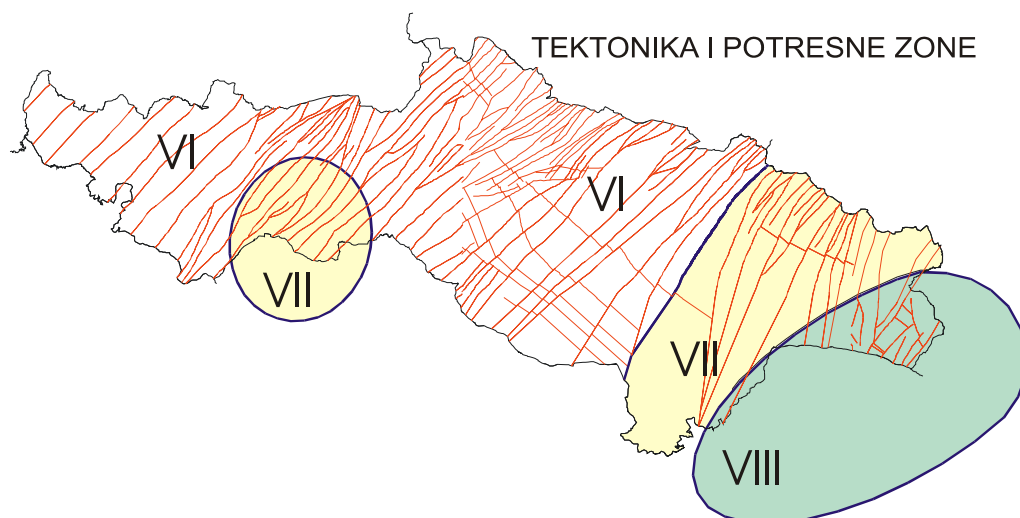
Na temelju iznesenog može se zaključiti da je područje Papuka i područje Krndije (Psunja) bilo odvojeno za vrijeme sedimentacije radlovačkog kompleksa. U današnji međusobni položaj dovedeni su za vrijeme najmlađe tektonske aktivnosti slavonskih planina.

U daljnjem sastavu nalaze se tragovi u pleistocenu su taloženi sedimenti eolskog porijekla, kasnije dijelom pretaloženi u akvatične sredine. To su naslage lesa ili prapora u izmjeni s fluvijalnim taložinama. Konačnim formiranjem reljefa i procesima erozije i denudacije nastali su deluvijalno proluvijalni i aluvijalni sedimenti, koji pokrivaju dolinska područja cijele Požeške kotline.

Tektonsko formiranje današnjeg sklopa slavonskih planina odigralo se od prekambrija do kraja tercijara u nekoliko metamornih i deformacijskih događanja. Definirano je pet tektonskih događaja od kojih su tri uključivala i metamorfne promjene. Deformacije ovog područja nastale su za vrijeme bajkalskog, hercinskog te alpskog sklopa. Svaki događaj ostavio je karakteristične strukture, kao npr. hercinski graniti Kišljevačkog potoka, gdje su graniti izvršili kontaktnu metamorfozu u mramorima Kišljevačkog potoka s pojavama volastonita na njihovim slojnim plohama.

Prema seizmološkim kartama na području Psunja, Papuka, Krndije, Požeške gore i pored dosta izražene tektonike ocijenjena je samo kao zona VI stupnja pa čak i manjeg stupnja intenziteta. Pritom treba imati u vidu da je ovdje horstna struktura sasvim jasno izražena, a sve to upućuje na veću seizmičnost ove zone. Cijela Požeško-slavonska županija od krajnjeg istoka do krajnjeg zapada je površina stupnjevana kroz razne periode. Tako je:

- u periodu od 1.000 godina cijelo područje Županije VIII° MSK intenziteta, a uočene su samo dvije manje zone s intenzitetom od IX° MKS (oko Požege i Pakraca);
- u periodu od 500 godina uočeno da sjeverni dijelovi Požeštine obuhvaćaju područje VII°, a ostali dijelovi Županije područja intenziteta VIII° MKS. Samo područje oko grada Pakraca i Lipika je intenziteta IX° MKS;
- u periodu od 200 godina uočeno da je uglavnom cijela Županija pokrivena VII° MKS, a područje oko Dilj gore, te Pakraca i Lipika su u zoni VIII°;
- u periodu od 100 godina uočen intenzitet od VI° MSK na sjevernom dijelu Županije, dok su južni dijelovi požeško-pakračkog dijela Županije u VII° MSK. Samo na jednom dijelu Dilj gore (u jugoistočnom dijelu) je u zoni VIII°;
- u periodu od 50 godina cijelo područje Županije u VI° MSK.

1.1.1.6. Zaštićene prirodne vrijednosti i kulturna dobra

Zaštićene prirodne vrijednosti

Park prirode "Papuk"

Park prirode "Papuk" (proglašen Zakonom o proglašenju Parka prirode Papuk NN, 45/99, a u travnju 2007. god. postao je službeni član Asocijacije europskih geoparkova (EGN) i Svjetske UNESCO-ve mreže geoparkova kao prvi geopark u RH), unutar granica općine Kaptol zauzima oko polovine ukupne površine Općine. To je brdsko-gorski prostor južnog dijela Papuka, čiji je najviši vrh 954 m.n.v.. Ortografski je vrlo razvijen prostor gorja, koje se obronačno razvija u brojna brda i visove (preko 400 m.n.v., te do 825 m.n.v. Češljakovački vis), s grebenima i uvalama i brojnim izvorima, a koji strmo zatvaraju uske zavojite doline kroz koji se provlače potoci Kišeljevački, Bistra, Doljanovački. Geološki je sastav različit. Cijeli prostor pokriven je šumama (rjeđe manjim livadama). Viši gorski pojas koji obuhvaća najviše dijelove Papuka, područje je šume obične bukve s lazarkinjom i obične bukve s bekicom.

Nakon područja bukovih šuma, nastavlja se područje šuma hrasta kitnjaka i običnog graba, šume hrasta kitnjaka s vlasuljom i šume hrasta kitnjaka s bekicom. Uvjetovano posebnim prilikama staništa, zastupljeno je niz zajednica azonalnog značaja. Unutar ovoga prostora nalaze se i zaštićene i ugrožene biljne vrste (širokolisna veprina, žučkasti vimenjak, ljiljan zlatan, božikovina, lovorasti likovac, crveni likovac, crvena naglavica i dr.), a također i srednjoeuropska fauna od kojih su brojne zaštićene vrste, te lovne divljači (divlja svinja, jelen, srna i dr.).

Panorame Parka prirode Papuk

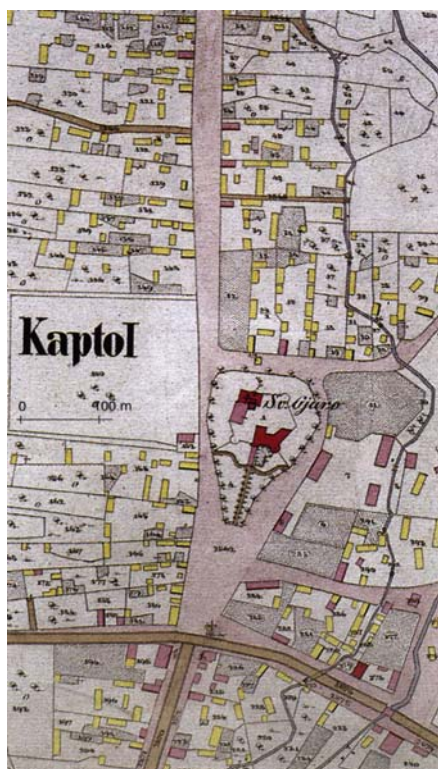

Kulturna dobra

Područje općine Kaptol predstavlja značajne arheološke lokalitete putem kojih pratimo kontinuirano naseljavanje od mlađeg kamenog doba, srednjeg vijeka sve do danas.

Prilikom pristupanja izradi ovog Plana od Ministarstva kulture-Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Požegi, temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN, br. 69/99) zatraženo je utvrđivanje Konzervatorske podloge i utvrđivanje sustava mjera zaštite nepokretnih dobara na području obuhvata Plana.

Stari grad Kaptol – srednjovjekovni grad nalazi se u općinskom središtu Kaptol. Kaptolska utvrda kasnogotičko renesansni kaštel s kružnim polu kulama i četvrtastom ulaznom kulom i danas sačuvanom, a oštećen nekoliko puta kroz povijest. Nakon što je oštećen u Drugom svjetskom ratu, kaštel - dvorac nije nikad više obnovljen, tada je stradao u požaru od kada je napušten i prepušten propadanju.

Stari grad Kaptol – profana vrsta kulturnog dobra, jedan je od najvrednijih povijesnih i kulturnih spomenika koji nije od vremena iseljenja uživao zaštitu pa je naglo propadao, a danas je u stanju uznapredovale ruine, koja se polako i sporo, ali postupno obnavlja.

Postojeće stanje

Općina Kaptol nalazi se sjeverno od područja Grada Požege i obuhvaća naselja: Alilovci, Bešinci, Doljanovci, Češljakovci, Golo Brdo, Kaptol, Komarovci, Novi Bešinci, Podgorje i Ramanovci. Alilovci i Ramanovci su izraziti ravničarski, ušoreni tip sela, Kaptol je prijelazni tip, dok su sva ostala sela manje ili više karakteristična za brdsko planinsku tipologiju naselja.

Novi Bešinci se izdvajaju iz svake tipologija kao naselje nastalo u posljednjih tridesetak godina spuštanjem žitelja Bešinaca uz, tada novu, asfaltiranu cestu – zelenu magistralu.

Posebnu vrijednost u prostoru ove općine čini mjesto Kaptol, središte istoimene Općine udaljeno deset kilometara sjeverno od grada Požege. Nastanak općine Kaptol u ovom teritorijalnom opsegu u direktnoj je vezi sa crkvenom-pravnom institucijom Kaptolom sv. Petra pečujске biskupije osnovanom u prvoj polovini 13. stoljeća. U gotovo nepromijenjenim granicama taj posjed predstavlja osnovu gospodarskog opstanka srednjovjekovnog kaptola, turskih bešlija, prihod srijemskih biskupa, kanonika đakovačke i srijemske biskupije, brojnih plemića i veleposjednika.

Starim gradom u Kaptolu gospodarili su od osnutka, tj. dvadesetih godina 13. stoljeća do 1536. godine, kanonici Pečuške biskupije. Nakon pada Požeštine u osmanlijske ruke u Starom je gradu boravila vojnička posada, a nakon progona Osmanlija koncem 17. stoljeća Starim su gradom kao središtem gospoštije gospodarili kanonici Zagrebačke biskupije.

Godine 1716. godine Franjo Vernić, kanonik Zagrebačke biskupije i prepošt Požeškoga kaptola od 1707. godine, imenovan je srijemskim biskupom i gospoštiju prenio na uživanje srijemskom biskupu.

Naredni prepošt svetoga Petra u Požegi bio je Gabrijel Patačić, kanonik Zagrebačke biskupije, koji je 1729. godine imenovan srijemskim biskupom. Nakon što je Patačić 1733. godine imenovan kaločkim nadbiskupom, srijemskim je biskupom, pa tako i uživaocem prihoda gospoštije Kaptol, imenovan Ladislav Kis Szörényi, koji je nekoliko godina živio u Starom gradu u Kaptolu. On je 1752. godine umro, a srijemskim biskupom i prepoštom kaptola svetoga Petra u Požegi imenovan je Nikola Givović. Njega je 1762. godine naslijedio Ivan Paxi, koji je gospodario kaptolskom gospoštijom do 1771. godine, kada je imenovan zagrebačkim biskupom.

Godine 1773. ujedinjene su Bosanska biskupija sa sjedištem u Đakovu i Srijemska biskupija, a voljom Marije Terezije kaptolsku su gospoštiju dobili kanonici Bosansko ili đakovačke i Srijemske biskupije.

Godine 1877. u jeku agrarne krize, biskup Josip Juraj Strossmayer prodao je gospoštiju Kaptol, koja je do agrarne reforme u socijalističkoj Jugoslaviji promijenila nekoliko vlasnika.

Gospoštija Kaptol je brojala 11 naselja (Kaptol, Alilovci, Galešić, Bešinci, Durakovac, Češljakovci, Doljanovci, Komarovci, Golo Brdo, Ramanovci, Podgorje) i čiji su kmetovi obrađivali pedesetak sesija.

U Starome je gradu u Kaptolu vidljivo je nekoliko arhitektonskih slojeva: gotički, renesansni, te postturski, barokni sloj.

Gotički su ostaci crkve; renesansni je portal iznad ulaznih vrata i obrambeno zide, a barokna je crkva svetoga Jurja i stambeni trakt. Zvonik, koji je restauracijom jedva spašen od urušavanja, pravi je arhitektonski biser. U Starome gradu u Kaptolu nedostaje tek orijentalni, osmanlijski pečat.

Zahvaljujući Gj. Szabu i njegovom interesu i proučavanju arhitekture i povijesti sredovječnih gradova, Kaptol je ušao u povijest hrvatske arhitekture kao važan primjer fortifikacijske arhitekture.

Od tradicijske arhitekture na području općine Kaptol preostalo je nekoliko sačuvanih primjera seoskih kuća zabatnog tipa, poklonaca, kapela i sličnih elemenata tradicionalnog graditeljstva. Uglavnom se radi o zapuštenim i degradiranim objektima istrgnutim iz povijesnog konteksta i okruženja.

Seoska kuća u Alilovcima br. 87

Seoska kuća u Alilovcima br. 75

Kaptol, broj 56

Kaptol, ulica Malca

Arhitektura seoskih kuća je gotovo nepovratno propala. Ono na čemu se prilikom stambene izgradnje u selima još može i mora inzistirati, je očuvanje regulacione linije izgradnje i prizemna zgrada, izduženog ili zabatnog tipa.

Niz zabatnih kuća u Češnjakovcima

Mala sakralna arhitektura, poklonci i križevi još uvijek su česti na seoskim potezima, na svim važnijim raskrižjima, ulazu u selo i drugim važnim lokacijama.

Golo Brdo – križ

Križ u središtu Alilovaca

Poklonac u Golom Brdu

Križ u Bešincima

Zvonara u Alilovcima

Kapela u Bešincima

Kapela u Alilovcima

Kapela Imena Isusova u Češjakovcima

Kada je riječ o pokretnim kulturnim dobrima uočnim u okviru male sakralne arhitekture posebnu se ističu slika na drvetu i križ iz zvonare u Alilovcima.

Ovi predmeti odskoču po kvaliteti, proporcijama, očuvanosti, a takvi radovi su izrazito rijetki na ovom području.

Slika na drvetu u zvonari u Alilovcima

Križ iz zvonare u Alilovcima

Posebnu vrijednost u prostoru čine vizure obronaka Papuka sa šumama, vinogradima i oranicama, te vinogradarskim kućicama koje se sve češće pojavljuju, ali su zasada još uglavnom u prihvatljivom broju.

Blagi i talasasti predjeli prostoru se duž cijelog sjevernog ruba papučkih obronaka i prelaze u šumovita područja Papuka. Izvanredna je kvaliteta tako dobivenog kulturnog krajolika.

U selu Češljakovci, a osobito u selu Golo Brdo brojni su bunari koji se nalaze na području ulice, između dviju regulacionih linija kuća. Rijetka je pojava da se bunari lociraju na takav način, a pogotovo kada se radi o takvoj brojnosti. Predstavljaju slikovit prizor i obogaćuju doživljaj sela. Potrebno ih je zadržati u vizurama naselja, uz obnovu i potrebne zahvate na rekonstrukciji.

Spomenik postavljen hrvatskim književnicima rođenim u Kaptolu još 1929. god. predstavlja rijedak primjer takvog tipa memorijalnog spomenika.

Registrirana kulturna dobra

KAPTOL SV. PETRA

U središtu mjesta Kaptol nalaze se u velikom opsegu sačuvani ostaci utvrde, crkve i stambenog trakta, te nedavno obnovljeni crkveni zvonik. Ostaci utvrde nesumnjivo su jedini vidljivi dio nekadašnje crkvene institucije Kaptola sv. Petra.

Kaptolska utvrda šesterokutni je kasnogotičko-renesansni kaštel s kružnim polukulama i četvrtastom ulaznom kulom. Utvrda je bila okružena jarkom, vjerojatno nekada napunjenim vodom s obližnjeg potoka, tako da je pristup bio moguć samo preko mosta. Dva dulja, paralelna bedema kaštela pružaju se u smjeru istok-zapad, što je posljedica prilagođavanja srednjovjekovnoj crkvi, pronađenoj prilikom arheoloških istraživanja, smještenoj u njegovoj unutrašnjosti.

Zidovi su zidani lomljenim kamenom, debljine 100 cm, što je približno tri stope po 32,5 cm. Od nekadašnje četiri polukule sačuvane su tri dok je četvrta stradala pri gradnji svetišta barokne crkve sv. Jurja, ali joj se temelji još vide.

Polukule su na unutrašnjoj strani otvorene, te su u stvari zid koji se na uglu kružno savio radi boljeg prilagođavanja ratovanju vatrenim oružjem. Debljina zida im je ista kao i kod bedema – 100 cm. Visinom su dvije južne kule izravnate s bedemom dok je sjeveroistočna viša – barem danas. Samo je jedna polukula ostala potpuno nepromijenjena – sjeveroistočna, dok su preostale dvije polukule izmijenjene jer su bile ugrađene u kasnije stambene objekte.

U prizemlju, polukule su imale po tri puškarnice. Kruškolike puškarnice su izvedene kao perforirane ploče u vanjskoj plohi zida, iza koje je niša, polukružno zasvedena, a nadvoj je zidan opekom. Kruškoliki otvor spada među najmanje puškarnice ovakva tipa u kontinentalnom dijelu Hrvatske. Na prvom katu nekih polukula sačuvani su drugačiji otvori, bilo kao okomiti raspori u zidu, bilo kao nešto veći otvori segmentnih nadvoja, vjerojatno za artiljeriju.

Bedemi su izvedeni u ravnim potezima, zbog olakšane izvedbe drvene galerije na vrhu zida, te zbog boljeg vatrene djelovanja iz polukula – paralelno s bedemom. Pri vrhu zida nazire se niz pravokutnih rupa, koje su vjerojatno trag greda drvene galerije. Krunište nije sačuvano. Na dijelu zida lijevo od ulaza nalazi se u visini prvog kata, jedan prozor, veličine 10/20 cm što govori da se ondje na unutrašnjoj strani nekad nalazio nekakav objekt.

Na istočnom bedemu, približno u sredini uočeno je više spolija, finije klesano kamenje određene namjene: dio luka sa skošenim rubom, element nekakva prozora te ulomak polurebra, kompliciranije profilacije.

Ulaz u kaštel pravokutna je kula u sredini duljeg, južnog poteza zida. Pred kulom je zidani most preko opkopa, vjerojatno sazidan u baroku. Prolaz kroz kulu nastavlja se u osi mosta te dovodi posjetitelja ravno u centar kompleksa. Tu su danas ruševine novijih stambenih zgrada, vezanih na ulaznu i dvije polukule, sazidane vjerojatno na temeljima zgrada iz predturskog, a možda i turskog vremena.

Na vanjskoj plohi ulazne kule vidi se pravokutna plitka niša, u koju se uklapao most kad je bio dignut. Niša završava kamenom gotičkom profilacijom. Nad ulazom su u razini prvog kata, bila dva uska, a visoka otvora, klinasta tlocrta, očito za kontrolu ulaza. Dva ugla ulazne kule ojačana su klesancima, kako je i uobičajeno kod gotičkih građevina, kasnije pokriveni parom jakih kosih kontrafora.

Barokna crkva svetog Jurja unutar utvrde nadomjestila je stariju gotičku crkvu, za koju major Sabljar pedesetih godina prošlog stoljeća kaže da je "crkva sa jakim tornom zidana, velika, mnogo stolnoj crkvi spodobna".

Na žalost, nakon što je vlastelinstvo Kaptol prešlo u vlasnost đakovačkog kaptola, crkva sv. Jurja je desakralizirana i pretvorena u žitnicu, pregrađena po visini na nekoliko etaža. Tom su prilikom zidovi podebljani, a podrum je dobio svod. Napomenimo da je crkva "sjela" svojim istočnim i sjevernim zidom na bedem ili neposredno uz njega, te je ovaj zbog toga djelomično porušen.

Na terenu uz crkvu naziru se temelji tog bedema. Na južnom, zabatnom zidu broda približno u sredini zida nazire se zazidani otvor - ulaz u crkvu prije pregradnje u žitnicu.

Crkvu čini brod, prostrano svetište pokriveno je postojećom "lebdećom kupolom", sakristija te zvonik na spoju triju dijelova crkve, tvoreći zanimljivu akumulaciju volumena na gotovo srednjovjekovni način. Pred zapadnim ulazom u crkvu još su neki objekti, uglavnom ruševni.

Zvonik je masivan, jednostavno je koncipiran, dosta vitak i s baroknom biforom na zadnjoj etaži. Vrh zvonika pokriven je piramidalnim krovom, sazidan opekama izmicanjem redova. U prizemlju zvonika svojevremeno je ubačeno zavojito stubište, što svjedoče tragovi; stubište je vodilo do prvog kata. Iznad I kata stubišta još i danas stoji svod.

Crkva i zvonik sv. Jurja zidani su različitim žiđem, kamenom, opekama i kamenom, a gornji dijelovi i svi svodovi izvedeni su opekama.

Do sada je zvonik barokne crkve sv. Jurja unosio zabunu svojim oblicima te su ga neki autori smatrali srednjovjekovnim objektom. Zvonik ima zatvoreni masivni oblik jednog srednjovjekovnog zvonika, te šatorasti krov, koji je zidan opekama, izmicanjem redova. Moguće su ovakve karakteristike reminiscencija na zvonik iz starijih vremena ili jednostavno konzervativnost razmišljanja jednog provincijskog majstora.

Prizemni dio zvonika drukčije je građe, te je vjerojatno preuzet od onog predturskog. Pokušaj kvadrangulacije prizemlja zvonika pokazuje da je prilikom gradnje tog dijela zvonika korištena ova srednjovjekovna pomoćna metoda. Pa ipak, gornji dio i broda crkve i sakristije prizidani su uz zvonik. Gornji dio zvonika s biforama, te šatorastim krovom sličan je zvoniku crkve sv. Augustina u Velikoj. Ova pregradnja zvonika možda bi mogla objasniti zašto je srednjovjekovna crkva u Kaptolu srušena i sagrađena nova. Rušenje zvonika iz razloga bilo nekih nepogoda bilo zbog slabog zida, mogla je izazvati destabilizaciju stare crkve.

Zvonik je poslije rušenja mogao obnoviti isti graditelj koji je gradio onaj Velički, a to je jedan franjevac, rođen u Velikoj.

Nova barokna crkva sagrađena je uskoro, a zvonik je zadržan. Ovakav slijed gradnje može objasniti i zadržavanje temelja starog zvonika te neuklapanje zvonika u oblikovanje barokne crkve sv. Jurja. Jednostavno, radi se o dva objekta i dva autora, te otuda dojam da zvonik potječe iz nekog drugog vremena.

ŽUPNA CRKVA SV. PETRA I PAVLA

Izgrađena je na mjestu starije crkve na k.č. 1180, k.o. Kaptol. To je jednostavna kasnobarokna crkva s polukružnim svetištem izgrađena pod patronatom srijemskih biskupa.

Crkva je zidana opekama i svođena. Pročelja su jednostavno obrađena s lezenama koje čine podjelu na tri polja. Zapadno pročelje izvedeno je s atikom i centralno smještenim zvonikom, koji završava s neobično profiliranom kapom pokrivenom limom. Uz lađu se nalazi katna sakristija.

Pjevalište je smješteno između dva masivna stuba, nedavno prošireno u polje lađe. Inventar crkve upisan je u Registar pokretnih spomenika kulture.

Crkva Sv. Petra i Pavla

Župni dvor – predloženo za zaštitu

Stara kapela na groblju

Komarovci – karakterističan potez

Obrtnička kovana vrata u Komarorcima

Degradacije

Velik problem područja općine Kaptol je mali broj stanovnika. Pojedina sela su dijelom napuštena, dosta je zgrada neodržavano i imaju samo nekoliko stanovnika. S druge strane mogućnosti pojedinih vlasnika rastu, a s njima i njihove želje i potrebe.

Za većinu stanovnika sela poljoprivreda je više način života nego proizvodnje, pa su i naselja odraz takvih odnosa. Snažan utjecaj na ruralističku i arhitektonsku degradaciju naselja Općine ima pomanjkanje financijskih sredstava i loša demografska situacija.

Mnoge tradicijske kuće i okućnice su napuštene ili se zbog pomanjkanja sredstava neadekvatno održavaju.

Nova izgradnja promijenila je način tradicionalne orijentacije i dispozicije objekata na parceli, a same parcele postale su preuske, umjesto tradicionalnih pravokutnih tlocrtnih oblika građevina, sve više dominiraju nezgrapni kvadratni tlocrti.

Ramanovci - staroj kući su dani odbrojani

Podgorje – da li je to kraj ili samo pauza

Češljakovci – kuće bez vlasnika „se tope“

Arheološki lokaliteti općine Kaptol

Na području općine Kaptol do sada je otkriveno 13 arheoloških lokaliteta, od kojih su tri barem djelomično istražena. Zaštićena su četiri lokaliteta, a drugi su zbog neistraženosti i manjkavih podataka za sada samo evidentirani.

Lokaliteti većinom potječu iz prapovijesnog razdoblja, jedan lokalitet pripada antici, dok su ostali srednjovjekovni.

Izuzetak čini arheološki lokalitet „Krivalje“ – Alilovci, na kojem su pronađeni tragovi prapovijesnog i srednjovjekovnog naselja.

Arheološki lokalitet „Krivalje“ – Alilovci (P-1141) nalazi se na malo povišenoj, izduženoj gredi, pred ulazom u selo Alilovci s juga, prije mjesnog groblja, sa zapadne strane ceste. Na površini od oko 500 x 200 m prilikom rekognosciranja su uočeni ulomci prapovijesne i srednjovjekovne nasebinske keramike, te glinena turska lula.

Položaj arheološkog lokaliteta „Krivalje“ – Alilovci i dio keramičkih nalaza

Pregled svih arheoloških lokaliteta u općini Kaptol prikazan je po naseljima u slijedećoj tablici:

Tablica br. 13.

POPIS KULTURNIH DOBARA			
Mjesto	Naziv kulturnog dobra Adresa, k.o. i kč. br.	Vrsta	Status
Alilovci	Arheološki lokalitet „Krivalje“- Alilovci k.o. Alilovci, kč. br. 642/1, 642/2, 643/1, 643/2, 643/3, 643/4, 644, 645	arheološko	P-1141
Alilovci	Prapovijesno nalazište iz srednjeg brončanog doba	arheološko	E
Alilovci	Prapovijesno nalazište sopotske kulture	arheološko	E
Alilovci	Antičko nalazište	arheološko	E
Doljanovci	Prapovijesno nalazište	arheološko	E
Doljanovci	„Pogana gradina“, srednjovjekovno naselje	arheološko	E
Doljanovci	„Voljevac“, srednjovjekovno nalazište	arheološko	E
Golo Brdo	„Topinica“, prapovijesno nalazište	arheološko	E
Golo Brdo	Prapovijesno nalazište sopotske kulture	arheološko	E
Kaptol	Arheološki lokalitet Gradci, k.o. Kaptol, kč. br. 95, 2316, 2323	arheološko	P-529
Kaptol	Arheološki lokalitet Kaptol-Čemernice, k.o. Kaptol, kč. br. 84/2, 776, 777, 778, 779, 775/3, 775/1, 793, 792, 791, 812, 811, 810, 809, 808, 807, 806, 805, 804, 803, 802, 762, 761, 760, 759, 87, 86	arheološko	Z-2778
Kaptol	Prapovijesno nalazište starčevačke kulture	arheološko	E
Kaptol	Stari grad Kaptol k.o. Kaptol, kč. br. 1167	profano-sakralno	Z-395

Izvor podataka: Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Požezi, 2007. god.

Na arheološkom lokalitetu *Gradci* (P-529), zahvaljujući višegodišnjim sustavnim istraživanjima dr. sc. Hrvoja Potrebece s Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, otkriveno je 11 grobnih humaka (tumula) u sklopu nekropole iz starijeg željeznog doba (8.-5. st. pr. Kr.), od kojih je 9 istraženo, dok je istraživanje Tumula 10 i 11 u tijeku. Također je provedeno sondiranje pripadajućeg prapovijesnog gradinskog naselja u blizini nekropole. Lokalitet se nalazi u šumskom području pod imenom Bistra, pri vrhu jednog od južnih obronaka Papuka, dominirajući dolinom s apsolutne nadmorske visine od oko 450 m, te zauzima područje od oko 10 ha.

Rezultati istraživanja donijeli su mnoge nove i značajne spoznaje o halštatskoj kulturi na hrvatskom, kao i širem europskom prostoru. Tome su prije svega pridonijeli bogati i raznovrsni nalazi kneževskih tumula: keramičke posude, željezno oružje, brončani ukrasi, pogrebna oprema, ali i sačuvani ostaci grobnih konstrukcija. U Tumulu 2 pronađen je kernos, jedan od 10 do sada poznatih primjeraka toga tipa posude u Europi, te najistočniji nalaz željezne bojne sjekire sa zaliscima na europskom tlu, dok Tumul 6 predstavlja najbogatiji kneževski grob ikad pronađen u Hrvatskoj i jedinstven nalaz ove vrste u europskim razmjerima.

Tumul 1 na lokalitetu „Gradci“ iznad Kaptola

Kernos, pronađen na lokalitetu „Gradci“

Sjeverno od sela Kaptol, na oranici s koje se pruža lijep pogled na ranije spomenuti lokalitet Gradci, smješten je zaštićeni arheološki lokalitet *Kaptol-Čemernice* (Z-2778), koji je po svome karakteru također nekropola iz starijeg željeznog doba. Budući da je riječ o vinogradarskom području, mnogi su grobni humci intenzivnom obradom zemljišta sniženi ili

uništeni. Arheološki muzej iz Zagreba provodio je zaštitna iskopavanja u razdoblju 1965.-1975. godine, kada je istraženo 13 tumula, čiji je vrijedni inventar poprimio europski značaj, a Kaptol je postao eponimnim lokalitetom čitave kulturne grupe – najjužnije halštatske grupe Martijanec-Kaptol, koja obuhvaća prostor sjeverne Hrvatske. Među nalazima posebno se ističu grčko-ilirska i korintska kaciga, dio ratničke opreme dvaju kneževskih grobova, te poznate grafitirane keramičke žare ukrašene aplikacijama u obliku životinjskih protoma. Grobni nalazi u cijelosti se čuvaju u Arheološkom muzeju u Zagrebu.

Na položaju „Čemernice“ danas su u krajoliku vidljiva još barem četiri tumula, a izgledno je i postojanje većeg broja grobnih humaka sniženih erozijom i rigolanjem. Moguće je i prisustvo tipičnih halštatskih ravnih grobova između humaka, ukoliko nisu uništeni zemljoradnjom. 2006. godine utvrđeno je da tumul 11, djelomično istražen 1971. godine, nije uništen, nego je u većem dijelu sačuvan u originalnom opsegu. Stoga su u travnju 2007. godine pokrenuta zaštitna, revizijska, multidisciplinarna istraživanja ovog tumula od strane Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta i Centra za prapovijesna istraživanja iz Zagreba. Prilikom obilaska arheologa-konzervatora u svibnju iste godine uočena je velika količina kamena na širokom prostoru oranice na kojoj je smješten Tumul 11. Dijelovi drvene grobne konstrukcije, zasipane kamenom i zemljom još su vidljivi u središtu humka, kao i interesantni i vrijedni primjerci bojne opreme. Ovo je do sada najveći kaptolački tumul.

Istraživanje Tumula 11 na „Čemernicama“ kod Kaptola

Kaptol-Čemernice: nalazi keramike i bojne opreme *in situ* u središtu grobne komore Tumula 11

Neki od predmeta koji su pronađeni na arheološkom lokalitetu Čemernice

Unutar zidina *Starog grada Kaptol* (Z-395) provedena su 1999. arheološka istraživanja Gradskog muzeja u Požegi, u suradnji s osječkim Regionalnim zavodom za zaštitu spomenika kulture. Pronađeni su temelji kasnogotičke crkve s poligonalnim svetištem, dvjema sakristijama kvadratičnog tlocrta s dva ukrašena polustupa, a na sjevernom dijelu kompleksa temelji zidova s ostacima kontrafora i nadsvođenog prostora, koji je vjerojatno imao stambenu funkciju.

Pokretni arheološki nalazi pokazuju kontinuitet života na ovoj lokaciji od prapovijesti do srednjeg vijeka.

Arheološka istraživanja na Starom Gradu u Kaptolu

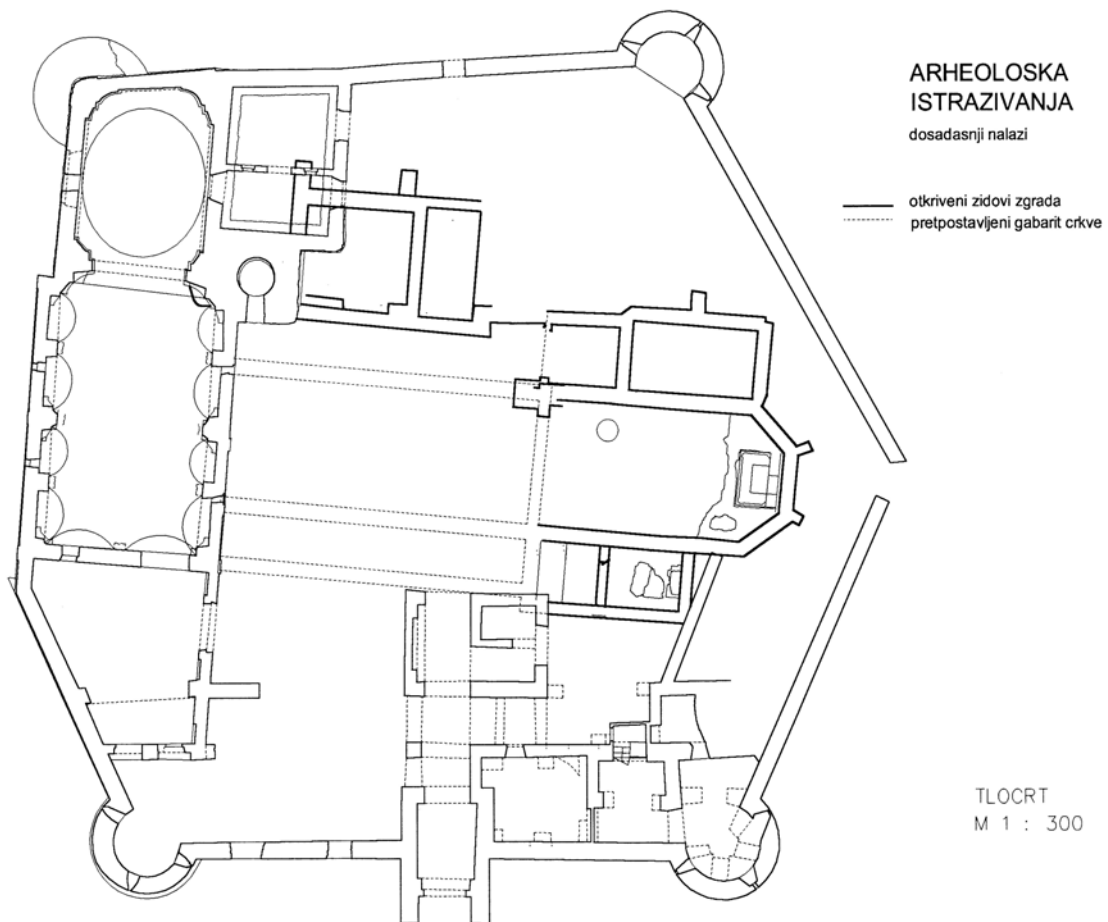
Na južnom dijelu crkve pronađeni su temelji pravokutne prostorije, najvjerojatnije se radi o pokrajnjoj kapeli. Sjeverni zid prostorije ima u donjem dijelu kvalitetni kameni profil, a pronađena su i dva tordirana polustupa na sjevernom i južnom uglu. Ostatok žbuke na zidu ukazuje da je prostorija imala tamnosive zidove.

Na sjevernom dijelu kompleksa pronađeni su ostaci zida s kontraforima i ulaz u nadsvođeni prostor koji ukazuje da se možda radi o stambenom dijelu tog objekta. Temelji su građeni od kamena i rimskog građevnog materijala.

Na prostoru od oko 30 x 20 metara nađen je mnogobrojan sitni arheološki materijal koji ukazuje na kontinuitet naseljavanja na ovom prostoru od prapovijesti do kasnog srednjeg vijeka.

Tijekom srpnja i kolovoza 2000. godine Gradski muzej u Požegi završio je nastavak sistematskih arheoloških istraživanja u dvorištu kaptolačke utvrde. Istraživano je poligonalno svetište u kojem je otkriven oltar pravokutnog oblika, dužine 3,15 i širine 1,80 i visine 1,0 metara. Oltar je građen od cigle. Na zidovima svetišta je sačuvana žbuka, a otkrivena je i podnica od čvrstog namaza kreča. Po sredini svetišta (južno od oltara nađeno je nekoliko kamenih ulomaka, jedan s urezanim križem, a drugi je dio dobro sačuvani dio križnog rebra (svoda).

Tijekom 2001. Institut za arheologiju dovršio je sistematsko istraživanje svetišta gotičke crkve.

Fotografije - Đ. Szabo iz 1914., foto: Đ. Szabo (Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu)

Južno pročelje, detalj ulaza, pogled s jugoistoka i pogled na stambeni trakt sa sjeveroistoka

Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03) regulirana je, među ostalim, zaštita arheoloških nalazišta i nalaza, te se stoga na ove lokalitete i preostalo područje općine Kaptol primjenjuju propisane odredbe ovog Zakona.

Zaštićenim i preventivno zaštićenim arheološkim lokalitetima (Z,P) granice rasprostranjenosti utvrđene su katastarskim česticama. Na tim se lokalitetima svi zemljani radovi koji uključuju kopanje zemljišta dublje od 40 cm moraju izvesti ručnim iskopom pod nadzorom i uputama arheologa, uz prethodno utvrđene posebne uvjete zaštite i odobrenje Konzervatorskog odjela u Požegi, koji može propisati i prethodno izvođenje zaštitnih arheoloških iskopavanja i istraživanja. Sva izgradnja na navedenim lokalitetima uvjetovana je rezultatima arheoloških istraživanja, bez obzira na prethodno izdane uvjete i odobrenje. U slučaju pronalaska arheoloških nalaza, potrebno je o tome izvijestiti Konzervatorski odjel u Požegi.

Evidentiranim se arheološkim lokalitetima (E) zbog neistraženosti ne mogu utvrditi točne granice, pa su locirani položajem. Stoga se površine na tim lokalitetima mogu koristiti na dosad uobičajen način, a ukoliko se na istima planira izvođenje građevinskih radova, ili se pronađu bilo kakvi arheološki nalazi, potrebno je o tome obavijestiti Konzervatorski odjel u Požegi.

Ukoliko bi se *na preostalom području općine Kaptol*, prilikom izvođenja građevinskih ili bilo kojih drugih zemljanih radova, naišlo na arheološko nalazište ili nalaze, radove je nužno prekinuti, te o navedenom bez odlaganja obavijestiti Konzervatorski odjel u Požegi, kako bi se sukladno odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara poduzele odgovarajuće mjere očuvanja i zaštite nalazišta i nalaza.

Arheološka iskopavanja i istraživanja mogu se obavljati samo na temelju odobrenja koje rješenjem daje nadležno tijelo, odnosno Konzervatorski odjel u Požegi.

Popis kulturnih dobara po naseljima

U smislu Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99) na području općine Kaptol nalazi se 3 zaštićena nepokretnih kulturnih dobara zaštićena rješenjima o registraciji.

To su:

- prapovijesni arheološki lokalitet Kaptol-Čemernica,
- Župna crkva sv. Petra i Pavla u Kaptolu,
- Srednjovjekovni grad – Kaptol sv. Petra u Kaptolu.

Na području općine Kaptol nalaze se dva preventivno zaštićena kulturna dobra, odnosno arheološka lokaliteta.

U nekadašnjim popisima nalazi se još šest evidentiranih i tri rekognostirana kulturna dobra.

Nekada registrirani inventar župne crkve sv. Petra i Pavla nije prošao reviziju pa se još uvijek vodi po starim popisima.

Ukupan pregled svih zaštićenih (Z), preventivno zaštićenih (P), predloženih za zaštitu (PR), predloženih za zaštitu od lokalnog značaja (L) i evidentiranih (E) kulturnih dobara dan je u tablici kako bi se olakšao uvid u njihov broj i razmještaj na području obuhvata plana.

U sustavu mjera dane su smjernice za zaštitu i očuvanje svih vrsta kulturnih dobara.

U tablici koja slijedi prikazana su kulturna dobra po naseljima Općine, odnosno donosi sumarni pregled i detaljniju inventarizaciju nepokretnih kulturnih dobara.

Tablica br. 14.

POPIS KULTURNIH DOBARA				
Broj	Mjesto	Naziv, adresa, k.o. i kč. br.	Vrsta	Status
01/01	Alilovci	Arheološki lokalitet „Krivalje“- Alilovci, k.o. Alilovci, kč. br. 642/1, 642/2, 643/1, 643/2, 643/3, 643/4, 644, 645	arheološko	P-1141
01/02	Alilovci	Prapovijesno nalazište iz srednjeg brončanog doba	arheološko	E
01/03	Alilovci	Prapovijesno nalazište sopotske kulture	arheološko	E
01/04	Alilovci	Antičko nalazište	arheološko	E
01/05	Alilovci	Križ na raskrižju u središtu sela	sakralni	L
01/06	Alilovci	Zvonara u selu	sakralni	PR
01/07	Alilovci	Slika na drvu i raspelo u zvonari	sakralni	L
02/01	Bešinci	Križ na raskrižju u selu	Sakralni	L
03/01	Doljanovci	Prapovijesno nalazište	arheološko	E
03/02	Doljanovci	„Pogana gradina“, srednjovjekovno naselje	arheološko	E
03/03	Doljanovci	„Voljevac“, srednjovjekovno nalazište	arheološko	E
04/01	Češljakovci	Poklonac izvan sela (sjeverno)	sakralni	L
04/02	Češljakovci	Kapela Imena Isusova	sakralni	PR
05/01	Golo Brdo	„Topinica“, prapovijesno nalazište	arheološko	E
05/02	Golo Brdo	Prapovijesno nalazište sopotske kulture	arheološko	E
05/03	Golo Brdo	Metalni križ na ulazu u selo	sakralni	L
05/04	Golo Brdo	Niz javnih bunara	profani	L
06/01	Kaptol	Arheološki lokalitet Gradci, k.o. Kaptol, kč. br. 95, 2316, 2323	arheološko	P-529
06/02	Kaptol	Arheološki lokalitet Kaptol-Čemernice, k.o. Kaptol, kč. br. 84/2, 776, 777, 778, 779, 775/3, 775/1, 793, 792, 791, 812, 811, 810, 809, 808, 807, 806, 805, 804, 803, 802, 762, 761, 760, 759, 87, 86	arheološko	Z-2778
06/03	Kaptol	Župna crkva sv. Petra i Pavla	sakralna	Z-394
06/04	Kaptol	Prapovijesno nalazište starčevačke kulture	arheološko	E
06/05	Kaptol	Stari grad Kaptol, k.o. Kaptol, kč. br. 1167	profano-sakralno	Z-395
06/06	Kaptol	Spomenik u središtu mjesta	memorijalni	E
06/07	Kaptol	Župni dvor	sakralni	PR
06/08	Kaptol	Ambar kraj župnog dvora	etnološki	E
06/09	Kaptol	Križ u središtu Kaptola	sakralni	L
06/10	Kaptol	Stara kapela na groblju	sakralni	L
07/01	Komarovci	Kovana ograda na broju 4 i stara kuća	profani	E
09/01	Podgorje	Kapela sv. Katarine	sakralni	PR
10/01	Ramanovci	Kapela i križ u selu	sakralni	L

Izvor podataka: Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Požezi, 2007. god.

1.1.1.7. Krajobrazne značajke prostora Općine

Krajobraz (pejzaž, krajolik) je prvenstveno prirodna ili djelovanjem čovjeka obrađena i oblikovana cjelina određenog prostora (predjela), koja se očituje svojstvenim fizionomsko oblikovanim osobinama (lik određenog kraja).

U bio-ekološkom smislu koje se uglavnom odnosi na prirodni krajolik, održava se uz oblikovnu komponentu (vanjsko lice) i unutarnji dinamični sustav raznolikih ekoloških odnosa i među utjecaja.

U prostoru područja općine Kaptol krajobraznu sliku i osnovne značajke za pojedina područja ili dijelove, koji ga izdvajaju u kategoriji posebnih uvjeta ili ograničenja u korištenju, možemo uočiti tri prostorne cjeline krajobraza: *ravnica, dolina i polja* - nizinski poljodjelski prostor Požeške doline, *brdski prostor i niži gorski krajevi* - gorski prostor južnih obronaka Papuka i dio zapadne Krndije.

Ravnica, dolina i polja - nizinski poljodjelski prostor Požeške doline

To je prostor geometriziranih poljodjelskih površina s mrežom putova i kanala, a ovoj plošnoj prirodi oblika suprotstavljaju se grupe visokog i niskog raslinstva uz vodotoke Bukovac, Kaptolka i Slatka voda te pojedinačno drveće i šumarci. Njihova izmjena daje plastičnost ovom krajoliku.

Unutar ove plošne strukture nalaze se naselja Alilovci i Ramanovci. Novi Bešinci i južni dio Kaptola koji su na prijelazu ka brdskom krajoliku. Ove poljodjelske površine spadaju u visoko vrijedna tla (tzv. „Zlatna dolina“). Vizualno ovu cjelovitost obilježava otvorenost prostora na brdski i gorski krajolik koji ga okružuje.

Brdski prostor

Drugu cjelovitost čini prijelazni brdski prostor. Ovdje su se smjestila ostala naselja: Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Komarovci, Podgorje te Kaptol sjevernim dijelom ruralnog sklopa. To je orografski razvijen prostor brda, visova, udolina i zaravnaka, gdje se izmjenjuju njive, livade, voćnjaci i vinogradi, šumarci i šume.

Različitost se očituje i među oblicima i u njihovoj veličini, a koji se međusobno isprepliću dajući plastičnost ovim prostorima. Između njih provlače se potoci i putovi koji ih povezuju.

Ovo je krajobraz naglašene vizualne dinamike bliskih elemenata i prodora u drugi plan (dubinu) prostora na reljefnu raznolikost i različitost sadržaja. To je i rubni, prijelazni prostor na nizinske krajobrazne strukture Požeške doline.

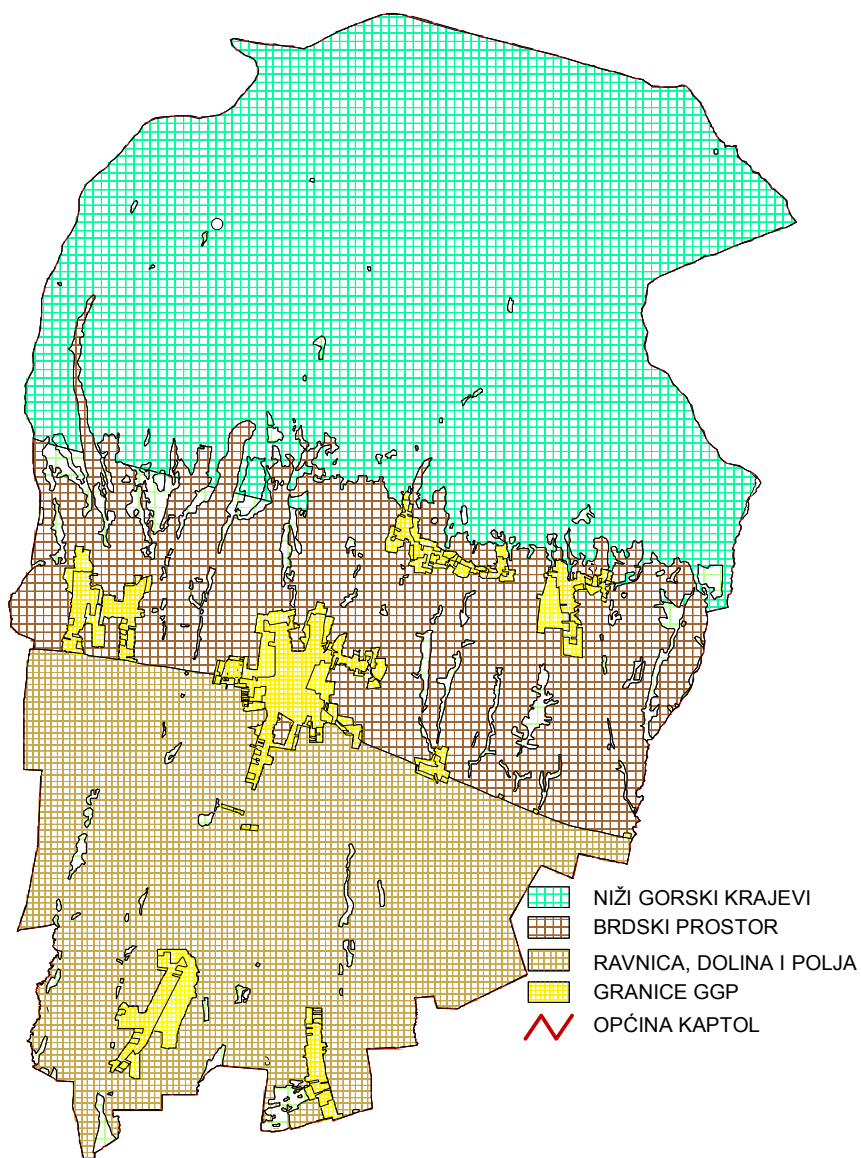
Niži gorski krajevi - prostor južnih obronaka Papuka i dio zapadne Krndije

To je brdsko-gorski prostor južnog dijela od bila Papuka. Orografski je vrlo razvijen prostor gorja koja se obronačno (poprečno od bila i najviših vrhova Papuka, najviši je 954 m.n.v.), razvijaju u brojna brda i visove (visine preko 400 m.n.v., te do 825 m.n.v., Češljakovački vis), a koji strmo zatvaraju uske dolinice i uvale sa slikovitim potocima: Kišeljevački, Bistri i Doljanovački, uz koje se provlače putovi.

Cijeli prostor pokriven je gorskim šumama (ponegdje su i male livade). Ovakva orografija odredila je i perceptivnu morfologiju prostora. Sagledivost se izmjenjuje od zatvorenih vizura prostora dolina, do izloženih padina i obronaka i prodora u drugi plan, te široko otvorenih vizura s visova. Izmjena orografije i detalja organske prirode čine ovaj krajolik raznolikim. Vizualno osjetljive su izložene kosine i visovi.

Osobitost krajolika su: izražene oblikovne osobine, raznolikost i vizualna dinamika bliskih elemenata i prodora u drugi plan prostora do otvorenih razgledišta, valerske vrijednosti zelene boje.

PROSTORNE CJELOVITOSTI KRAJOBRAZA

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Prirodni potencijal i korištenje resursa

Poljoprivredne površine

Poljoprivredno zemljište je vrijedan prirodni resurs, te prirodno bogatstvo koje je kao takvo pod zaštitom Države. To je također i obnovljiv prirodni resurs koji je relativno dobre očuvanosti i dobre plodnosti, te je stoga veoma važno racionalno gospodariti takvim resursom.

Ukupne poljoprivredne površine na području općine Kaptol čine ukupno 4.475,89 ha, što čini udio od 52,36 % ukupne površine Općine. U odnosu na udio poljoprivrednih površina na razini Županije, koji iznosi 49,3 %, općina Kaptol ima nešto veći udio poljoprivrednih površina od prosjeka Županije.

Obradive površine su zastupljene s ukupno 3.887,96 ha što čine udio od 45,48 % ukupnog teritorija Općine, a što je veći udio od županijskog prosjeka koji iznosi 43,12%. Obradive površine općine Kaptol čine udio od 86,86 % ukupnih poljoprivrednih površina Općine.

U strukturi obradivih poljoprivrednih površina oranice i vrtovi čine 78,13 %, voćnjaci 3,38 %, vinogradi 4,55 %, a 13,94 % je pod livadama. U ukupnim poljoprivrednim površinama zastupljeni su i pašnjaci s ukupno 587,93 ha, odnosno 13,14 % ukupnih poljoprivrednih površina.

Ukupne poljoprivredne površine općine Kaptola čine udio od 5,00 % ukupnih poljoprivrednih površina Županije, dok je udio obradivih poljoprivrednih površina Općine 4,97 % ukupnih obradivih površina Županije.

U strukturi zemljišta, među ostale površine ubrajaju se trstici i bare, kojih na prostoru općine Kaptola nema. U okviru ove kategorije zemljišta, na području općine Kaptol 3.605,62 ha je pod šumom, što čini 42,18 % ukupnog teritorija Općine.

Sve prethodno navedene kategorije zemljišta pripadaju u plodna tla (obradive površine, ostale poljoprivredne površine i ostale površine), dok dio ukupnih površina čini neplodno tlo, koje je na prostoru općine Kaptol zastupljeno s 467,21 ha ukupnog teritorija, što čini udio od 5,46%.

U okviru iskazanih površina po kategorijama zemljišta, najzastupljenija kategorija zemljišta su poljoprivredne površine s 52,36 %, te šume s 42,18 % površine općinskog teritorija, što čini ukupno 94,54 % ukupnog teritorija Općine, a ostatak od 5,46 % pripada neplodnom tlu.

Prema strukturi vlasništva, prema iskazanim površinama, poljoprivredno zemljište se iskazuje u državnom i privatnom vlasništvu.

U ukupnom poljoprivrednom zemljištu, udio privatnog vlasništva je 70,21 % u odnosu na 29,79 % u državnom vlasništvu.

U ukupnim obradivim površinama, udio privatnog vlasništva je 78,97 % u odnosu na 21,03 % u državnom vlasništvu.

Tablica br. 15.

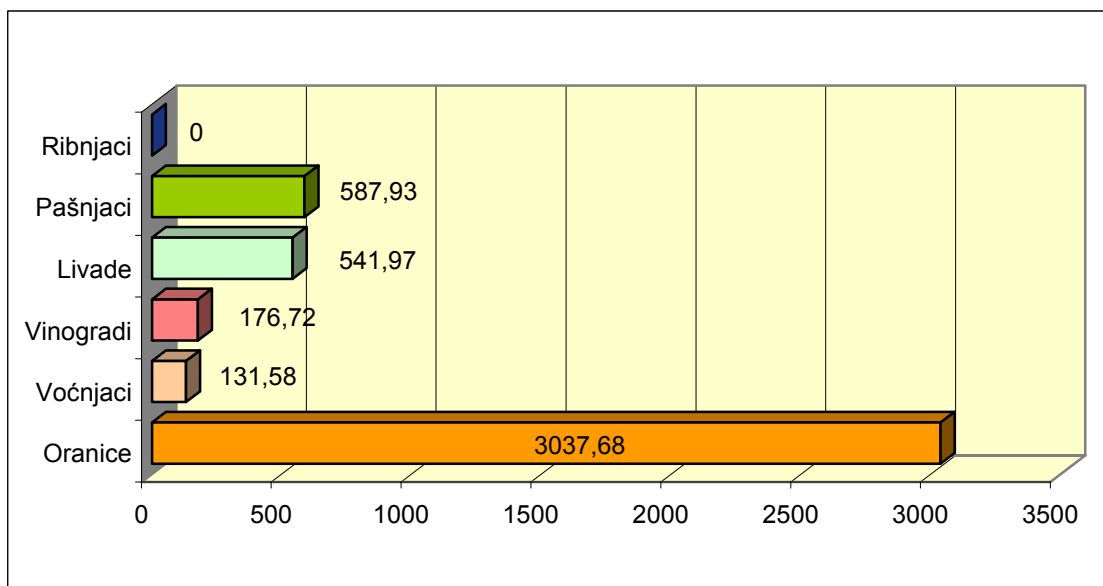
STRUKTURA ZEMLJIŠTA PO KATEGORIJAMA KORIŠTENJA I VLASNIŠTVA NA PODRUČJU OPĆINE KAPTOL, ha				
Struktura zemljišta po kategorijama		Oblik vlasništva		Ukupno
		Državno	Privatno	
Obradive poljoprivredne površine	Oranice	658,86	2.378,82	3.037,68
	Voćnjaci	5,84	125,74	131,58
	Vinogradi	63,04	113,68	176,72
	Livade	90,06	451,91	541,97
Ukupno obradive površine:		817,8	3.070,15	3.887,95
Ostale poljoprivredne površine	Pašnjaci	515,71	72,22	587,93
	Ribnjaci	0	0	0
Ukupne ostale poljoprivredne površine:		515,71	72,22	587,93
Ostale površine	Trstik i bare	0	0	0
	Šume	3.499,59	106,02	3.605,61
	Neplodno tlo	385,92	81,20	467,12
Ukupno ostale površine:		3.885,51	187,22	4.072,73
SVEUKUPNE POVRŠINE:		5.219,02	3.329,59	8.548,61

Izvor podataka: Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Požege

Tablica br. 16.

UKUPNE POLJOPRIVREDNE POVRŠINE, ha							
Općina	Obradive poljoprivredne površine				Ostale poljoprivredne površine		Ukupne poljoprivredne površine
	Oranica	Voćnjaci	Vinogradi	Livade	Pašnjaci	Ribnjaci	
Kaptol	3.037,68	131,58	176,72	541,97	587,93	0	4.475,88
%	67,9	2,9	4	12,1	13,1	0	100

Izvor podataka: Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar Požege

POLJOPRIVREDNE POVRŠINE (ha)

Općina Kaptol ima dugogodišnju tradiciju bavljenja poljoprivrednom proizvodnjom. Poljoprivredna proizvodnja i prerada se usmjeravaju na razvoj turizma i povezivanje s turističkom djelatnošću na lokalnom prostoru. Klima, tlo i reljef čine raznolik splet povoljnih čimbenika koji utječu na razvoj specifičnih grana poljoprivrede.

Ovo područje ima potencijala za razvoj govedarstva, ovčarstva, svinjogojstva, proizvodnje mlijeka, mesa, meda, ljekovitog, ukrasnog i začinskog bilja, uzgoj i sabiranje gljiva, kao i proizvodnju voća i povrća.

Od prirodnih uvjeta kojima raspolaže prostor Općine postoje i određene slabosti na području poljoprivrede i to nedovoljna poticajna uloga Općine kroz subvencioniranje kamatnih stopa i financijskih potpora poljoprivrednim projektima, nezainteresiranosti mlađeg stanovništva, usitnjenost poljoprivrednih površina, kao i neriješeni vlasnički odnosi.

Stočarstvo, kao grana poljoprivrede na ovom području zauzima sve manju ulogu. Tako na ovom području je svega 96 poljoprivrednih gospodarstava koje se bavi uzgojem mliječnih krava, od toga njih čak 62 uzgaja samo 1-3 krave. Na ovim gospodarstvima evidentirano je ukupno 407 mliječnih krava, od kojih je za 11 mjeseci isporučeno 1.175.857 litara mlijeka. Kako je govedarstvo izuzetno važna grana poljoprivrede, potvrđuje to što Država već godinama u njen razvoj, ulaže ogromna financijska sredstva kao što su povoljni krediti i novčane potpore kako bi ova grana što bolje zaživjela.

Šumske površine

Šume i šumsko zemljište su prirodna bogatstva i dobra od općeg interesa koja su stoga pod posebnom brigom i zaštitom Države. To su, kao i poljoprivredno zemljište obnovljiv prirodni resurs kojim je potrebno vrlo racionalno gospodariti.

Osim gospodarske, šume imaju i druge općekorisne funkcije (zaštita zemljišta, utjecaj na vodni režim, klimu), ali je veoma značajan i ekološki utjecaj šuma (zaštita i unapređivanje čovjekove okoline), ali su šume i prirodna osnova za razvitak turizma (odmor i rekreacija), te razvitak lovstva.

Na osnovu podataka Državne geodetske uprave, područni ured za katastar Požega, šume na području općine Kaptol zauzimaju 3.605,61 ha, što čini 42,18 % ukupnog teritorija Općine. U odnosu na udio šuma na prostoru Županije, koji iznosi 45,26%, to znači da je općina Kaptol po udjelu šuma, malo ispod prosjeka Županije, ali i znatno iznad prosjeka Države, koji iznosi 36 %.

Prema navedenim podacima Državne geodetske uprave, područni ured za katastar Požega od ukupnih površina šuma na području Općine, šume su najvećim dijelom u državnom vlasništvu 3.499,59 ha, odnosno 97,06 %, a 106,02 ha je u privatnom vlasništvu, što čini 2,94 % udjela šuma.

Gospodarenje šumama u vlasništvu Države, kao dobru od nacionalnog interesa, povjereno je poduzeću "Hrvatske šume" d.o.o. Zagreb, koje u svom sastavu prema teritoriju imaju uprave šuma, a za područje Požeško-slavonske županije to su: Uprave šuma Podružnice Požega, Bjelovar, Nova Gradiška i Našice. Za područje općine Kaptol nadležna je Uprava šuma Podružnica Požega i Našice.

Šume na području općine Kaptol su u obuhvatu gospodarskih jedinica: g. j. "Južni Papuk", g. j. "Južna Krndija kutjevačka", g. j. "Kokočačka planina", g. j. "Orahovačka planina" g. j. "Pušinska planina" te šume Šumarskog fakulteta.

Tablica br. 17.

POVRŠINA ŠUMA I ŠUMSKIH TALA, ha					
Gospodarska jedinica	Obraslo	Neobraslo		Neplodno	Ukupno
		Proizvodno	Neproizvodno		
"Južna Krndija-kutjevačka"	132,53	-	1,77	-	134,30
"Južni Papuk"	2.650,88	-	55,62	27,88	2.734,38
"Kokočačka planina"	5,61	-	0,57	-	6,18
"Orahovačka planina"	782,36	-	8,96	13,41	804,73
"Pušinska Planina"	80,01	-	1,20	-	81,21
Šume Šumarskog fakulteta	10,41	-	0,16	0,60	11,17
UKUPNO:	3.661,80	-	68,28	41,89	3.771,97

Izvor podataka: "Hrvatske šume" d.o.o. - Uprava šuma Podružnica Požega i Našice, Šumarski fakultet Zagreb

Šume i šumsko zemljište na području općine Kaptol kojima upravljaju "Hrvatske šume" Uprava šuma Podružnica Požega i Našice zauzimaju 3.771,97 ha, što čini 44,12 % površine Općine, a što se razlikuje od podataka Državne geodetske uprave, područni ured za katastar Požega, prema kojima je površina šuma manja za 166,36 ha.

U okviru podataka o privatnom vlasništvu, prema podacima "Hrvatskih šuma" Uprave šuma Podružnica Požega i Našice, privatne šume čine samo 33,05 ha.

Tablica br. 18.

PODACI O ŠUMSKOM FONDU OPĆINE KAPTOL KOJIMA GOSPODARE "HRVATSKE ŠUME"				
Ukupna površina šuma i šumskog zemljišta, ha	Površina šuma (obrasla površina), ha	Postojeća drvena zaliha, m ³	Godišnji prirast m ³	Etat drvena zaliha za sječu, m ³
3.771,97	3.661,80	596784	19516	73730

Izvor podataka: "Hrvatske šume" d.o.o. - Uprava šuma Podružnica Požega i Našice, Šumarski fakultet Zagreb

Šume na području općine Kaptol, kojima gospodare "Hrvatske šume" najvećim dijelom su gospodarske šume, a jednim manjim djelom zastupljene su - zaštitne šume (40,67 ha) koje se nalaze u g. j. "Južni Papuk".

Tablica br. 19.

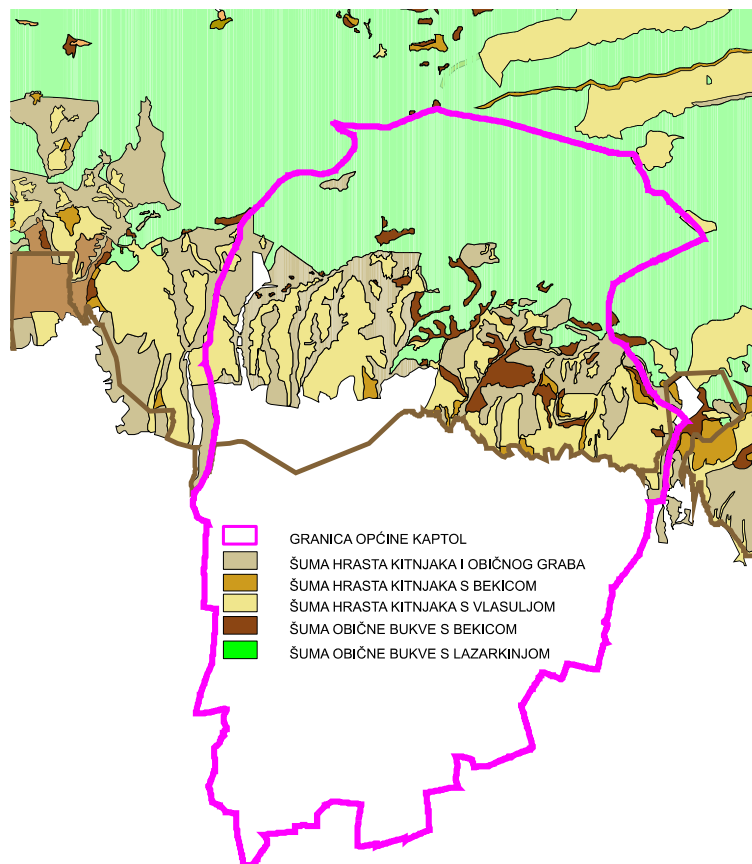
STRUKTURA ŠUMSKIH POVRŠINA PREMA KATEGORIJAMA, ha				
Površina šuma (obrasla površina)	Gospodarske šume	Šume posebne namjene		Zaštitne šume
		za odmor i rekreaciju	sjemenske	
3.661,80	3.621,13	-	-	40,67

Izvor podataka: "Hrvatske šume" d.o.o. - Uprava šuma Podružnica Požega i Našice, Šumarski fakultet Zagreb

Šume područja općine Kaptol su uglavnom listače. Najviše zastupljene vrste su bukve s lazarkinjama zatim slijedi hrast kitnjak, grab, bagrem, breze, kesten, joha.

Šumske površine na području općine Kaptola su uglavnom sjemenjače, s malim učešćem umjetno podignutih sastojina. Starost sjemenjača je od 30 do 75 godina, a panjača od 10 do 75 godina. Oko 98 % površina šuma unutar Općine je u okviru parka prirode "Papuk".

Na fitocenološkoj karti prikazane su vrste šuma koje sačinjavaju šume na prostoru općine Kaptol, gdje su najzastupljenije šume obične bukve s lazarkinjom, a slijede ih šume hrasta kitnjaka i običnog graba kao i šume hrasta kitnjaka s vlasuljom.

FITOCENOLOŠKA KARTA OPĆINE KAPTOL

Na području općine Kaptol nalaze se osam lovišta. Lovišta br. XI/8 "Južni Papuk III" i br. VIII "Kaptol" u cijelosti su na području Općine. Lovišta br. X "Vetovo", br. XI/7 "Južni Papuk II", br. VI "Velika", br. IX "Požega II" i br. XI/16 "Papuk-Krndija" su manjim dijelom na području Općine, a preostala lovišta br. XI "Jakšić" i br. VIII/10 "Orahovačka planina" iz Virovitičko-podravске županije jednim malim dijelom zauzima područje općine Kaptol.

Tablica br. 20.

LOVIŠTA NA PODRUČJU OPĆINE					
Broj	Naziv lovišta	Vlasništvo	Zakup / Koncesija	Površina lovišta, ha	
				Ukupno	Općina Kaptol
VI	"Velika"	Županijsko	Zakup	1.705	340
VIII	"Kaptol"	Županijsko	Zakup	2.210	2.210
IX	"Požega II"	Županijsko	Zakup	2.087	263
X	"Vetovo"	Županijsko	Zakup	2.750	350
XI	"Jakšić"	Županijsko	Zakup	4.483	91
XI/7	"Južni Papuk II"	Državno	Zakup	4.147	582,0
XI/8	"Južni Papuk III"	Državno	Zakup	2.086	2.086,0
XI/16	"Papuk-Krndija"	Državno	Zakup	1.810	403,0
VIII/10	"Orahovačka planina"	Državno	Koncesija	5.807	

Izvor podataka: Upravni odjel za gospodarstvo Požeško-slavonske županije

Raznoliki prirodni predjeli šuma, ali i prostori u okruženju šumskih površina, proplanci, livade, zaravni su područja koja su poznata prirodna obitavališta divljači. Na širem prostoru općine Kaptol, od divljači kojima gospodare lovo ovlaštenici ističu se obični jelen, srna, divlja svinja, zec, fazan, trčka i jarebica te je gospodarenje lovištima bolje što su lovačke udruge osigurane stručnim potencijalom i materijalnim sredstvima.

Na području Općine ne postoji uzgajalište divljači, ali lovište broj VIII "Kaptol" u zakupu LD "Vepar" iz Kaptola raspolaže volijerom za prihvat pernate divljači (trčka i fazan).

Mineralne sirovine

Požeško-slavonska županija zahvaća brdsko-planinsko područje svih masiva Slavanskog gorja kao i cjelokupni prostor požeške zavale.

Geološki sastav područja je vrlo raznolik i litostrategijski, strukturno i tektonski. Najstarije naslage pripadaju kutjevačkoj seriji odnosno krndijsko-psunjskom kompleksu s elementima prekambrijske starosti, migmatiti i graniti pripadaju starijem paleozoiku, mezozojski kompleks predstavljen je pretežno u karbonatnom razvoju trijarskih naslaga na Papuku i krednim vapnencima i efuzivima u Požeškoj gori.

Rubni pojas gorja i depresija Požeške zavale izgrađuju mlađe neogenske naslage s razvojem miocena, poliocena i kvartara.

U podlozi kotline nalaze se također starije stijene progresivno-metamorfno kompleksa za područje Požeštine.

Zahvaljujući činjenici da se područje Općine prostire dijelom i na Slavonsko gorje, možemo govoriti o prirodnom potencijalu općine glede iskorištavanja mineralnih sirovina. U sklopu kompleksnog definiranja geoloških odnosa Slavanskog gorja s prikazom mineralnih sirovina, na području Općine su zabilježene pojave i ležišta granita, grafitu, grafitnih škriljavaca, gabroa kao i pojave rijetkih minerala i elemenata (uran, torij, pirit,).

Granit – Smatra se vrlo značajnom lokacijom za moguće ležište kvalitetnog ukrasnog kamena lokacija u Češljakovcima, Mladi gaj.

Amfiboliti – lokacija Mladi gaj iznad naselja Češljakovaca tehnički građevni kamen.

Grafiti i grafitni škriljci se pojavljuju u dvije odvojene zone vezane za južni i sjeverni Papuk. Pojave i orudnjenja vezani su za tzv. kutjevačku seriju, odnosno krndijsko-psunjski kompleks metamorfnih stijena. Kontinuirani niz pojava utvrdili smo na potezu Velika - Golo Brdo – Kaptol – Vetovo - Remetska rijeka te nastavak zone prema zapadu od Stražemanke do Šušnjara Kamenskih (lokacija Kaptol, Doljanovački potok, Remetska rijeka).

Grafitni škriljci – U zoni od Velike do Češljakovaca imamo četiri pojave između Velike doline i doline potoka Kišljevac.

Gabro – nalazišta su na području južnog Papuka. Istraživanja su izvršena na lokalitetu Trbušnjak, a potencijalno nalazište je i u Podgorju, sjeverozapadno od Trbušnjaka.

Pojave rijetkih minerala i elemenata nisu dovoljno istražene, a na području općine Kaptol pronađeni su tragovi *urana* (potoci Kaptolka i Cipelovac) niti jedna lokacija od navedenih nije imala elemente za eksploataciju. Na terenu uz Olovni potok pronađena je mineralizacija *torija*, koja nema gospodarsko značenje te *pirita* nešto značajniji nalazi postoje u stijenama Kišljevačkog kompleksa sjeverozapadno od Kaptola.

Uvidom u Registar eksploatacijskih polja i istražnih prostora koji se vode pri Uredu državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji, Služba za gospodarstvo, na području općine Kaptol eksploatacijski polja nema, a vodi se jedan istražni prostor.

Tablica br. 21.

ISTRAŽNI PROSTOR NA PODRUČJU OPĆINE KAPTOL					
Naziv istražnog polja	Općina	Vrsta mineralnih sirovina	Postojeća dokumentacija	Površina ha	Napomena
"MLADI GAJ", Češljakovci	Kaptol	tehnički građevinski kamen	Rješenja za istražni prostor od 15.04.1998. i 10.04.2001. godine	56,26	Prostor se nalazi u parku prirode Papuk

Izvor podataka: Ured državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji, Služba za gospodarenje (2005. god.)

1.1.2.2. Gospodarski potencijal

Gospodarska struktura

Na području općine Kaptol nema velikih industrijskih pogona već gospodarsku strukturu čine mali i srednji poduzetnici i nekoliko manjih gospodarsko-obrtničkih pogona koji su važni gospodarski potencijal općine Kaptol. Kvalitetnije gospodarske promjene, osobito u poljoprivrednoj proizvodnji, počinju osamdesetih godina, a naročito od vremena kad je Kaptol opet dobio svoju općinu (1993).

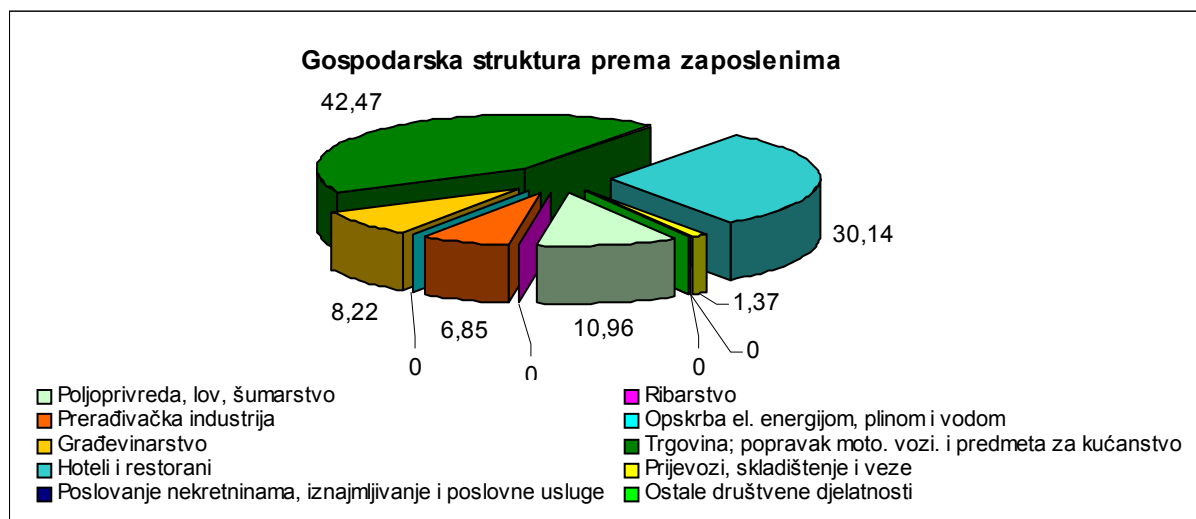
Prema podacima HGK-Županijske komore Požege na području općine Kaptol obavlja djelatnost 10 poslovnih subjekata s 73 zaposlena djelatnika.

Tablica br. 22.

POSLOVNI SUBJEKTI I ZAPOSLENIH PO NKD-U				
Šifra po NKD-u	Djelatnost	Broj poslovnih subjekata	Zaposlenost	
			Broj	Struktura, %
A	Poljoprivreda, lov, šumarstvo	1	8	10,96
B	Ribarstvo	0	0	0
D	Prerađivačka industrija	2	5	6,85
E	Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	0	0	0
F	Građevinarstvo	1	6	8,22
G	Trgovina; popravak mot. voz. i predmeta za kućanstvo	3	31	42,47
H	Hoteli i restorani	2	22	30,14
I	Prijevoz, skladištenje i veze	1	1	1,37
K	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	0	0	0
O	Ostale društvene djelatnosti	0	0	0
UKUPNO:		10	73	100,0

Izvor podataka: HGK - Županijska komora Požege, podaci 2004. godina

Kako je iz podataka vidljivo, na području Općine dominira djelatnost trgovine; popravak motornih vozila i predmeta za kućanstvo. Ostale djelatnosti su malo odnosno nedovoljno zastupljene. Poslovni subjekti pretežito su smješteni u općinskom središtu Kaptol.

Gospodarska zona u Novim Bešincima

Proizvodne djelatnosti

Od proizvodnih djelatnosti prema NKD-u¹ u domeni prerađivačke industrije na području općine Kaptol registrirana su 2 poslovna subjekata s 5 zaposlenika i to:

- priprema i predenje grebenih vlakana vunenog tipa,
- proizvodnja ostalih proizvoda od drva,
- proizvodnja instrumenata i aparata za mjerenje, kontrolu, ispitivanje, za navigacijske i druge namjene, osim kontrolne opreme za industrijske procese.

Turizam

Turizam kao gospodarska grana treba biti važan čimbenik u razvoju Općine koja obiluje prirodnim ljepotama u kojima se smjenjuju plodna slavonska polja, vinogradi, brežuljci i šumovita brda, te bogata kulturno-povijesna baština.

Područje sjevernog dijela općine Kaptol je u području Parka prirode "Papuk" koji za vrijeme cijele godine pruža velike mogućnosti rekreacije i aktivnog odmora, kao što su upoznavanja njegovih prirodnih osobitosti (flora, fauna), različiti oblici rekreacije (šetnje, planinarenje, izlete, vožnje biciklom).

Osim toga na području općine Kaptol su i brojne mogućnosti za razvijanje ribolovnog i lovnog turizma (bogatstvo sitne, pernate i krupne divljači papučkih lovišta). Poznato lovno područje je Županijsko lovište br. VIII "Kaptol".

Značajni elementi turističke ponude ovog područja su i kulturno-povijesna obilježja (Stari grad Kaptol – u općinskom središtu naselja – srednjovjekovni grad) koji je potrebno ubuduće značajnije uključiti u turističku valorizaciju.

¹ Nacionalna klasifikacija djelatnosti

Turističku ponudu ovog područja čine i turističke manifestacije, koje privlače i određeni broj posjetitelja kao "ZLATNI GLAS ZLATNE DOLINE" koji ima tridesetogodišnju tradiciju natjecanja pjevača amatera na međužupanijskoj razini, a održava se tijekom proljeća. Osim toga tijekom mjeseca travnja održava se gospodarski sajam "VINO-KAP" koji je novijeg datuma popraćen cjelodnevnim kulturno-umjetničkim programom. KUD Češka Beseda organizira susrete djece češke nacionalnosti pod nazivom "NAŠE JARO", gdje se okupi oko 600 djece iz svih udruga češke nacionalnosti iz cijele Republike Hrvatske, susreti se održavaju u mjesecu lipnju.

Navedenim turističkim događanjima sigurno će još više pridonijeti buduća vinska cesta koja će se trasirati iz obližnjeg Kutjeva, prolaziti Općinom, te produžiti dalje prema Velikoj.

Ona je osmišljeni skup turističkih atrakcija i turističke infrastrukture, međusobno povezanih u turističku cjelinu (prepoznatljiv turistički proizvod), u kojem važnu ulogu imaju atrakcije uz vinograde, berbu i preradu grožđa, proizvodnju i njegovanje vina, degustaciju vina, enološku edukaciju, te etnografiju i folklor vezane uz obradu vinograda i podruma, preradu grožđa, njegovanje i uživanje vina i sl. Vinska cesta je turistički projekt te osim usko ugostiteljskih efekata nosi i mnoge multiplikativne efekte (prodaja poljoprivrednih proizvoda, što znači i razvoj poljoprivrede i zapošljavanje seoskog stanovništva) koji se međusobno razlikuju po posebnostima pojedinog kraja. Osnovne sastavnice vinske ceste su: vinorodno područje, kvalitetno i prepoznatljivo vino, turistička seoska gospodarstva, ostala ugostiteljsko-turistička ponuda kraja, turističke atrakcije kraja (prirodna i kulturna baština), atrakcije vezane uz vinograde i vino, etnografiju i folklor te na kraju manifestacije.

Ribnjačarstvo

Ribnjačarstvo je ekonomska jedinica sastavljena od umjetno izgrađenih ribnjaka, u kojima se provodi planski intenzivni uzgoj ribe. Razni faktori utječu na klasifikaciju ribnjaka, ali obično se dijele na hladnovodne (intenzivni uzgoj salmonida) i toplovodne ili šaranske ribnjake. Tip ribnjačarstva određuju klimatski uvjeti i kvaliteta vode. Ti uvjeti određuju specifičnost tehnološkog postupka i kompleks mjera, koje intenzificiraju moguće prinose ribe. Šaranski ribnjaci su plitki vodeni ekosistemi, prosječne dubine 1- 2 m.

Obilježavaju ih specifični fizičko-kemijski uvjeti kao rezultat dubine i kvalitete dotočne vode, kvalitete tla ribnjaka, klimatskih uvjeta, bioloških faktora i tehnološko-intenzifikacijskih mjera.

Ribnjačarstvo na području Općine ima dugu tradiciju. Još u srednjem vijeku kaptolski kanonici imali su ribnjačarske kasete za uzgoj ribe sjeverno od kaptolačkog Starog grada. Tragovi postojanja umjetnih ribnjačarskih površina nalaze se u naselju Doljanovci.

U sadašnje vrijeme ribnjaci se nalaze na području naselja Kaptol, Češljakovci i Doljanovci, a novi se ribnjak planira u naselju Alilovci. Ribnjaci su većinom u privatnom vlasništvu malih površina.

1.1.2.3. Društvene djelatnosti

Društvene djelatnosti kao sadržaj javnog interesa, svrstavaju se u više temeljnih skupina središnjih uslužnih funkcija prema njihovim glavnim svojstvima, kao što su: uprava, pravosuđe, udruge građana, političke stranke i druge organizacije, vjerske zajednice, prosvjeta, visoko školstvo i znanost, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i šport.

Društvene djelatnosti su izraz društvenog uređenja, političko-teritorijalnog ustrojstva i načina upravljanja u zemlji. Podižu obrazovnu, kulturnu i znanstvenu razinu te zdravstvenu kulturu cjelokupnog stanovništva u njihovom gravitacijskom i utjecajnom području.

Pridonose povećanju njihove socijalne skrbi radi otklanjanja postojećih socijalnih problema i razlika.

Osiguravaju nesmetano bavljenje sportskim aktivnostima i tehničkom kulturom, pružaju rekreaciju i odmor stanovništva te ostvaruju i druge mnogobrojne dugoročne ciljeve.

Razvitak društvenih djelatnosti, dimenzioniranje, razmještaj i struktura ove skupine središnjih uslužnih funkcija treba slijediti razvitak i razmještaj njihovih korisnika i time podizati i poboljšavati standard i kvalitetu života stanovništva.

U pojedinim kategorijama središnjih naselja razvijaju se svojstvene javne službe, koje kao središnje uslužne funkcije imaju svoje utjecajno područje i pružaju usluge korisnicima ili je prema njima usmjereno stanovništvo odgovarajućeg gravitacijskog područja. Time se stvara sustav, mreža i hijerarhija pojedinih skupina javnih službi od osobite važnosti za razvijanje sustava središnjih naselja.

O mreži centralnih naselja i centralno mjesnih institucija ovisi opskrba stanovništva, što neposredno utječe na stabilnost naseljenosti.

Racionalnijim, ekonomičnijim i funkcionalnijim prostornim rasporedom tih funkcija postiže se veći stupanj homogenizacija prostora. Sustavno sređivanje središnjih uslužnih funkcija temeljnih skupina javnih službi treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i prema odgovarajućim mjerilima (standardima) za svaku pojedinu skupinu ili podskupinu, odnosno instituciju, uključujući stvarne potrebe i veličinu njihovog utjecajnog i gravitacijskog područja.

Uprava

Općina Kaptol kao upravna jedinica formirana je temeljem Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj. Sastavni je dio Požeško-slavonske županije i obavlja poslove lokalne samouprave. Zbog gospodarskog značaja, brojnosti središnjih funkcija i broja stanovnika općina Kaptol u planiranom sustavu središnjih naselja u Požeško-slavonskoj županiji razvrstana je u VII: kategoriju – lokalno /općinsko središte odnosno kategoriju lokalno središte slabije razvijenosti.

Općina ima svoje vijeće i poglavarstvo i upravna tijela koja obavljaju poslove lokalne samouprave na općinskoj razini. U dijelu lokalne samouprave djeluju slijedeća tijela:

- Općinsko Poglavarstvo
- Općinsko vijeće,

U sklopu Općine djeluje Jedinствен upravni odjel. U zgradi općine smješten je Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu (HZPSS); Odsjek Požeško-slavonske županije koji pruža usluge, savjete kao i pomoć građanima u pojedinim granama poljoprivrednog razvoja.

Zgrada općine Kaptol i bista hrvatskog književnika N. Špun Stržić

Temeljem Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi na području Općine djeluju sljedeći Mjesni odbori: Alilovci, Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Kaptol i Komarovci zajednički mjesni odbor, Novi Bešinci, Podgorje i Ramanovci.

Mjesni odbori imaju svoje područje s određenim granicama, pripadajućim ulicama i kućnim brojevima. Mjesni odbor čine svi građani koji imaju prebivalište na tom području. Punoljetni građani s područja mjesnog odbora biraju svoje predstavnike u Vijeće mjesnih odbora. Vijeće mjesnih odbora evidentira probleme i potrebe građana na svom području i određuje godišnje prioritete, uz pomoć nadležnih iz općinske uprave.

Putem Vijeća mjesnih odbora građani mogu:

- pokretati inicijative za uređenje pojedinih objekata i uređenja komunalne infrastrukture (izgradnju nogostupa, asfaltiranje, uređenje dječjih igrališta, proširenje i izgradnju javne rasvjete, postavljanje prometnu signalizaciju, saniranje divljih deponija, odvodnja i prikupljanje sredstava komunalne naknade),
- pokretati i utjecati na problematiku rješavanja komunalnog nereda u svom okruženju (divlje deponije, olupine automobila, uzurpacije, zagađenje okoliša i sl.),
- pokretati i utjecati na saniranje oštećenih komunalnih objekata (oštećenje fasada, odrona, ograda, branika, stupova, dječjih sprava na igralištima, autobusnih čekaonica, javne rasvjete i sl.),
- tražiti pomoć i posredovanje vijeća mjesnih odbora u slučaju otežanog odvoza smeća, potrebi povećanja kontejnera za glomazni otpad,
- inicirati potrebu o određenim sadržajima iz područja kulture (organizirati razne izložbe, izložbe slikara, slikara amatera, likovne radionice, pjesničke večeri i večeri glazbe, predstave i igrokazi),
- inicirati potrebu za određenim sadržajima iz područja brige o djeci (dječje igraonice, lutkarske predstave, potrebe uz prigodne dane sv. Nikole, sportske aktivnosti za djecu i sl.),
- inicirati akcije čišćenja i uređenja okoliša, te akcije natjecanja za najljepšu okućnicu, najljepši balon, prozor, ulicu, vrt i sl.

Područje Općine ima status brdsko-planinskog područja temeljem Zakona o brdsko-planinskim područjima stoga su na tom području lakši uvjeti privređivanja.

Izradom ROP-a (regionalnog operativnog plana) Požeško-slavonske županije provedba planiranih ciljeva općine Kaptol biti će znatno olakšana.

Općina Kaptol ima dobru suradnju s regionalnim institucijama koje pružaju znatnu financijsku i stručnu pomoć gospodarskom razvoju Općine. Mogućnosti korištenja sredstava iz pred pristupnih fondova EU značajna je financijska potpora u razvoju gospodarstva koju treba ubuduće maksimalno iskoristiti.

Na raspolaganju su i brojni nacionalni programi za poticanje razvoja malog i srednjeg gospodarstva (poticajni programi su dodatna prilika za poduzetnike početnike i poduzetnike u rastu za lakše poduzimanje novih gospodarskih aktivnosti).

Osnivanjem Razvojne agencije Požeško-slavonske županije gospodarstvo i društveni razvitak općine Kaptol, kao članice, biti će znatno unaprijeđen. Razvojna agencija bit će orijentirana na razvoj gospodarstva, te će poticati sve projekte od značaja za područje Požeško-slavonske županije kao i projekte jedinica lokalne uprave i samouprave koji su u funkciji gospodarskog razvitka. Agencija će u svom radu biti otvorena za suradnju s građanima i poduzetničkim sektorom u cilju realizacije programa i projekata gospodarskog razvoja, poslovnih zona, promociji projekata, poticajnih mjera, regionalnih razvojnih programa i međunarodne suradnje.

Socijalna zaštita

Sustav socijalne skrbi propisan je Zakonom o socijalnoj skrbi, kojim je uređen način obavljanja i financiranja djelatnosti socijalne skrbi, korisnici, prava korisnika socijalne skrbi, postupak ostvarivanja pojedinih prava i druga pitanja značajna za obavljanje djelatnosti socijalne skrbi.

Socijalna skrb je djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku kojom se ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih i drugih građana te koja radi sprečavanja i otklanjanja uzroka i stanja socijalne ugroženosti, pruža potporu obitelji, posebice djeci i drugim osobama koje ne mogu brinuti same o sebi. Sustav socijalne skrbi temelji se na principu supsidijarnosti po kojem je svatko dužan sam brinuti o zadovoljenju svojih životnih potreba kao i potreba osoba koje po zakonu ili drugoj osnovi dužan uzdržavati. Svatko je dužan prvenstveno svojim radom, prihodima i imovinom pridonositi sprečavanju, otklanjanju ili ublažavanju vlastite socijalne ugroženosti i ugroženosti svoje obitelji.

Sustav socijalne skrbi na području Požeško-slavonske županije provodi se u skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi kao i drugim zakonima i pod zakonskim aktima i vrlo je malo prostora za kreiranje samostalne politike.

Na području Županije djeluje 9 ustanova socijalne skrbi i to 2 Centra socijalne skrbi (Požega i Pakrac) i 7 Domova socijalne skrbi, a koji se dijele na domove za djecu i domovi za odrasle osobe. Socijalnim ustanovama upravljaju upravna vijeća, čije članove imenuje Skupština Požeško-slavonske županije.

Od tih 9 ustanova socijalne skrbi ni jedna se ne nalazi na području općine Kaptol, nego ustanova socijalne skrbi – Centar za socijalnu skrb Požega mjesno je nadležan za područja općina Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Velika te za područja gradova Požega, Pleternica i Kutjevo. Korisnici socijalne skrbi sa područja općine Kaptol na temelju Zakona o socijalnoj skrbi imaju/ostvaruju pravo na pomoć za uzdržavanje, doplatu za pomoć i njegu, pomoć i njegu u kući, jednokratnu novčanu pomoć, osobnu invalidninu, skrb izvan vlastite obitelji, pravo na savjetovanje, osposobljavanje za samostalan život i rad i na druge oblike pomoći.

Obrazovanje

Odgoj i obrazovanje su temeljne kategorije životnih potreba čovjeka za zajednički suživot i rad među ljudima. U sklopu razvitka prosvjetne djelatnosti cjelokupni sustav odgoja i obrazovanja obuhvaća predškolski odgoj, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje te domski smještaj učenika.

Mreže odgojnih i obrazovnih institucija pružaju njegu, odgoj, zaštitu i čuvanje djece predškolske dobi, osiguravaju obvezatno i besplatno osnovno školovanje, dostupno i pod jednakim uvjetima svoj djeci u zemlji, omogućavaju odrasloj djeci i drugim stanovnicima srednjoškolsko obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje u skladu s njihovim sposobnostima, ali i potrebama u zemlji. Dijelovi školskog sustava su i druge brojne institucije koje se brinu i osiguravaju društveni standard djece i mladeži.

Predškolski odgoj

Jedna od vrlo važnih društvenih djelatnosti je briga o djeci, a jedan od vidova te brige je djelatnost predškolskog odgoja i naobrazbe koja se provodi u ustanovama dječjih vrtića.

Sustav predškolskog odgoja čine primarni ili redoviti program, program za djecu predškolske dobi s teškoćama u razvoju, programi predškole, vjerski programi i ostali kraći programi (igraonice i sl.), a osnivačka prava nad ustanovama u ovoj djelatnosti ima županija, gradovi, općine, vjerske zajednice, te fizičke i pravne osobe.

Kako vrtići pružaju pomoć roditeljima i društvu u cjelini preko stručnog djelovanja u socijalizaciji najmlađe populacije do pripreme mališana za polazak u školu, tako se i na području Općine pojavila potreba za osnivanjem jaslica i vrtića.

Premda je postojalo više inicijativa za otvaranje ustanove vrtića, na području Općine ne postoji predškolska ustanova (jaslice, vrtić), već se planira otvaranje ustanove predškolskog uzrasta koja će zadovoljiti potrebe stanovništva općine Kaptol. Djeca predškolske dobi iz naselja općine Kaptol polaze vrtiće i jaslice u gradu Požegi i općini Velika.

Osnovnoškolsko obrazovanje

Djelatnost osnovnog školstva provodi se na području Općine u jednoj osnovnoj školi u naselju Kaptolu i dvije područne škole u naseljima Alilovci i Podgorje.

Područna škola Alilovci u Alilovcima

U slijedećoj tablici prikazane su ustanove u kojima se odvija djelatnost osnovnog školstva s napomenom da u PS Alilovci u koju polaze djeca iz naselja Alilovci i Turnić, a koji po teritorijalnom ustroju pripadaju gradu Požegi.

Tablica br. 23.

PODACI O ŠKOLAMA ZA šk.god. 2004/05.								
Naziv škole i sjedište	Gravitacijsko područje	Površina parcele m ²	Neto unuta. školski prostor m ²	Broj učenika	Broj učionica	Broj razrednih odjela	Športska dvorana (m ²)	Broj djelatnika
Matična škola: OŠ "Vilim Korajca", Kaptol	Kaptol, Alilovci, Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Komarovci, N. Bešinci, Podgorje, Ramanovci, i naselje Turnić (grad Požega)	1ha 13a 86m ²	1451	473	12	19	700	36
PS Alilovci, Alilovci	Alilovci i naselje Turnić (grad Požega)	1ha 19a 33m ²	140	32	2	2	0	3
PS Podgorje Podgorje	Podgorje i Bešinci	61a 49m ²	120	23	1	2	0	3

Izvor podataka: OŠ "V. Korajca" Kaptol, Ured za prosvjetu Požeško-slavonske županije

Školsku knjižnicu u Osnovnoj školi "Vilim Korajac" u Kaptolu osim za potrebe škole mogu koristiti i stanovnici naselja. Problem odvijanja tjelesnih aktivnosti u zimsko vrijeme riješen je izgradnjom školske sportske dvorane (2005. god. započela gradnja, a otvorena u 4 mj. 2007. god.) ukupne površine 1500 m² s pratećim sadržajima – klupske i nastavne prostorije površine 800 m². Uz to planira se obzirom na preopterećenost prostora u matičnoj školi nadogradnja dviju učionica na južnom traktu postojeće školske zgrade, što bi školi omogućilo rad u jednoj smjeni (prijevodne).

OŠ "V. Korajca" Kaptol i novo sagrađena školska sportska dvorana

Zdravstvo

Zdravstvena zaštita u Republici Hrvatskoj osigurava se i provodi u jedinstvenom sustavu zdravstvene djelatnosti na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini te na razini zdravstvenih zavoda u skladu sa zakonom. Razine su međusobno funkcionalno povezane i usklađene, ovisno o opsegu i složenosti poslova, te vode računa o specifičnostima pojedinih područja.

Zdravstvena zaštita obuhvaća sustav društvenih, skupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja, sprječavanje bolesti, rano otkrivanje bolesti, pravodobno liječenje te zdravstvenu njegu i rehabilitaciju.

Svaka osoba ima pravo na zdravstvenu zaštitu i na mogućnost ostvarenja najviše moguće razine zdravlja, u skladu s odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Zakona o zdravstvenom osiguranju. Svaka osoba je obvezna brinuti se o svome zdravlju i nitko ne smije ugroziti zdravlje drugih.

Zdravstvena djelatnost je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku koja se obavlja kao javna služba i koju po stručno-medicinskoj doktrini i uz uporabu medicinske tehnologije obavljaju zdravstveni radnici pri pružanju zdravstvene zaštite, pod uvjetom i na način propisan Zakonom o zdravstvenoj zaštiti.

Zdravstvenu djelatnost obavljaju zdravstvene ustanove, trgovačka društva i privatni zdravstveni radnici pod uvjetima i na način propisan Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, Zakonom o zdravstvenom osiguranju, Zakonom o ustanovama i Zakonom o trgovačkim društvima. Zdravstvena djelatnost obavlja se u sklopu osnovne mreže zdravstvene djelatnosti.

Osnovnom se mrežom određuje za područje Republike Hrvatske, za područja jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno za područja jedinica lokalne samouprave potreban broj zdravstvenih ustanova, privatnih zdravstvenih radnika, odnosno najveći mogući broj timova primarne zdravstvene zaštite, medicinskih sestara, broja timova specijalističko-

konzilijarne zdravstvene zaštite i specijalističke dijagnostike i po vrstama bolničkih zdravstvenih ustanova, te potreban broj postelja po stacionarima domova zdravlja.

Osnovnom mrežom za primarnu razinu zdravstvene zaštite određuje se za područje županije, Grada Zagreba, odnosno jedinica lokalne samouprave potreban broj, a u pojedinim djelatnostima i/ili najveći mogući broj timova: timovi primarne zdravstvene zaštite, potreban broj viših medicinskih sestara u domovima zdravlja za patronažnu zdravstvenu zaštitu, potreban broj medicinskih sestara u domovima zdravlja, zdravstvenim ustanovama odnosno privatnim praksama za zdravstvenu njegu s kojima Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje sklapa ugovor o provođenju primarne zdravstvene zaštite.

Osnovnom mrežom za primarnu razinu zdravstvene zaštite obuhvaćene su ljekarne s kojima Zavod sklapa ugovor, odnosno ljekarne kojima je sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti rješenjem ministra nadležnog za zdravstvo odobreno obavljanje ljekarničke djelatnosti.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje na području općine Kaptol ima ugovoreno u djelatnosti opće/obiteljske medicine 1 tim koji se sastoji od 1 doktora i 1 medicinske sestre, u djelatnosti stomatologije 1 tim koji se sastoji od 1 doktora stomatologa i 1 medicinske sestre, a u djelatnosti zdravstvene njege u kući Ustanova za zdravstvenu njegu u kući "Zlata Katić", Požega ima ugovorenu 1 medicinsku sestru koja obavlja praksu na području općine Kaptol.

Zdravstvena ambulanta u Kaptolu

U ljekarničkoj djelatnosti Zdravstvena ustanova Ljekarna "Škoko", Požega, ima 1 ljekarničku jedinicu lociranu na području općine Kaptol, koja zapošljava 1 mr. ph.

U općini Kaptol veterinarske usluge obavlja Veterinarska stanica Požega – ambulanta Velika iz susjedne općine Velika.

Kultura i udruge

U kulturi su upravna područja najvećim dijelom uređena posebnim zakonom, a osnivačka prava nad ustanovama u ovoj djelatnosti na području Županije imaju općine i gradovi. U području kulture stručni poslovi odnose se na praćenje razvoja, uređivanje i predlaganje mjera za promicanje kulture, kulturnog života, pojedinih kulturnih djelatnosti, zaštitu i obnovu kulturne baštine, pripremanje podloge za izradu programa javnih potreba u kulturi u suradnji s ministarstvom kulture i osnivačima ustanova, a sve radi poticanja i promicanja kulture, kulturnog stvaralaštva i svekolikog kulturnog života u Općini.

Na području Općine kulturne djelatnosti obavljaju ustanove kulture, kulturne udruge i pojedinci. Građevine kulture i udruga zastupljene su u vidu domova kulture koji su često zajedno s vatrogasnim domom.

Kulturno-umjetnička društva i udruge su osnovni nositelji i organizatori glazbenih priredbi, folkloru i ostalih manifestacija koje su bitan čimbenik očuvanja i njegovanja ne samo slavonske već i druge glazbeno-scenske tradicije, narodnih običaja, te očuvanja nacionalnog identiteta i promoviranja u Hrvatskoj i svijetu.

Na području Općine djeluje jedno kulturno-umjetničko društvo i pet vatrogasnih društava. Češka Beseda društvo s dugom tradicijom, u prošlosti su osnovali i svoju školu. Danas društvo ima i djeluje u svojim prostorijama te radom kroz razne susrete i kulturne manifestacije (njegovanjem materinjeg jezika i običaja) obogaćuje kulturna događanja.

Dom društva Češka Beseda

Kaptol je dao i nekoliko istaknutih pojedinaca - to su Vilim Korajac, jedan od prvih i rijetkih hrvatskih pisaca humorista, Petar Marković, prevoditelj i književnik te Napoleon Špun Stričić, pjesnik i moderni hrvatski zakonodavac. Ovim poznatim ljudima Braća hrvatskoga zmaja podigla su spomenik u središtu mjesta, a posebni spomenici s bistama u najnovije vrijeme podignuti su N. Špunu Stričiću i Vilimu Korajcu, patronu mjesne škole.

Mozaik sv. Florijana – Alilovci

DVD-Golo Brdo

U tablici koja slijedi prikazane su građevine kulture po naseljima, kao i njihova namjena i potreba za uređenjem.

Tablica br. 24.

GRAĐEVINE KULTURE			
Naselje	Građevina	Sadržaji	Napomena
1. Alilovci	DVD	Dvorana	obnovljen
2. Bešinci	DVD	Nije u funkciji	Problem vlasništva, potrebno obnoviti
3. Češljakovci	DD	Dvorana	-
4. Doljanovci	DVD	Dvorana	Novo uređen
5. Golo Brdo	DVD	Dvorana	uređen
6. Kaptol	DVD	Dvorana, kuhinja	uređen
7. Komarovci	-	-	-
8. Novi Bešinci	DD	-	Potrebno urediti
9. Podgorje	DVD	Dvorana, kuhinja	obnovljen
10. Ramanovci	DD	Nije u funkciji	Treba obnoviti

Izvor podataka: Općina Kaptol

Vjerske institucije

Na području općine Kaptol djeluje jedna vjerska zajednica, koje su sukladno ustavnom pravu, jednake pred zakonom i odvojene od države. Vjerske zajednice slobodne su javno obavljati obrede, osnivati škole, predškolske ustanove, učilišta, druge zavode, socijalne i dobrotvorne ustanove kao i upravljati njima.

Najraširenija je kršćanska religija na čelu s katoličkom crkvom. Obzirom na brojnost vjernika na ovom prostoru su izgrađeni vjerski objekti (crkve i kapele), a od 1997. god. uspostavljena je Požeška biskupija koja se dijeli na arhiđakonate, dekanate i župe

U općini Kaptol je Župa Sv. Petra i Pavla, koja pokriva područja naselja Kaptol, Alilovci, Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Komarovci, Novi Bešinci i Ramanovci, a pripada u Kaptolački dekanat koji je u sastavu Katedralnog arhiđakonata.

Od sakralnih građevina na području Općine nalazi se jedna katolička crkva – crkva Sv. Petra i Pavla u općinskom središtu Kaptol, te osam kapelica u naseljima Alilovci, Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Komarovci, Podgorje i Ramanovci kao i jedan zvonik koji se nalazi u naselju Alilovci. Jedno naselje općine Kaptol, naselje Podgorje pripada župi Bezgrešnog začeća B.D. Marije, Vetovo, naselje koje prema teritorijalnom ustroju pripada gradu Kutjevo.

Crkva Sv. Petra i Pavla

Kapela u Češljakovcima

Kapela u Alilovcima

Kapela u Doljanovcima

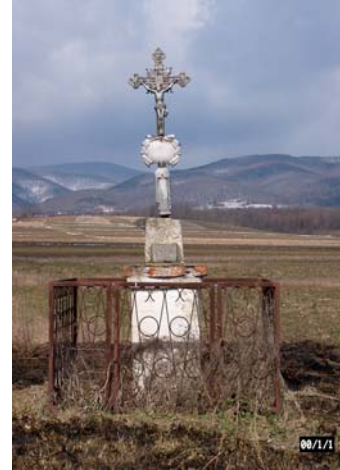

Kapela u Ramanovcima

Pored navedenog na određenim točkama pojedinih naselja nalaze se poklonici i raspela koja se redovito uređuju i održavaju.

Sport i rekreacija

Sportskim građevinama smatraju se uređene i opremljene površine i građevine u kojima se provode športske djelatnosti, a koje osim općih uvjeta propisanih posebnim propisima za te građevine zadovoljavaju i posebne uvjete prema Zakona o sportu

Za podizanje športskog standarda u redovnoj nastavi u Općini izgrađena je nova športska dvorana, uz već postojeća vanjska igrališta za mali nogomet (rukomet), košarku i odbojku, pružati će dobre uvjete za razvoj sporta i rekreacije. Na ovom području potrebno je razvijati i obnavljati i ostale sadržaje koji su većim dijelom devastirani ili neizgrađeni, a osobito je potreba za organiziranjem sportskih manifestacija.

U području sporta na području općine Kaptol registrirano je četiri sportske udruge. U Kaptolu djeluju 3 sportske udruge: nogomet – NK Kaptol, lov – Lovačko društvo "Vepar", kuglanje – Kuglački klub Kaptol i ribolov – ŠRD Bistra Kaptol. U naselju Češljakovci djeluje malonogometni klub "ŽIR". Programska aktivnost sportskih udruga u Općini odvija se u sklopu programa djelovanja i sustava natjecanja pojedinih sportova.

U području školskog sporta djeluju školski klubovi, sa zasebnim sustavom natjecanja od županijske do državne razine.

Sportski tereni u Kaptolu i Alilovcima

Objekti sporta i rekreacije analizirani su prema kriterijima definiranim Pravilnikom o prostornim standardima, normativima, te urbanističko-tehničkim uvjetima za planiranje mreže sportskih objekata.

Navedeni pravilnik građevine sporta i rekreacije klasificira u jedinice koje su ovisne o vrsti sportskog terena, njegovoj veličini, te opremljenosti pratećim i pomoćnim sadržajima:

1. DVORANSKOM JEDINICOM smatra se dvorana veličine 15x27 m koja raspolaže s odgovarajućim prostorom za uskladištenje opreme, dvije svlačionice kapaciteta 30 korisnika s WC-om i praonicom koje se mogu koristiti iz obje svlačionice.

Tjedni prosječni kapacitet dvoranske jedinice je 1.500 sati-korisnika, računajući na dvoransku jedinicu izgrađenu uz organizaciju odgoja i obrazovanja.

2. BAZENSKOM JEDINICOM smatra se bazen veličine 16 2/3 x 25 m koji raspolaže s odgovarajućim pratećim prostorom i s najmanje dvije garderobe koje mogu primiti ukupno 400 kupaca.

Tjedni prosječni kapacitet bazenske jedinice kod zatvorenih bazena je 11.800 sati-korisnika, a kod otvorenih bazena 9.800 sati-korisnika.

3. IGRALIŠNOM JEDINICOM (nogomet, hokej na travi, ragbi i slično, mali nogomet, rukomet, košarka, odbojka) smatra se igralište normalne veličine koje raspolaže s najmanje dvije svlačionice s WC-om i praonicom.

Igralište za mali nogomet, rukomet, košarku, i odbojku imaju sljedeće kapacitete jedinica:

- mali nogomet	2,0 jedinice
- rukomet	1,4 jedinice
- košarka	1,0 jedinica
- odbojka	1,2 jedinice

Tjedni prosječni kapacitet igrališta za nogomet, hokej na travi, ragbi i sl. je 470 sati-korisnika, a igralište jedinice malog nogometa, rukometa, košarke i odbojke 450 sati-korisnika.

4. IGRALIŠNOM JEDINICOM ZA TENIS smatra se normalno tenisko igralište koje raspolaže svlačionicom s WC-om i praonicama za najmanje 5 korisnika, pri čemu uvijek moraju postojati

najmanje dvije svlačionice. Kod 4-8 igrališta kapacitet svlačionica može biti do 20 % manji, a kod 9 i više igrališta do 25 % manji.

5. BOČALIŠNOM JEDINICOM smatra se normalna joga za boćanje koja raspolaže sa svlačionicom za barem 10 korisnika.

Prosječni tjedni kapacitet iznosi 225 sati-korisnika.

6. JEDINICOM KUGLANJE smatra se jedna kuglačka staza koja raspolaže svlačionicom s WC-om i praonicom za 8 korisnika, pri čemu uvijek moraju postojati dvije svlačionice. Kod 6 i više staznih kuglana kapacitet može biti manji za 25 %.

Prosječni tjedni kapacitet jedne staze iznosi 220 sati-korisnika.

7. JEDINICOM STRELJANE smatra se jedno pucačko mjesto koje osim toga raspolaže s najmanje dva WC-a i praonicom i dvije svlačionice za 3 korisnika po mjestu.

Kod streljane s 10 i više mjesta kapacitet svlačionica može biti manji za 25 %

Prosječni tjedni kapacitet pucačkog mjesta je kod zračne streljane 180 sati-korisnika, a kod ostalih streljana 80 sati-korisnika.

8. JEDINICOM KLIZALIŠTA smatra se klizalište normalne veličine koje raspolaže s najmanje dvije svlačionice s WC-om i praonicom za korisnike kapaciteta svaka po 25 korisnika, te garderobom za rekreacijsko klizanje.

Prosječni tjedni kapacitet zatvorenog klizališta iznosi 1.800 sati-korisnika, a otvorenog 15.000 sati-korisnika.

9. JEDINICOM OSTALIH OTVORENIH I ZATVORENIH SADRŽAJA smatra se sadržaj normalnih veličina kojeg mogu istodobno koristiti po 10 korisnika i koji ima svlačionice i odgovarajuće sanitarije za najmanje 20 korisnika.

Prosječni tjedni kapacitet jedinica ostalih sadržaja kod otvorenih objekata je 350 sati-korisnika, a kod zatvorenih 6.540 sati-korisnika.

10. JEDINICA ZA ATLETIKU sadrži kružnu atletsku stazu dužine 400 m sa 6 staza, na ravnom dijelu 7 staza, po jedno bacalište za koplje, kladivo, disk i kuglu, dva skakališta za skok u dalj i troskok, te po jedno skakalište za skok uvis i skok s motkom.

Osim toga jedinica za atletiku treba sadržavati dvije svlačionice s WC-om i praonicom, ukupnog kapaciteta 45 korisnika.

Prosječni tjedni kapacitet je 2.000 sati-korisnika.

11. JEDINICOM SKIJALIŠTA se smatra skijalište opremljeno vučnicom ili žičarom, kojeg može koristiti istodobno 100 korisnika. Skijalište treba da je opremljeno potrebnim sanitarijama i drugim pomoćnim prostorima za normalno korištenje.

Prosječni tjedni kapacitet skijališne jedinice je 1.800-3.000 sati-korisnika ovisno o lokalnim uvjetima skijališta.

Na području općine Kaptol, građevine sporta i rekreacije otvoreni i zatvoreni sportski tereni-zastupljeni su u tri naselja Općine.

Tablica br. 25.

POSTOJEĆI OTVORENI I ZATVORENI SPORTSKI OBJEKTI, kom								
Naselje	Sportska dvorana	Nogometno igralište	Rukometno igralište	Košarkaško igralište	Odbojkaško igralište	Otvoren i bazen	Tenisk i teren	Boćalište
Kaptol	-	1	2	1	1	-	-	-
Alilovci	-	1	-	-	-	-	-	-
Ramanovci	-	1	-	-	-	-	-	-

Izvor podataka: Općina Kaptol

1.1.2.4. Komunalne djelatnosti

Prema Zakonu o komunalnom gospodarstvu pod komunalnim gospodarstvom razumijeva se obavljanje komunalnih djelatnosti, a naročito pružanje komunalnih usluga od interesa za fizičke i pravne osobe, te financiranje građenja i održavanja objekata i uređaja komunalne infrastrukture kao cjelovitog sustava na području Općine (jedinica lokalne samouprave).

Zakonom se određuju načela, način obavljanja i financiranja komunalnog gospodarstva te ostala pitanja u svezi svrhovitog obavljanja komunalnih djelatnosti.

Komunalne djelatnosti su:

1. opskrba pitkom vodom,
2. odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda,
3. prijevoz putnika u javnom prometu,
4. održavanje čistoće,
5. odlaganje komunalnog otpada,
6. održavanje javnih površina,
7. održavanje nerazvrstanih cesta,
8. tržnice na malo,
9. održavanje groblja i krematorija i prijevoz pokojnika,
10. obavljanje dimnjačarskih usluga
11. izgradnja i održavanje javne rasvjete.

Za opskrbu pitkom vodom je nadležna "Tekija" d.o.o., Požega.

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda se ne provodi jer nema izgrađenog sustava odvodnje (radi se kanalizacijski sustav za naselja Kaptol i Komarovci – 2004. godina).

Prijevoz putnika u javnom prometu obavlja Autoprometno poduzeće (APP) iz Požega .

Odlaganje komunalnog otpada obavlja "Tekija" d.o.o., s odvozom na županijsko odlagalište Vinogradine u Požegi.

Održavanje javnih površina, čistoće i nerazvrstanih cesta u Općina je riješeno na način da svake godine Općina uposli dva djelatnika na određeno vrijeme, sve dok ne osnuju vlastito komunalno poduzeće, koje se planira u skoro vrijeme.

Za tržnicu na malo u općini Kaptolu ne postoji potreba, ali planiraju odrediti lokaciju za održavanje stočnog sajma, te uređenje autobusnih stajališta.

U Općini su u funkciji **sedam mjesnih groblja**: zajedničko groblje koriste naselja Kaptol, Komarovci i Novi Bešinci, kao i naselja Češljakovci i Golo Brdo, a preostala naselja Alilovci, Bešinci, Doljanovci, Podgorje, i Ramanovci koriste samo ona.

Svako groblje ima mrtvačnicu.

Za održavanje groblja brinu se uprave groblja, a obavljanje pogrebnih poslova za Općinu obavljaju dva privatna poduzeća ugovorom o koncesiji.

Alilovci

Kaptol

Podgorje

Bešinci

Češljakovci - Golo brdo,

Kaptol

Dimnjačarske usluge na području općine Kaptol obavlja ugovorom o koncesiji obrtnička radnja "CECO" iz Kutjeva na 5 godina.

Javna rasvjeta izvedena je u svim naseljima Općine, a održavanje obavlja HEP DP "Elektra" Požega.

1.1.2.5. Prometni infrastrukturni sustav

Prostor općine Kaptol nalazi se u sjevernom dijelu Požeške kotline. Takav smještaj Općine ima niz ograničenja uzrokovanih prirodnim karakteristikama Papuka.

Prostorom Općine nema prometnih koridora državnih cesta, već županijske i lokalne ceste omogućavaju povezivanje svih njenih dijelova i naselja s ostalim dijelovima Republike Hrvatske.

Cestovni promet

U sastavu javnih kategoriziranih cesta prostorom općine Kaptol prolaze trase županijskih i lokalnih cesta.

Mreže kategoriziranih cesta (županijskog i lokalnog karaktera) su asfaltirane, a kolnici tih cesta su u lošem stanju zbog nedovoljnog održavanja. Osim javnih kategoriziranih cesta na području Općine su i nekategorizirane ceste o kojima brigu vodi Općina, a asfaltiranje i saniranje cesta provodi se Programom rada za tekuću godinu. Ukupna dužina saniranih i asfaltiranih ulica u 2005. godini iznosi 1.300 m.

Karakteristike postojeće javne kategorizirane cestovne mreže na području Općine su sljedeće:

Tablica br. 26.

POSTOJEĆA KATEGORIZIRANA CESTOVNA MREŽA					
Red. br.	Oznaka ceste	Naziv dionice	Duljina km	Asfalt km	Nasuti kameni materijal, km
Županijske ceste					
1.	Ž4101	Biškupci (Ž4100) - Kaptol – Vetovo – Ž4030	7,70	7,70	-
2.	Ž4115	Kaptol (Ž4101) – Alilovci – D49	7,10	7,10	-
UKUPNO:			14,80	14,80	-
Lokalne ceste					
1.	L41030	Češljakovci – Ž4101	0,70	0,70	-
2.	L41031	Golo Brdo – Ž4101	0,60	0,60	-
3.	L41032	Kaptol (Ž4101) – Doljanovci – Podgorje – Ž4101	5,50	5,50	-
4.	L41033	Ž4101 – Ramanovci – Treštanovci – D51	7,60	7,60	-
UKUPNO:			14,40	14,40	-
SVEUKUPNO:			29,20	29,20	-

Izvor podataka: ŽUC Požeško-slavonske županije

Pošanski promet

HP-Hrvatska pošta d.d. (u daljnjem tekstu: Društvo) osnovano je radi funkcioniranja poštanskog prometa i obavljanja djelatnosti pružanja poštanskih i drugih usluga utvrđenih Statutom Društva, a u skladu sa Zakonom i Pravilnikom o pošti. Organizacijski dijelovi Društva su: Uprava, Područna uprava i Poštanska središta.

Područna uprava

Na razini Slavonije i Baranje ustrojena je u Osijeku Područna uprava Slavonija kao jedna od četiri područne uprave Društva. Zadatak područne uprave Društva je obavljanje utvrđenih programa, procesa i radnih procesa za poštanska središta na svom području i to u organizaciji i realizaciji poštanske tehnologije, kadrovskih poslova, investicija i održavanja te gospodarskih poslova.

Poštansko središte

Zadatak poštanskog središta je pružanje poštanskih i drugih usluga u ime Društva. Područja uprava Slavonija u svom sastavu ima 4 Poštanska središta: PS Osijek, PS Vukovar, PS Požega i PS Slavonski Brod.

Izvršna jedinica

Zbog racionalizacije upravljanja procesa rada, nadzora i kontrole procesa rada, kadrovskih rješenja i održavanja na području Poštanskog središta mogu se osnovati jedna ili više izvršnih jedinica, koje obuhvaćaju određeni broj poštanskih ureda ili programa, proces ili radnih procesa.

Poštanski ured

Na području općine Kaptol nalazi se jedan poštanski ured u središtu Općine. Poštanski ured 34 334 Kaptol obavlja sve poštanske usluge, poslove gotovinskog platnog prometa, usluge ostalog novčanog prometa (poslove štednje i isplata po tekućim računima Hrvatske poštanske banke i gotovo svih poslovnih banaka u RH, usluge uplata i isplata po ugovorima), mjenjačke poslove, brzojavne usluge, telefonske usluge iz javnih govornica u poštama, prodaju maraka i vrijednosnica, te prodaju određenog asortimana trgovačke i komisione robe (poštanske opreme i pribora, knjiga, kazeta, novina, cigareta i drugo), kao i prodaju srećaka Hrvatske lutrije.

Poštanski ured Kaptol nalazi se u sastavu trgovine i privatnih stanova, sastoji se od šalter sale i sanitarnog čvora (netto površine 41 m²).

U sljedećoj tablici prikazani su pokazatelji o poštanskoj mreži na području Općine:

Tablica br. 27.

POŠTANSKA MREŽA OPĆINE			
Poštanski ured	Pripadajuće naselje	Naselja obuhvaćena dostavom tjedno	
		5X	3X
Kaptol	Alilovci, Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Kaptol, Komarovci, Novi Bešinci, Ramanovci,	Kaptol	Alilovci, Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Komarovci, Novi Bešinci, Ramanovci

Izvor podataka: - HP-Poštansko središte Požega

Napomena: Za naselje Podgorje koje prema teritorijalnoj pripadnosti pripada području općine Kaptol, a u poštanskom obuhvatu pripada poštanskom uredu 34335 Vetovo u Vetovo, naselje koje prema teritorijalnom ustroju pripada gradu Kutjevo.

Telekomunikacije

Ustroj javnih telekomunikacija definiran je Zakonom o telekomunikacijama, Pravilnikom o javnim telekomunikacijama u nepokretnoj mreži i Pravilnikom o javnim telekomunikacijama u pokretnoj mreži. Dugoročne kontinuirane i redovite aktivnosti HT - Hrvatske telekomunikacije d.d., kojima se razvija i unapređuje javna telekomunikacijska djelatnost sadržane su u Planovima razvoja.

HT – Hrvatske telekomunikacije d.d. ustrojene su po regionalnom principu. Dijele se na četiri Regije, a regionalni centri su Zagreb, Split, Rijeka i Osijek. Regije se dijele na geografska područja (GP).

Po ovom ustroju općina Kaptol pripada Regiji 4 - Istok sa sjedištem u Osijeku, GP Slav. Brod – Požega.

T – Com, mreža Požeško-slavonske županije sastavni je dio jedinstvenog telekomunikacijskog sustava Republike Hrvatske i tretira se kao mreža od posebnog javnog interesa.

Na području općine Kaptol telekomunikacijska mreža izgrađena je uglavnom podzemno direktnim polaganjem TK kabela u zemlju, osim u naselju Ramanovci gdje je TK mreža izgrađena na način da je podzemno izgrađen primarni dio TK mreže, dok je sekundarni dio mreže izveden zračno sa samonosivim TK kabelima po stupovima i kućama. Svjetlovodni kabeli su uvučeni u položene cijevi. Telekomunikacijska oprema i uređaji smješteni su u čvrsto izgrađenim objektima za tu namjenu.

Podaci o točnim lokacijama TK objekata prikazani su u slijedećoj tablici:

Tablica br. 28.

POPIS TK OBJEKATA NA PODRUČJU OPĆINE KAPTOL					
Red. br.	Naziv	Funkcija	Tip	Naselje	Smještaj
1.	Kaptol	UPS	RSS	Kaptol	Zgrada HT

Izvor podataka: HT – Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb

Na području općine Kaptol nalazi se jedan udaljeni pretplatnički stupanj. On je povezan na matičnu AXE centralu u Požegi prijenosnim sustavima koji rade po svjetlovodnim kabelima. Na području Općine u radu je I. županijski SDH prsten koji radi po postojećim trasama svjetlovodnih kabela.

Tablica br. 29.

POPIS NASELJA OBUHVAĆENI POJEDINOM TK MREŽOM			
Red. br.	Naziv TK mreže (prema lokaciji)	Naselja obuhvaćena mrežom	Napomena
1.	TKM KAPTOL	Kaptol, Komarovci, Doljanovci, Bešinci, Novi Bešinci, Podgorje i Golo Brdo	Izgrađeno
2.	TKM VELIKA	Češljakovci Velika, Radovanci i Potočani	Izgrađeno
3.	TKM TRENKOVO	Alilovci Trenkovo, Antunovac i Trnovac	Izgrađeno
4.	TKM EMINOVCI	Ramanovci Treštanovci, Eminovci, Šeovci i Turnić	Izgrađeno

Izvor podataka: HT – Hrvatske telekomunikacije d.d. Zagreb

Iz tablice je vidljivo da RSS Velika pokriva naselje Češljakovci, RSS Trenkovo naselje Alilovci i RSS Eminovci naselje Ramanovci, koji se nalaze unutar područja obuhvata PPUO Kaptol dok se navedeno komutacijski objekti nalaze izvan tog područja na području drugih JLS-a.

Pokretne komunikacije

Na području općine Kaptol T – **Mobile Hrvatska d.o.o.** nema izgrađene osnovne postaje, a **VIPnet d.o.o.** ne posjeduju bazne stanice VIPnet mreže.

RTV sustav veza

Na području općine Kaptol na lokaciji Bešinci – Doljanovci nadmorske visine 520 m, izgrađen je (antenski stup) radijski odašiljač Županijskog radija Požega, a nema izgrađenih TV odašiljača ili pretvarača. Izgrađeni objekti "Psunj" i "Kapavac" koji se nalaze na području drugih općina pokrivaju područje cijele općine Kaptol RTV sustavom veza.

1.1.2.6. Energetski sustav

Plinoopskrba

Plinovodni sustav na području Općine izgrađen je samo u tri naselja – Alilovcima, Podgorju i Ramanovcima. **Opskrbu plinom** u ta tri naselja obavlja HEP - Plin Osijek.

Plinifikacija ostalih naselja predviđena je "Studijom opskrbe prirodnim plinom PSŽ" za distributivno područje Požega.

Distributivno područje Požega obuhvaća zone plinifikacije: *Velika i Kaptol, Požega-sjever, Brestovac, Požega-sjeverozapad, Požega-jug, Požega-istok i Požega*. U zoni *Velika i Kaptol* plinificirana su samo naselja Trenkovo i Trnovac, koja prema teritorijalnom ustroju pripadaju općini Velika, a naselja koja pripadaju prema teritorijalnom ustroju općini Kaptol (Bešinci, Češljakovci, Doljanovci, Golo Brdo, Kaptol, Komarovci i Novi Bešinci) nemaju plinsku mrežu.

Elektroenergetika

Potrošnja električne energije

Opskrba električnom energijom potrošača na području općine Kaptol ostvaruje se isključivo iz elektroenergetske mreže Republike Hrvatske, jer na području općine Kaptol ne postoje energetska postrojenja za proizvodnju električne energije.

U sljedećoj tablici prikazana je potrošnja električne energije po vrsti potrošača:

Tablica br. 30.

POTROŠNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE		
Red. br.	Potrošač	Potrošnja, kWh
1.	Kućanstva	3.609.108
2.	Gospodarstvo, javni sadržaj (uprava, školstvo i sl.)	30.889
3.	Javna rasvjeta	65.809
UKUPNO:		3.705.806

Izvor podataka: HEP-Distribucija d.o.o. DP "Elektra"-Požega

Prijenosna mreža

Prijenosna mreža područja općine Kaptol sadrži samo jednu građevinu na 400 kV naponskoj razini – dalekovod DV 400 kV koji prolazi Općinom u smjeru istok-zapad odnosno Ernestinovo-Žerjavinec. Ovaj dalekovod samo prolazi područjem Općine i izravno ne doprinosi elektroopskrbi potrošača na području općine Kaptola.

Distribucijska mreža

Distribucijska mreža područja općine Kaptol sadrži građevine na 10(20) kV i 0,4 kV naponskoj razini, te javnu rasvjetu. Distribucijska elektroenergetska mreža na 10(20) kV naponskoj razini sadržava trafostanice 10(20)/0,4 kV, te nadzemne i podzemne kabelaške dalekovode.

U sljedećim tablicama prikazani su objekti i fizički pokazatelji za postojeću distribucijsku elektroenergetsku mrežu:

Tablica br. 31. TS 35/10(20) kV POŽEGA I

Naziv VP:	Red.br.	Vrsta TS	Broj TS	Opis	Sn(kVA)	Izvodi
VP 10 kV "Jakšić"	001	ŽSTS	-	Ramanovci	100	nn
	002	ŽSTS	-	Novi Bešinci	50	3
	003	ŽSTS	2	Kaptol	100	4
	004	KTS	1	Kaptol	160	6
	005	ŽSTS	3	Kaptol	100	4
	006	ŽSTS	4	Kaptol	100	4
	025	ŽSTS	5	Kaptol	160	4
	007	ŽSTS	-	Komarovci	100	3
Sn _{ukupno} (kVA)	008	BSTS	-	Doljanovci	100	3
	009	ŽSTS	-	Bešinci	50	3
1.180	010	BSTS	-	Podgorje	160	3

Izvor podataka: HEP-Distribucija d.d. Zagreb; DP "Elektra"- Požega

Tablica br. 32. TS 35/10(20) kV VELIKA

Naziv VP:	Red.br.	Vrsta TS	Broj TS	Opis	Sn(kVA)	Izvodi
VP 10 kV "Radovanci"	001	ŽSTS	-	Češljakovci	100	4
Sn _{ukupno} (kVA)	002	ŽSTS	-	Golo Brdo	100	3
	200					
VP 10 kV "Trenkovo"	009	STS	1	Alilovci	50	4
	010	ŽSTS	2	Alilovci	100	4
	011	BSTS	3	Alilovci	100	4
	Sn _{ukupno} (kVA)					
310						

Izvor podataka: HEP-Distribucija d.d. Zagreb; DP "Elektra"- Požega

Tablica br. 33.

Vodno polje 10 kV	Dužina ZDV, m	KDV	Dužina KDV m	Vrsta kabela	Godina izgradnje
TS 35/10(20) kV POŽEGA I					
"TRENKOVO"	5.753				
		ZDV Češljakovci-Golo Brdo (u Češljakovcima)	163	XHE 49 A 3x (1x150)	1999
		ZDV Golo Brdo-Kaptol (u Golom Brdu)	154	XHE 49 A 3x (1x150)	1999
		ZDV Golo Brdo-Kaptol (u Kaptolu)	767	XHE 49 A 3x (1x150)	1999
		SVEUKUPNO	1084		
"JAKŠIĆ"	14.895				
		za BSTS Doljanovci	110	XHP 81 – A 3 x 120	1989
		Kaptol KTS1-Kaptol ŽSTS 5	621	XHE 49 A 3x (1x150)	2001
		Kaptol KTS1-Kaptol rešetkasti stup	463	XHE 49 A 3x (1x150)	2000
		Kaptol KTS1-Kaptol ŽSTS 3	410	XHE 49 A 3x (1x150)	2000
		SVEUKUPNO	1604		
Ukupno ZDV	20.648	UKUPNO KABELA	2014		

Izvor podataka: HEP-Distribucija d.d. Zagreb; DP "Elektra"- Požega

Tablica br. 34.

DISTRIBUCIJSKI ELEKTROENERGETSKI SUSTAV OPĆINE				
Redni broj	Naponska razina, kV	Vrsta objekta	Jedinica mjere	Iznos
1.	10 (20) kV	ZDV	m	24.812
2.	10 (20) kV	KDV	m	1.600
3.	10 (20) / 0,4 kV	TS	kom	16
4.	0,4 kV	ZM	m	40.000
5.	0,4 kV	KM	m	1.980

Izvor podataka: HEP-Distribucija d.d. Zagreb; DP "Elektra"- Požega

1.1.2.7. Vodno gospodarski sustav

Vodoopskrba

Vodoopskrbni sustav općine Kaptol dio je vodoopskrbnog sustava Požeštine, koji se bazira na tri gradska crpilišta (bušeni zdenci) na području grada Požege i tri otvorena zahvata na gorskim izvorištima.

Gradska crpilišta su: **Zapadno polje** koje sačinjava 10 tzv. teglica i 10 bunara sa sabirnim spremnikom iz kojeg se voda nakon dezinfekcije upućuje potrošačima i prema vodospremi Sv. Vid zapremine 3000 m³. Izdašnost crpilišta je, ovisno o periodu godine i stanju vodonosnika, od 60 do 80 l/s; **Istočno polje** (kapaciteta 20 l/s) od početka 1997. god. zatvoreno zbog onečišćenja, te je izvan funkcije, a u budućnosti se može planirati za korištenje kao tehnološka voda za potrebe gospodarstva i crpilište **Luke** koje se nalazi zapadno od grada Požege, a sjeverno od rijeke Orljave. Sačinjavaju ga četiri zdenca ukupnog kapaciteta 60 l/s, transformatorska stanica s elektroagregatom i mjerno-klorna stanica.

Gorska izvorišta su: **Stražemanka** smještena neposredno uz lijevi bok vodotoka Stražemanka na koti od 427 m nadmorske visine, izdašnosti izvora od 35 do 40 l/s opremljeno suvremenom opremom za dezinfekciju vode te telemetrijskom vezom spojeno s nadzornim centrom u Tekiji d.o.o.; **Veličanka**, preljevnog tipa, nalazi se na 515 m nadmorske visine, a postojeća kaptaža drenira isključivo preljevne vode izvorišta, koje su u vrijeme ljetnih i jesenskih mjeseci nedostatne za vodoopskrbu, a u razdoblju zima-proljeće pojavljuje višak preljevnih količina vode koje postojeći cjevovodi ne mogu prihvatiti.

Izvorište je opremljeno suvremenom opremom za dezinfekciju vode, telemetrijskom vezom spojeno s nadzornim centrom u Tekiji, a zahvaćene količine kreću se ovisno o periodu godine od 20 do 110 l/s i **Površinski zahvat Kutjevačka Rika** je bočni zahvat vodotoka na Kutjevačkoj Rici kapaciteta 10 l/s, problem se javlja kod obilnijih padalina, kao i stara i dotrajala oprema koju je potrebno hitno dograditi i modernizirati.

Na području općine Kaptol nema crpilišta već se nalazi jedna akumulacija "Bistra", namijenjena obrani od poplava i navodnjavanju, a nalazi se na udaljenosti od 1200 m sjeverno od naselja Kaptol.

Općina Kaptol preuzela je temeljem ugovora u zakup akumulaciju "Bistra" iznad naselja Kaptol. Općina Kaptol je na temelju provedenog javnog natječaja sklopila s Hrvatskim vodama ugovor o petogodišnjem zakupu akumulacije Bistra. Akumulacija Bistra kapaciteta je 60 000 prostornih metara vode, a kako se nalazi na području iznad naselja Kaptol uspjela se očuvati tako da je danas vrlo čista i pogodna za razne aktivnosti (uzgoj pastrva i dr.).

Akumulacija je po prvotnoj namjeni građena kao vodoopskrbni objekt no kako do danas nije uključena u vodoopskrbni sustav Požeštine Općina je akumulaciju uzela u zakup kako bi je mogla privesti drugoj namjeni odnosno kroz druge sadržaje staviti u funkciju lokalne pa i šire zajednice.

Uz regionalni vodoopskrbni sustav na području Općine postoje tri mala sustava s kaptažom izvorišta izdašnosti od 0,5-5,0 l/s, te ih treba dugoročno planirati kao dijelove regionalnog sustava PSŽ.

Osnovni problem ovih zahvata je neadekvatna izgradnja zahvatnih građevina i zamucenje kod obilnijih padalina, kao i nedostatak vode u ljetnom periodu. Nužna je ugradnja opreme za mjerenje zahvaćenih količina vode i opreme za dezinfekciju, odnosno povezivanje s regionalnim sustavom Požeštine u skladu s tehničkim i financijskim mogućnostima.

Tablica br. 35.

VODOOPSKRBNI SUSTAV OPĆINE							
Naselja	Broj st. 2001.g.	Dužina distr. mreže, m	Broj priključaka	Br.sta.na jav.vodovod	Br.sta.na vl vodovodu	Opskrbljenost	Posebne napomene
Alilovci	470	0	0	0	470	0	IZ BUNARA
Bešinci	111	0	0	0	111	0	VL.MJ.VOD.
Češljakovci	365	1.600	110	365	0	100	J.V.S.
Doljanovci	255	0	0	0	255	0	VL.MJ.VOD.
Golo Brdo	345	1.800	95	345	0	100	J.V.S.
Kaptol	1.570	12.227	400	1.570	0	100	J.V.S.
Komarovci	233	800	55	233	0	100	J.V.S.
N. Bešinci	105	200	15	105	0	100	J.V.S.
Podgorje	302	0	0	0	302	0	VL.MJ.VOD.
Ramanovci	251	0	0	0	251	0	IZ BUNARA
UKUPNO:	4.007	16.627	675	2.618	1.389	-	-

Izvor podataka: "Tekija" d.o.o., Požega

J.V.S. - jedinstveni vodoopskrbni sustav požeštine

VL.MJ.VOD. – vlastiti mjesni vodovod bez vodomjera

Javni vodoopskrbni sustav obuhvaća naselja uz glavne magistralne pravce Kaptol-Velika-Biskupci-Toranj-Lučinci-Sloboština. Od svih naselja iz Općine pet naselja (Kaptol, Komarovci, Novi Bešinci, Češljakovci i Golo Brdo) priključeni su na J.V.S., tri naselja Doljanovci, Bešinci i Podgorje imaju VL.MJ.VOD., a preostala dva naselja vodom se opskrbljuju iz vlastitih bunara.

Općina Kaptol ima riješenu javnu vodoopskrbu za 65 % stanovništva, a dužina distributivne mreže za Općinu iznosi 16.627 m, a broj priključaka na J.V.S. je 675 kom.

Odvodnja otpadnih voda

Na području općine Kaptol javni sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda nije izveden, već se u svim naseljima individualno rješava pitanje odvodnje otpadnih i sanitarnih voda. Sanitarne vode se iz domaćinstava upuštaju u septičke (sabrne) jame nepropusnog tipa, a problem nastaje kada se iz tih jama sadržaj bez pročišćavanja upušta u teren u obližnje kanale, grabe ili vodotoke.

U naseljima Kaptol i Komarovci tijekom 2004. godine započelo se s izgradnjom sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. To je prva faza u kojoj se rješava sustav odvodnje otpadnih voda samo za dva naselja Općine (do sada je izgrađeno ukupno oko 3 km kolektorske mreže te je u daljnjem nastavku potrebno još izgraditi 2,5 km kolektorske mreže).

Na području općine Kaptol vodotoci su lokalnog karaktera i kategorizacija im nije određena Državnim planom za zaštitu voda. Ne obavlja se ni ispitivanje kakvoće voda.

Uređenje vodotoka i voda

Zaštita od poplava je neophodna djelatnost koja bitno utječe kako na proizvodnju tako i na životni standard. U svim etapama, od odluke za zaštitom prostora od poplava preko analize varijantnih rješenja i izbora rješenja zaštite, sve do izgradnje, korištenja i održavanja zaštitnog sustava, mora postojati gospodarska opravdanost.

Izgradnjom i korištenjem poplavama ugroženih nizina uz vodotoke često se ulazi u rizik da povremeno izlivena velike vode korisnicima tog prostora nanese gubitak i štetu. Zaštita od poplava, iako se mnogo ulaže u izgradnju zaštitnih objekata još je i danas jedna od značajnijih vodno gospodarskih djelatnosti.

Glavni problemi djelatnosti uređenja vodotoka i zaštite od štetnog djelovanja voda su nedovoljni stupnjevi zaštite branjenih područja od poplava, a koji se pojavljuju zbog nedovoljne izgrađenosti sustava.

Korita vodotoka Orljave, Londže i pritoka nisu u stanju primiti svu vodu za koju se propisuje veća sigurnost, nego je potrebno izvesti redukciju odgovarajućim objektima. Vodoprivredna osnova sliva rijeke Orljave predložila je rješenje ovog problema prvenstveno izgradnjom akumulacija koje trebaju imati višenamjensko značenje. Pronađene su vrlo povoljne lokacije na nizinskim dijelovima sliva koje zahvaćaju njegov relativno velik dio, a osigurani retencijski prostor omogućava znatnu redukciju voda, a to su brane: Kamensko, Londža, Kaptolka i Vrbova. Uz ovo rješenje kombinira se i klasična zaštita od poplave izgradnjom lateralnih kanala, uređenjem korita vodotoka i izgradnjom nasipa.

Uz već navedene akumulacije analizom prirodnih mogućnosti došlo se do zaključka da na brojnim potocima postoje lokacije za izvedbu objekata u svrhu akumuliranja i redukcije vode, te tako smanjiti opterećenja velikim vodama nizvodne tokove. Za to postoje uvjeti u hidrološkom, topografskom, geološkom i morfološkom smislu za gradnju takvih objekata

Na području Općine izvedena je jedna akumulacija i to akumulacija Bistra na vodotoku Kaptolka, namijenjena obrani od poplava i navodnjavanju.

U prostornom planu dan je prikaz poplavnih površina za sadašnje stanje izgradnje, i to maksimalno zapažene poplave, prema opisu u literaturi, a smatra se da te površine odgovaraju približno ugroženosti od 100 godišnjih velikih voda. Na području općine Kaptol poplavne površine iznose oko 5,3 km².

Naselja općine Kaptol djelomično su zaštićena od velikih voda, ovisno o lokaciji, a poželjno bi bilo područje svakog naselja zaštititi na 50 godišnju veliku vodu, a poljoprivredne površine na 25 godišnju veliku vodu.

Regulacija Kaptolke u Kaptolu

Radovi koji su izvršeni kroz dugi niz godina doprinijeli su smanjenju opasnost od poplave lokalno, ali još uvijek nisu dovoljni da se postigne odgovarajuća sigurnost, koja bi štete smanjila na najmanju moguću mjeru.

Melioracijska odvodnja i navodnjavanje

Melioracijska odvodnja

Oko 40 % ukupne površine slivnog područja Orljava-Londža čini obradivo poljoprivredno zemljište, koje većim dijelom koriste obiteljska gospodarstva. Melioracijsko područje obuhvaća uglavnom nizinski dio, doline rijeka Orljave i Londže. Sustav melioracijske odvodnje izgrađeni su na svega 20 % površina, uglavnom riješene površinske odvodnje.

Najveći korisnici poljoprivrednog zemljišta su: Kutjevo d.d., Republika Hrvatska i obiteljska gospodarstva. Najbolja izgrađenost sustava melioracijske odvodnje je na zemljištu koje koristi Kutjevo d.d., dok je izgrađenost sustav na zemljištu ostalih korisnika djelomična ili uopće ne postoji. Najveći problem u funkcioniranju melioracijskog sustava je neizgrađenost svih potrebnih dijelova sustava i sustav zaštite od vanjskih voda. Održavanje melioracijskih objekata nije zadovoljavajuće, što znači da se osnovni melioracijski objekti održavaju manjim dijelom, dok se detaljni uopće ne održavaju.

Melioracijski sustav na području općine Kaptol zauzimaju 56 % (4846 ha) područja Općine (uz napomenu da se su samo orijentacijske), a nastavno se navode veće od 100 ha:

Tablica br. 36.

NAZIV SUSTAVA	POVRŠINA, ha
KP3 (Križići)	149
KP8 (Liplje)	113
KP7 (Korija)	179
VČ6 (Podravac)	133
VT11 (Požanja)	393
VT9 (Kostiševac)	381
VT7 (Balat)	488
VT3 (Slatka voda)	620
KP10 (Bistra II)	154
KP6 (Bistra I)	360
KP9 (Voljevac)	206
VČ9 (Škrbičanka)	111
KP5 (Bukovac)	891
VČ5 (Češljak)	581

Izvor podataka: Hrvatske vode VGO za vodno područje sliva Save, Služba planiranja, pripreme i razvoja projekata, Zagreb

Melioracijsko navodnjavanje

Navodnjavanjem područja deficitarnog vodom, bilo kao osnovnom ili dopunskom mjerom, otvara se mogućnost povećanja poljoprivredne proizvodnje, promjene strukture sjetve i planske poljoprivredne proizvodnje dohodovnih kultura. Iako se mjere navodnjavanja pojavljuju u samim počecima ljudske civilizacije, ono danas predstavlja suvremeni način upravljanja poljoprivrednim zemljištima. Taj, suvremeni način upravljanja poljoprivrednim zemljištem, zapravo je puno sveobuhvatniji od samog navodnjavanja. Problemi koji se javljaju u razvoju sustava navodnjavanja su prije svega nedovoljna sredstva, jer da bi se projektiralo, izgradilo i upravljalo sustavima navodnjavanja potrebno je izgraditi kapitalne objekte, koji onda u pravilu postaju višenamjenski objekti kako bi se opravdalo ulaganje u njih. Osim toga prisutan je i problem vezan uz zakonodavnu osnovu koja je u ovom području nedefinirana te ukazuje na nužnost da se u najkraćem razdoblju postavi dobra osnova koja bi definirala nositelje investicija, načina financiranja, upravljanja, održavanja, koncesije i drugo neophodno za funkcioniranje sustava navodnjavanja.

U srpnju 2005. god. je izrađen „Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj“, a u listopadu 2005. god za područje Požeško-slavonske županije izrađen je projekt „Osnove navodnjavanja na području Požeško-slavonske županije“.

Analizirajući razvoj sustava navodnjavanja na području Požeško-slavonske županije pa tako i općine Kaptol, planirane aktivnosti na istom vezana su uz izvore osiguranja dovoljnih količina vode, koje će biti riješeno izgradnjom višenamjenskih akumulacija i retencija.

Uz sve naprijed navedeno proizlazi, da površina koje se sustavno navodnjavaju na području općine Kaptol za sada nema.

1.1.2.8. Postupanje s otpadom

Na prostoru Općine zbrinjavanje otpada organizirano se prikuplja i odvozi iz pet naselja: Kaptol, Komarovci, Češljakovci, Golo Brdo i Ramanovci. Prikupljanje i odvoz obavlja "Tekiji" d.o.o., iz Požege koja prikupljeni otpad odlaže na županijsko odlagalište Vinogradine u Požegi. Prikupljeni otpad se odvozi autosmečarima jednom tjedno. Ukupna godišnja količina otpada je 187,75 t.

Potrebno je organizirati prikupljanje odvojenog komunalnog otpada po vrsti (staklo, papir, istrošene baterije, limena ambalaža i sl.) na jednoj ili više lokacija te urediti reciklažno dvorište na kojem bi se odlagale ostale vrste otpada (krupni otpad, metalni otpad, otpadna ulja, kiseline i sl.). Ovakvim suvremenim pristupom znatno se smanjuje količina otpada koju je potrebno odlagati na komunalnoj deponiji, jer se veći dio korisnog otpada može koristiti kao sekundarna sirovina (željezo, papir i sl.).

Pitanje krupnog (glomaznog) otpada na području Općine nedovoljno je riješen iako je s poduzećem "Tekija" d.o.o. iz Požege potpisan ugovor da se dva puta godišnje prikupi i odveze krupni otpad.

Veliki problem predstavljaju divlja odlagališta, koja se saniraju, ali i ponovo otvore te je potrebno na nivou Općine pronaći nove i prihvatljive lokacije uz svu zakonsku proceduru i mjere kako bi mogle dobiti potreban legalitet.

1.1.2.9. Stanje okoliša

Onečišćenje voda

Na području općine Kaptol su vodotoci II. reda te im nije određena kategorizacija Državnim planom za zaštitu voda, a kako se na vodotocima lokalnog karaktera ne obavljaju ispitivanja kakvoće voda tako ne postoje egzaktni podaci o stanju površinskih voda u Općini.

Postojanje divljih deponija u blizini vodotoka, te nerijetko i direktno odlaganje građevinskog i krupnog otpada u stare i postojeće kanale potoka i rukavaca govori o vjerojatnom onečišćenju površinskih voda.

Podatke o onečišćenju podzemnih voda nemamo, ali činjenica da je 65% stanovništva obuhvaćeno vodoopskrbom (povećanje standarda potrošnje pitke vode, a time i povećanje

količina sanitarne otpadne vode), a nema izgrađenog javnog sustava za odvodnju, ipak nešto govori o kvaliteti najplićih vodonosnih slojeva.

Preduvjet za što kvalitetnije funkcioniranje cijelog sustava je: da svi veći gospodarski pogoni ovisno o sastavu otpadnih voda vrše njihov pred tretman prije upuštanja bilo u javni sustav odvodnje bilo u recipijent, kao i izgradnja kompletnog sustava odvodnje s uređajem za pročišćavanje za sva naselja Općine.

Onečišćenje zraka

Na području Općine situacija u pogledu onečišćenja nije alarmantna, ali ipak ukazuje na potrebu provedbenih aktivnosti kako bi se spriječile konfliktne situacije u budućnosti. Glavni izvor onečišćenja zraka je od prometnog toka.

Najveća opasnost od zagađenja zraka prijeto od sve intenzivnijeg prometnog toka, a najviše je prisutno uz trase županijskih cesta Ž 4101 i Ž 4115. Povećana koncentracija ugljikovodika, ugljičnog monoksida, sumpornog dioksida i dušikovog oksida u zraku direktno utječu na ljudsko zdravlje, te na biljni fond u naseljima, a posrednim putem dolazi do zagađenja voda i tala.

Preventivne mjere zaštite od mogućeg zagađenja koje uzrokuju gospodarski pogoni, promet, dosadašnji način tretiranja i obrade poljoprivrednih površina provoditi kroz:

- odgovarajuća praćenja raznim mjerenjima prisutnih emisija kao i procjene moguće štete utjecaja na okolinu,
- kod utvrđenih nedozvoljenih emisija poduzeti potrebne mjere za njihovo smanjenje,
- uređenje zelenog pojasa između gospodarskih pogona i općinskih sadržaja,

dakle, ako su ocijenjene razine onečišćenja više od graničnih vrijednosti, potrebno je uspostaviti lokalnu mrežu za praćenje kakvoće zraka, sukladno odgovarajućoj zakonskoj regulativi, kao i izraditi katastre zagađivača.

Onečišćenje tla

Stanje tala na području općine Kaptol može se promatrati u okviru šireg područja, gdje dominira ruralni karakter naselja, usitnjenost poljoprivrednih posjeda kao odraz prirodno-geografskih osobina teritorija Općine, prostor u kojem nema velikih industrijskih pogona.

Usitnjenost poljoprivrednih posjeda koja karakterizira prostor Općine, pridonijela je zaštiti tla od onečišćenja od poljoprivredne proizvodnje, uslijed prekomjernog korištenja umjetnih gnojiva te sredstava za zaštitu poljoprivrednih kultura, koja su potencijalni zagađivači tla, a koja su neminovne posljedice intenzivne poljoprivredne proizvodnje na velikim poljoprivrednim posjedima (površine Kutjevo d.d.).

Specifičan vid zagađenja tla vezan je za lokacije divljih deponija, koje su, uglavnom, izvan granica građevinskog područja, najčešće na poljoprivrednom zemljištu ili možda u vodotocima odnosno u koritima pojedinih potoka, kao i šumarcima. Tako su na području općine Kaptol zabilježeno nekoliko divljih odlagališta koja se redovito urede, kako bi se onemogućilo daljnje zagađenje tla. Uništavanjem tla na takav način vrlo često dolazi do posljedica koje veoma otežavaju njihovo privođenje nekoj namjeni, a naročito uređenje u zelene i rekreacijske površine.

Osim navedenog zagađenja sve je aktualniji problem s dosad izgrađenim gospodarskim građevinama (tovilišta, staje za industrijski tov stoke, loše ili nikako rješenje postojećih jama za izdubivanje, septičkih taložnica, način i mjesta odlaganja te pražnjenja istih, kao i nedovoljno nadziranje od strane nadležnih inspekcija).

Opterećenje bukom

Utjecaj buke na zdravlje i psihičko raspoloženje ljudi, te kao rezultat toga i kvalitetu uvjeta života veoma je velik te se zbog toga intenzivna buka smatra jednim od najneugodnijih utjecaja na životnu okolinu. Uz buku su često vezane i vibracije koje imaju izričito negativan utjecaj na kvalitetu građevinskog fonda.

Današnja situacija u pogledu ugroženosti općine Kaptol od prejake buke je neznatna, ali je potrebno pratiti situacije na ugroženim područjima (blizina prometnica – županijske kategorizacije, gospodarska zona – nova) vezano na zadovoljenje propisa iz Zakona o zaštiti od buke i Pravilnika o najvišim dopuštenim razinama buke u sredini u kojoj ljudi rade i borave .

Zakon o zaštiti od buke definira potrebu izrade karte buke i akcijske planove na nivou Općine, kako takva mjerenja do sada nisu obavljena, nije ni karta izrađena, potrebno je u cilju zaštite od prekomjerne buke na području Općine identificirati potencijalne izvore buke te kontinuirano vršiti mjerenje buke u najugroženijim područjima.

1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

1.1.3.1. Obveze iz Prostornog plana Požeško-slavonske županije

Temeljem Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02, i 100/04), Prostorni plan Požeško-slavonske županije usvojila je Županijska skupština Požeško-slavonske županije². Prostorni plan Požeško-slavonske županije osnovni je dokument uređenja za prostor Županije, kojim su utvrđene osnove budućeg razvitka u prostoru, ciljevi prostornog uređenja i namjena prostora, te smjernice, mjere i uvjeti za korištenje, zaštitu i uređivanje prostora. Postavke Prostornog plana Županije obveza su za izradu dokumenata prostornog uređenja užih područja, pa tako i Prostornog plana uređenja općine Kaptol.

Prostorni plan Požeško-slavonske županije izgrađen je u skladu sa Strategijom i Programom prostornog uređenja Države (NN 50/99) i usklađen je s prostornim planovima susjednih Županija. Prostorni plan Županije je uvažavanjem prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti razradio načela prostornog uređenja i utvrdio ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora.

Plan utvrđuje prostornu i gospodarsku strukturu Županije, sustav središnjih naselja, sustav razvojne regionalne infrastrukture, osnove za uređenje i zaštitu prostora, mjerila i smjernice za očuvanje i unapređenje prirodnih, kulturno – povijesnih i krajobraznih vrijednosti, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša te druge elemente od važnosti za Županiju.

Požeško-slavonska županija obuhvaća 10 jedinica lokalne samouprave, odnosno jedinica lokalne uprave i samouprave. Od toga je 5 gradova: Lipik, Kutjevo, Pakrac, Pleternica i Požega, te 5 općina: Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Velika.

Za područje općine Kaptol su Prostornim planom Požeško-slavonske županije utvrđeni slijedeći ciljevi prostornog uređenja i namjena prostora, te smjernice, mjere i uvjeti za korištenje, zaštitu i uređivanje prostora:

Stanovništvo

Očekivani demografski razvoj na razini države polazi od pretpostavke da će u prvo vrijeme biti prisutan negativni prirodni priraštaj, posebice u ruralnim naseljima, ali i u nekim općinskim i gradskim središtima. Dugoročno gledano ono bi se moglo postupno oporavljati i ponovo početi rasti. Ukoliko se osiguraju poticajne mjere demografske obnove moguće je dugoročno očekivati izvjesne pozitivne demografske promjene, odnosno broj stanovnika Županije 2015. god. bio bi približan broju stanovnika 1991. god., a u svim ostalim slučajevima pad broja stanovnika bio bi znatno veći.

Ako bi broj stanovnika Županije 2015. god. bio na razini 1991. god., to se ne bi odrazilo na općine već na gradove, gdje bi bilo više stanovnika, a u općinama manje. Naglašava se zbog toga provođenje posebnih poticajnih mjera populacijske politike osobito područja koje je uslijed posljedica Domovinskog rata pretrpjelo velike demografske promjene.

² Požeško-slavonski službeni glasnik br.5 i 5A/2002.: Prostorni plan Požeško-slavonske županije

Naselja

Ciljevima Prostornog plana Požeško-slavonske županije definirane su slijedeće postavke: Prema nekim procjenama i kriterijima, do 2021. god. prestati će postojati 106 naselja i to na području: grada Lipika 12, grada Kutjevo 1, grada Pakraca 23, grada Pleternice 10, grada Požege 7, općine Brestovac 24, općine Čaglin 21, općine Kaptol 1 i općine Velika 8 naselja. Jedina općina gdje se ne predviđa prestanak postojanja naselja je općina Jakšić. Preko 90% njih vezan je za brdsko-gorsko područje Pšunja, Papuka i Krndije, te Požeške gore.

Godine 1991. god. u njima je živjelo 7.961. stanovnik ili samo 8,9 % ukupne demografske mase Županije.

U planskom dijelu Prostornog plana Požeško-slavonske županije definirane su sljedeće postavke:

Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske Prostorni plan Županije preuzima sustav središnjih naselja, u kojima je prikazana disperzija svih središta od razine lokalnog do regionalnog.

Oblik Županije i prostorni položaj Požege i Pakraca karakteriziraju i gravitacijsku usmjerenost istočnog dijela Županije prema gradu Požegi, a zapadnog dijela prema gradu Pakracu, što pogoduje ravnomjernijem policentričnom razvoju prostora Županije, čime se izbjegavaju velike koncentracije stanovništva u jednom središtu.

U sustavu razvojnih žarišta Požega i Pakrac predstavljaju područje koje ima znatniju koncentraciju stanovništva u odnosu na ostala naselja i predstavljaju prostor koji čini radijus gravitacije. On privlači funkcije svakodnevnog življenja i kretanja stanovništva u središtu naselja.

Sustav središnjih naselja i razvojnih središta

PLANIRANI SUSTAV SREDIŠNJIH NASELJA U POŽEŠKO-SLAVONSKOJ ŽUPANIJU

Središnje naselje				
Županijsko središte (regionalno središte)	Manje razvojno središte (manje regionalno središte)	Malo razvojno središte (područno središte jače razvijenosti)	Malo razvojno središte (područno središte slabije razvijenosti)	Inicijalno razvojno središte (lokalno/općinsko središte)
IV. kategorija	V. kategorija	VI. kategorija	VI. kategorija	VII. kategorija
POŽEGA	PAKRAC	PLETERNICA, LIPIK	KUTJEVO, VELIKA	JAKŠIĆ, KAPTOL, BRESTOVAC, ČAGLIN

Izvor podataka: Prostorni plan Požeško-slavonske županije

Sva navedena naselja su svrstana u navedene kategorije zbog brojnosti središnjih i gospodarskih sadržaja, prostornog položaja i veličine. U svim naseljima potrebno je osim razvitka društvenih djelatnosti pojačano poticati razvitak gospodarstva kako bi mogla generirati razvitak okolnog prostora.

Preko sustava središnjih naselja koji je određen za područje Županije, tj. određivanjem pozicije središnjeg naselja unutar sustava (rang naselja), pozicioniraju se osnovne poticajne razvojne aktivnosti. Pod tim se prvenstveno misli na ustrojstvo državnih i županijskih ustanova (gospodarstvo, prosvjeta, zdravstvo, kultura, šport, državni uredi, upravni odjeli, itd.), kao i ostalih poticajnih funkcija i aktivnosti koje nisu od državnog ili županijskog interesa.

Na taj se način predvide mreže školskih, zdravstvenih, športskih i upravnih funkcija koje uz gospodarski poticaj promiču razvoj naselja i njihovog gravitacijskog područja. Time je formirana osnova sustava središnjih naselja, na koju se nadovezuju ostala naselja, centri manjih prostornih cjelina (tzv. lokalni centri).

Prostornim planom Županije uključena su u sustav središnjih naselja i sva općinska središta i to u kategoriju „inicijalno razvojno središte“ (lokalno središte), kao i opredjeljenje da općinska središta trebaju generirati razvoj svojih općina. Svrstavanjem manjih općinskih

središta u kategoriju inicijalnih razvojnih središta nastoji se sukladno opredjeljenjima iz Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske osnovati lokalna razvojna središta kao uporišta policentrično razvijenoj mreži naselja.

U sustavu središnjih naselja u Požeško-slavonskoj županiji na području općine Kaptol izdvaja se jedino općinsko središte Kaptol kao inicijalno razvojno središte (lokalno/općinsko središte), odnosno kategorija lokalnog središta slabije razvijenosti.

Razvijanjem središnjih funkcija općine Kaptol, uz poticaj Županije, poboljšati će dostupnost središnjih sadržaja i povećati stupanj atraktivnosti prostora.

Organizacija i osnovna namjena korištenja prostora

Planom se namjerava poboljšati organizacija prostora boljim infrastrukturnim povezivanjem i opremanjem općine Kaptol i ostalih naselja, te poticanjem razvoja društvenih i gospodarskih funkcija.

Osnovne namjene prostora su poljoprivreda i šumarstvo, a velike površine kvalitetnih šuma treba iskoristiti za razvoj drvne industrije. Smjernice za planiranje i uređenje prostora trebaju imati za cilj zadržavanje kvalitetnih poljoprivrednih i šumskih površina, te zaštitu vrijednosti prostora i štedljivo gospodarenje resursima.

Planirano korištenje prostora osigurava sustav prirodne obnove i sprječava zagađenja okoliša, čuva kvalitetne poljoprivredne i šumske površine od građenja – zgrada i infrastrukture, te racionalno koristi prostor s ciljem očuvanja prirodnih i antropogenih vrijednosti krajobraza. Uređenju kvalitete obradivih površina treba prethoditi obnova i proširenje sustava melioracija i navodnjavanja, a poticanjem povećanja zemljišnih posjeda treba zaustaviti degradaciju malih seoskih gospodarstava i time pokušati zaustaviti depopulaciju agrarnih prostora.

Gospodarske djelatnosti

Razvoj gospodarske strukture općine Kaptol određen je "Operativnim planom i programom u gospodarstvu" Požeško-slavonske županije, koji se temelji na optimizaciji gospodarske strukture (pri čemu posebno treba biti zastupljena proizvodnja hrane, drvna industrija, građevinska industrija i turizam), kao i optimizacija razmještaja gospodarskih kapaciteta.

Za razvoj gospodarstva nužno je potaknuti i razvoj novih programa gospodarskih djelatnosti te društvenih struktura koje će privući visoku, stručnu i inovativnu grupaciju stanovništva, odnosno poticanjem razvoja novih, gospodarskih i obrtničkih zona riješio bi se brži razvoj Općine (zapošljavanje), a financijskim stimuliranjem poslovnih planova i programa potakao bi se razvoj obrtničkog poduzetništva. Gospodarske građevine grade se unutar građevinskih područja naselja pri čemu treba intenzivno koristiti postojeće površine. Građenje gospodarskih građevina izvan građevinskih područja naselja obuhvaća građevine sukladno odredbama za provođenje Prostornog plana Županije odnosi se na farme i građevine u funkciji poljoprivrede, turističke objekte sa smještajem, rekreacijske zone i dr.

Poljoprivreda u strukturi ukupnog gospodarstva općine Kaptol čini najveći dio, s obzirom da općina Kaptol raspolaže s 4.476 ha poljoprivrednih površina, od čega na obradive površine otpada 3.888 ha.

Na temelju ovih resursa u budućnosti se može očekivati:

- daljnji razvoj i unapređivanje ratarske proizvodnje (pšenica, kukuruz, industrijsko bilje, krmno bilje, povrće i dr.), ali uz veća ulaganja, hidromelioracije, drenaže, odvodnju i navodnjavanje;
- okrupnjavanje posjeda;
- ostvarivanje visokih prinosa boljim korištenjem naučnih dostignuća;
- proizvodnja zdrave hrane u sklopu poljoprivrednih posjeda;

- intenzivnija proizvodnja mesa i mlijeka razvojem stočarskih mini-farmi, te stvaranja uvjeta za razvoj ovčarstva, pčelarstva i ribarstva;
- razvoj osnovnih stada u stočarstvu, peradarstvu i pčelarstvu.

Na području općine Kaptol nalazi se veliki kompleks **šuma** (3.606 ha), gotovo sve u Parku prirode Papuk, koji ima ograničenja u načinu gospodarenja, a koje će biti riješeno izradom PPPPO Parka prirode Papuk.

Turistički potencijal općine Kaptol temelji se na prirodnim ljepotama, arheološkim lokalitetima te očuvanom ruralnom prostoru. Poljoprivreda i sela s tradicijskim obilježjima pružaju mogućnost za razvoj ruralnog turizma uz isticanje značaja eko poljoprivrede, proizvodnje zdrave hrane i tradicijskog graditeljstva, kao i velike mogućnosti razvoja lovnog turizma. Lovni turizam treba upotpuniti organiziranim obilaskom lovišta i promatranjem divljači, ugostiteljskim specijalitetima s posebnim obilježjima tradicionalnog kulinarstva, kao i oživljavanja tradicionalnih obrta.

Planirana funkcija lokalnog središta

Prostornim planom Požeško-slavonske županije potiče se razvitak društvenih djelatnosti pri čemu građevine društvenih djelatnosti treba ravnomjernije rasporediti u prostoru što se osobito odnosi na gradska i općinska središta.

Prema PPŽ-u, općina Kaptol kao lokalno središte treba imati sljedeće središnje uslužne funkcije koje su prikazane u tablici:

Rang VII.	Središnje naselje	Središnje uslužne funkcije	
		skupina	sadržaji
Lokalno/općinsko središte	Kaptol	Uprava i pravosuđe	- općinski organi samouprave
		Školstvo	- područna osnovna škola ili osnovna škola
		Kultura i informacije	- knjižnica i čitaonica
		Zdravstvo	- primarna zdravstvena zaštita
		Financijske i slične usluge	- bankovne ispostave, mjenjačnica, pošta
		Trgovina, obrt i usluge	- trgovine mješovitom robom - obrtničke i uslužne radionice
		Šport	- pojedinačni sportski objekti

Izvor podataka: Prostorni plan Požeško-slavonske županije

Prostori za razvitak sustava društvene infrastrukture i građevine u kojima su smješteni pojedini sadržaji nalaze se unutar građevinskog područja u odgovarajućoj zoni namjene, pa je u PPUO i drugoj detaljnijoj dokumentaciji prostora potrebno te prostore analizirati i u skladu s potrebama i mogućnostima odgovarajuće dimenzionirati.

Prostornim planom Požeško-slavonske županije određena je mreža građevina društvenih djelatnosti za javne funkcije i to: školstvo, zdravstvo, šport i rekreacija, kulture i vjerskih zajednica.

Uvjeti određivanja građevinskih područja

Odbredbama za provođenje Prostornog plana Požeško-slavonske županije definirane su postavke za formiranje građevinskih područja u okviru prostornih planova uređenja općina (PPUO) i one su sljedeće:

Građevinskim područjima određuju se granice površina naselja kao i površine za izdvojene namjene. Položaj, veličina i oblik građevinskih područja određuje se prema kategoriji

zaštite i osjetljivosti prostora, a između pojedinih građevinskih područja nužno je predvidjeti odgovarajući pojas šumske ili poljoprivredne površine. Građevinska područja treba određivati racionalnim korištenjem prostora, s obrazloženjem opravdanosti povećanja njegova neizgrađena dijela.

Strategijom prostornog uređenja RH utvrđeno je da svim instrumentima politike uređenja prostora treba spriječiti svako daljnje neopravdano širenje građevinskih područja, uz konstataciju da je ta smjernica samo prvi korak u novom procesu redefiniranja građevinskih područja kroz prostorne planove uređenja prostora općina i njihovog drastičnog smanjivanja na površine primjerene potrebama.

Kod određivanja građevinskih područja prvenstveno treba težiti očuvanju povijesnog nasljeđa i tradicionalne tipologije naselja, te voditi računa o lokalnim osobitostima, značenju naselja u sustavu središnjih naselja, potrebama vezanim uz izgradnju javnih i gospodarskih sadržaja, mogućnostima komunalnog opremanja i sl.

Uvjete za određivanje građevinskih područja i građenje izvan građevinskih područja moguće je odrediti prema kategorijama zaštite odnosno razinama dopustivosti, koje su uvjetovane prostorom, tj. njegovom osjetljivošću i primjenjivosti za određene aktivnosti glede prirodnih obilježja i sustava, a propisane člankom 110.

a) **I razina** (kategorija) je područje zabrane gradnje i zahvata u prostoru u kojem se ne mogu formirati nova i širiti postojeća građevinska područja odnosno zabranjena je svaka gradnja ili rekonstrukcija.

Iznimno, zabrana se ne odnosi na infrastrukturu, ukoliko je uvjetovana gradnjom ili rekonstrukcijom drugih građevina, ali uz izvođenje posebnih mjera zaštite i to samo u slučaju ako je zamjensko rješenje neopravdano skupo.

b) **II razina** (kategorija) je područje ograničene gradnje zahvata u prostoru u kojima se dopušta gradnja, ali uz uvažavanje posebnih zaštitnih mjera i uvjeta uređenja prostora.

c) **III razina** (kategorija) je područje koje se odnosi na one dijelove prostora u kojima je određivanje građevinskih područja, građenje i korištenje izvan građevinskog područja bez posebnih ograničenja, a obavlja se temeljem odredbi Prostornog plana Požeško-slavonske županije.

Kriteriji za utvrđivanje građevinskih područja

Prostornim planom Požeško-slavonske županije daju se osnovne preporuke za određivanje i oblikovanje građevinskih područja naselja, a planiranje građevinskih područja u PPUO potrebno je provesti selektivno i u funkciji optimizacije odnosa razvoj naselja-zaštita prostora, uz uvažavanje sljedećeg:

1. kvalitetnom procjenom i provjerom na terenu utvrditi stvarne granice zaposjednutosti prostora, te objektivno sagledati potrebu za prostorom za svako naselje uz uvažavanje postojećih demografskih kretanja, procjenu budućih demografskih procesa, procjenu gospodarskih potencijala i potreba, te drugih obilježja ili posebnost značajnih za svako naselje;
2. valorizirati kvalitete prostora i okoliša s ciljem očuvanja temeljnih resursa i njihove prostorne kompozicije u okruženju;
3. što racionalnije koristiti postojeće građevinsko područje, preispitati i iskoristiti sve mogućnosti preoblikovanja postojećeg građevinskog područja i ukloniti neracionalnosti, te spriječiti svako daljnje neopravdano širenje naselja;
4. građevinska područja nije dopušteno širiti preko postojećih ili planiranih obilaznica naselja;
5. građevinska područja izduženih naselja ne smiju se širiti duž prometnica uz koje su izdužena;
6. sprječavati svako daljnje spajanje građevinskih područja naselja;
7. kada je nužno proširiti građevinska područja, potrebno je osigurati višenamjensko i optimalno korištenje njegovog najvrednijeg dijela i primijeniti takav planski pristup kojim će se maksimalno čuvati prirodno neizgrađeno područje i štititi javni interes;

8. nova građevinska područja (u odnosu na građevinska područja utvrđena važećim prostornim planovima ranijih općina Požege i Pakraca) mogu se formirati za potrebe slijedeće izgradnje:
  - a) proizvodne zone (uz stručno obrazloženje o opravdanosti),
  - b) postojeće zone povremenog stanovanja za koje nisu utvrđena građevinska područja,
  - c) zone turističkih, ugostiteljskih, rekreacijskih i zdravstvenih sadržaja,
  - d) dijelovi bespravno sagrađenih naselja stalnog stanovanja (u izuzetnim slučajevima),
  - e) u postupku izrade prostornih planova uređenja općina i gradova potrebno je utvrditi područja bespravne izgradnje i uvjete prihvatanja zatečenog stanja, odnosno odbijanja takve izgradnje,
  - f) za daljnji prostorni razvoj naselja tako da se ukine dio do sada planiranog građevinskog područja koji se pokazao neiskoristivim, te isto vratiti u prvobitnu namjenu,
9. u procesu planiranja sagledati realne troškove uređivanja građevinskog zemljišta i planski koncept temeljiti na njihovoj racionalizaciji;
10. novom stambenom gradnjom prvenstveno popunjavati prostor interpolacijama i nedovoljno ili neracionalno izgrađene dijelove gradova i naselja;
11. aktivnostima očuvanja i obnove postojećeg stambenog fonda, kao i dogradnjama ili nadogradnjama postojećih objekata davati isto značenje kao novim stambenim gradnjama, te ih razvijati kao kontinuiranu i programiranu djelatnost;
12. usmjeravati novu stambenu i drugu gradnju u prostorne cjeline gradova i naselja koje su već opremljene komunalnom infrastrukturom i objektima društvenog standarda, uz osiguravanje prostornih preduvjeta za gradnju pretežito obiteljskih kuća s racionalnim gustoćama naseljenosti i primjerene tipovima naselja i regionalnim značajkama;
13. obnovu i zaštitu povijesnih graditeljskih cjelina usmjeriti kroz njihovu obnovu, sanaciju i rekonstrukciju, a za potrebe novih stambenih i javnih prostora;
14. izvan građevinskog područja može se odobriti rekonstrukcija postojećih stambenih i gospodarskih građevina ako su izgrađene na temelju građevinske dozvole, posebnog rješenja ili prije 15. veljače 1968. godine.

Prostornim planom Požeško-slavonske županije omogućava se izgradnja naselja povremenog stanovanja čija se građevinska područja određuju ovim Planom. Naseljem povremenog stanovanja smatra se izgrađena ili planirana prostorna cjelina koja se pretežito koristi za gradnju kuća za odmor.

U slučaju nelegalno izgrađenih cjelina povremenog stanovanja mogućnosti izvan tako uređenog građevinskog područja moraju se ukloniti.

Izvan građevinskih područja naselja moguće je utvrditi građevinska područja za:

- turističko - rekreacijske građevine i zone,
- športsko - rekreacijske građevine i zone,
- gospodarske zone,
- pojedinačne gospodarske komplekse,
- groblja, sajmišta i deponije otpada i slične komunalne građevine i kompleksi,
- zdravstvene građevine i komplekse i
- vojne građevine i kompleksi.

Građevinska područja utvrđuju se ovim planom sukladno smjernicama i uvjetima Prostornog plana Požeško-slavonske županije.

Gospodarskom zonom smatra se područje veće od 1 ha na kojem se planira više građevinskih parcela za gospodarsku namjenu. Pojedinačnim gospodarskim kompleksom smatra se parcela na kojoj su izgrađeni ili se planira izgradnja međusobno funkcionalno povezanih gospodarskih sadržaja.

Osnivanje gospodarskih zona i kompleksa kao i određivanje njihovih površina potrebno je analizirati PPUO, a njihovu opravdanost argumentirati temeljem programa razvoja općine.

Građevinsko područje za turističko-rekreacijske i športsko-rekreacijske zone izvan naselja može se utvrditi samo na prostorima za koje je u PPUO utvrđeno da postoje prirodni uvjeti za planiranu namjenu.

Građevinska područja za nova groblja i deponije utvrđuju se na temelju provedenih prethodnih istraživanja pogodnosti lokacije, a do tada se prostor rezervira u PPUO kroz namjenu površina s mogućim alternativnim lokacijama.

Građevinska područja za građevine i komplekse zdravstva izvan naselja moguće je utvrditi na područjima za koje je PPUO utvrđeno da postoje specifični prirodni uvjeti (termalne vode, specifični klimatski uvjeti ili druge osobitosti).

Izmjenama postojećih i određivanje novih građevinskih područja treba temeljiti na stručnim argumentima, analizama izgrađenosti naseljenog područja, odnosno iskazu površine izgrađenog i neizgrađenog dijela građevinskog područja uvažavajući sljedeće:

- unutar postojećeg građevinskog područja potrebno je ispitati rezerve neizgrađenog dijela građevinskog područja,
- prilagoditi gustoću stanovanja i gustoću stanovništva prema tipu naselja,
- građevinska područja oblikovati primjereno geomorfološkim značajkama kao naseljsku cjelinu odvojeno od druge takve cjeline,
- građevinska područja određivati izvan koridora državne i regionalne infrastrukture, poljoprivrednih zemljišta bonitetne klase propisane Zakonom nestabilnih terena (klizališta, tektonski rasjedi), zaštitnih i sigurnosnih zona voda i izvan površina od posebnog značenja za obranu,
- posebno je potrebno obrazložiti zauzetost prostora po stanovniku, ako ona prelazi 300 m²/st., pri čemu se uzima u obzir izgrađena cjelina i kompaktni dijelovi naselja unutar građevinskog područja, bez poljoprivrednih, šumskih i vodenih površina koja nisu u funkciji naselja,
- ukoliko su iscrpljene mogućnosti izgradnje u postojećim granicama na temelju argumentirane razvojne potrebe (porasta broja stanovnika, središnje funkcije, razvoj gospodarstva), a koje mora pratiti i program izgradnje i uređenja zemljišta, moguća su proširenja građevinskog zemljišta,
- prijedlozi za proširenja građevinskog područja moraju sadržavati podatke o iskorištenosti postojećeg građevinskog područja s obrazloženjem o razlozima nekorištenja dijelova i poduzetim mjerama za iskorištavanje, osobito u slučaju kada neizgrađena površina prelazi 10 % ukupne površine građevinskog područja. U tom slučaju mora se ispitati mogućnost smanjenja građevinskog područja u dijelovima koji se ne privode planiranoj namjeni.

Zaštita vrijednosti krajobraza

Pri izradi prostorno-planske dokumentacije prirodni krajobraz treba sačuvati u potpunosti, jer je takav izvorno ruralni krajobraz bitan nositelj vrijednosti prostora i njegovog identiteta. Radi očuvanja krajobraza treba pristupiti usaglašavanju i standardizaciji u primjeni propisa gradnje u svrhu zaštite izvornih ruralnih cjelina.

Za ostvarivanje takvog cilja potrebno je:

- spriječiti izgradnju građevina uz prometnice,
- spriječiti spajanje građevinskih područja naselja,
- poticati izgradnju neizgrađenog građevinskog rezervata,
- poticati zaokruživanje naselja i stvarati kompaktne građevinske cjeline,
- zadržati postojeće stanje ruralnog krajobraza,
- zaštićivanje pojedinih seoskih cjelina i dijelova sela kako bi se sačuvao ruralni oblik naselja, uz državnu financijsku potporu preko raznih modela pomoći,
- zabraniti izgradnju (odnosno detaljno uvjetovati izgradnju) na lokacijama koje će ugroziti vizualni identitet naselja, na kontaktnim zonama šuma i vodotoka,
- infrastrukturne koridore treba postaviti tako da obuhvate što manje prostora te da obuhvate koridore koji bi se mogli objedinuti (prometnice, uređenje vodotoka, TK-mreža, i sl.).

Razvoj infrastrukturnih sustava

Cestovni promet

Osnovne postavke planiranog razvoja cestovnog prometnog sustava vezane su prvenstveno na poboljšanje, održavanje i rehabilitiranje prometno-tehničkih svojstava postojećih cestovnih pravaca županijskog (Ž 4101 i Ž 4115) i lokalnog karaktera.

Poštanski promet

Javna poštanska mreža općine Kaptol sastavni je dio jedinstvenog poštanskog sustava Republike Hrvatske i u funkciji javnog prometa tretira se kao mreža od posebnog javnog interesa. U poštanskom prometu na području općine Kaptol nalazi se jedan poštanski ured, čiji se broje ne planira povećati. U poštanskom se prometu planira reorganizacija mreže poštanskih linija, modernizacija poštanskog prometa i povećanje obima poštanskih usluga.

Odredbama za provođenje PPŽ-a razvoj pošta i poštanskog prometa koji se odnosi na izgradnju poslovnih građevina usmjeren je na građevinska područja naselja, te se PPUO i detaljnim planovima uređenja moraju osigurati prostorne pretpostavke za nesmetan razvoj.

Telekomunikacije

Usvajanjem suvremenih – tehnoloških dostignuća na području Županije izgrađena je moderna i kvalitetna telekomunikacijska infrastruktura velikih kapaciteta koja uspješno prati planove gospodarskog razvoja Županije. U narednom razdoblju planira se uvođenje dodatnih telefonskih i ISDN usluga te znatan porast pretplatnika usluga inteligentne mreže (besplatni pozivu – telefon, usluga s dodatnom tarifom, jedinstveni pristupni broj i glasovanje telefonom).

Plinoopskrba

Planski pokazatelji i obveze iz Prostornog plana Požeško-slavonske županije uvjetuje u oblasti plinoopskrbe na temelju "Studije" sljedeću izgradnju:

- Redukcijske stanice (RS),
- Međumjesnog plinovoda .

Elektroenergetika

Planski pokazatelji i obveze iz Prostornog plana Požeško-slavonske županije uvjetuje osiguranje prostora za dogradnju elektroenergetske mreže i na području općine Kaptol.

Na 400 kV naponskoj razini predviđena je izgradnja novog nadzemnog dalekovoda DV 2 x 400 kV, koji samo prolazi područjem Općine.

Prostorni plan Požeško-slavonske županije u skladu je sa Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, a definira osnovne pravce razvoja elektroenergetske mreže i na području općine Kaptol.

Vodoopskrba

Idejnim rješenjem "Regionalnog vodoopskrbnog sustava Požeštine" izrađenim 1997. godine i matematičkom simulacijom alternativnih rješenja definirani su glavni pravci povezivanja postojećih, ali i budućih izvorišta i crpilišta s gotovo svim naseljima Požeštine. Ovaj projekt razmatra period do 2022. godine. Daljnji razvoj javne vodoopskrbe Požeštine planiran je kroz dvije faze od kojih je prva već u realizaciji izgradnjom crpilišta Luke u Požegi, te cjevovoda Požega – Toranj i Požega – Jakšić – Cerovac, Kaptol – Eminovci. Druga faza obuhvaća daljnju izgradnju transportnih cjevovoda, vodosprema, crpnih stanica, regulacijskih čvorova i dr.

Odvodnja otpadnih voda

Naselja i općinska središta koja predstavljaju veće zagađivače ulaze u drugu grupu naselja (Kaptol, Čaglin, Vetovo, Brestovac i Kukuljevac) i za njih se predviđa izgradnja i razvoj postojećeg kanalizacijskog sustava s izgradnjom sustava za pročišćavanje ili ugradnjom BIO-DISK-ova (postupanje otpadnih voda uz prisustvo O₂).

Naselja koja ne ulaze u ove kategorije (naselja s malim brojem zagađivača) treba i dalje poticati da se umjesto dosadašnjeg načina odvodnje otpadnih voda u septičke taložnice usmjerene na izgradnju odvodnog sustav s uređajima za pročišćavanje u više faza:

- I. faza – izgradnja mehaničkog djela uređaja za pročišćavanje, s odstranjivanjem krupnih sastojaka te upuštanje u recipijent,
- II. faza – nadogradnja sistema sa biološko-kemijskim čišćenjem otpadnih voda.

U mogućim rješenjima odvodnje postoje varijantna rješenja o mogućoj odvodnji, kao zasebne sustave, kao sustavi više naselja i kao mogućnost spoja na već izgrađene kolektorske sustave.

Naselja općinskog središta Kaptol:

- Kaptol – Komarovci, - priključak na budući kolektor Kaptola,
- Ramanovci i Alilovci: - kao zasebni odvojeni sistemi
- Golo Brdo, Češljakovci: - kao zasebni sistem
- kao sistem povezan s kolektorom Velika.

Uređenje vodotoka i voda

Obrambene linije koje su dijelom izvedene potrebno je nastaviti i dovršiti, u svrhu osiguranja od štetnog djelovanja i dugogodišnjeg rada na zaštiti sistema.

Akumulacije i retencije predstavljaju ključne objekte u sistemu koji mora otkloniti uzroke šteta i nedostataka voda. Akumulacije predstavljaju veliki prostor za kontrolu poplavnog vala i sprečavaju ugozbu nizvodnog prostora. Na županijskim slivnim područjima za obranu od poplava potreba je za izgradnjom niza manjih ili većih akumulacija/retencija.

Tako se Prostornim planom Požeško-slavonske županije na području općine Kaptol planirana je izvedba lateralnog kanala Veličanka-Kaptolka, kako bi se izvršilo prevođenje velikih voda iz sliva Veličanke u sliv Kaptolke, te na taj način onemogućilo vodotocima Stražemanka i Veličanka da svojim velikim vodama ugrožavaju grad Požegu.

Problematika zaštite od voda podrazumijeva također (prvenstveno u nizinskom dijelu) izradu obrambenih linija na određenoj udaljenosti od korita vodotoka, radi primanja velike vode.

Zaštita voda

Zaštita voda propisana je Zakonom o vodama, a ostvaruje se nadzorom nad stanjem kakvoće voda i izvorima onečišćavanja, sprečavanjem, ograničavanjem i zabranjivanjem radnji i ponašanja koja mogu utjecati na onečišćenje voda i stanje okoliša u cjelini te drugim djelovanjima usmjerenim očuvanju i poboljšanju kakvoće i namjenske uporabljivosti voda. Za postupanje po navedenom zakonu nadležan je Ured za gospodarstvo.

Poduzeća obveznici vođenja katastra emisija u okolišu dužni su po pravilniku o katastru emisija u okolišu (NN, br. 36/96) do 31. ožujka tekuće godine dostaviti podatke za proteklu godinu županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša za pojedinačne i kolektivne izvore. Budući da naša županija nije obveznik vođenja katastra za kolektivne izvore (gradovi imaju manje od 40.000 stanovnika), prikupljaju se samo podaci za pojedinačne izvore. Navedeni podaci se prikupljaju na slijedećim obrascima: ispusti u vode, emisije u vode – rashladna voda, procesna voda, sanitarna voda, mješovita voda, oborinska voda i procjedna voda.

Procjena utjecaja na okoliš

Procjena utjecaja na okoliš provodi se u okviru pripreme namjeravanog zahvata, odnosno izdavanja lokacijske dozvole ili drugog odobrenja za koji izdavanje lokacijske dozvole nije obvezno.

Odredbama Zakona određeni su zahvati za koje je potrebna procjena utjecaja na okoliš, postupak ocjenjivanja prihvatljivosti namjeravanog zahvata i određivanje potrebnih mjera zaštite okoliša. Utjecaj namjeravanog zahvata na okoliš i prihvatljivost, prema odredbama Zakona, ocjenjuje komisija za ocjenu utjecaja na okoliš koju imenuje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja. Kod manjih zahvata komisiju imenuje Županijsko poglavarstvo. Važan dio poslova u postupku procjene utjecaja na okoliša je koordinacija javnog uvida koji uvijek vodi županijski ured nadležan za zaštitu okoliša u jedinicama lokalne samouprave na čijem se području namjeravani zahvati nalaze.

U 2005. god. održana je Komisija za procjenu utjecaja na okoliš Studije o utjecaju na okoliš brze ceste Pleternica-Požega-Brestovac i državne ceste Požega-Velika samo na dijelu dionice Požega–Pleternica.

Melioracijska odvodnja

Prema evidenciji osnovna i detaljna odvodnja sustavno je izvedena uglavnom na zemljištu u bivšem društvenom vlasništvu – **odvodnja poljoprivrednog zemljišta** – kao otvorena kanalska mreža i cijevna drenaža. Glavni problem čini ne odgovarajuće održavanje postojećih sustava odvodnje i sustavno rješenje daljnjeg financiranja izgradnje novih sustava na seljačkim posjedima.

Sva planska rješenja PPUO Kaptol moraju se uskladiti s planskim rješenjima u Prostornom planu Požeško-slavonske županije, koji je plan šireg područja, a donesen je u srpnju 2002. godine.

Poljoprivredno i šumsko zemljište

Poljoprivredno zemljište utvrđeno je Prostornim planom Požeško-slavonske županije isključivo osnovne namjene, u okviru kojeg je izdvojeno osobito vrijedno obradivo tlo, vrijedno obradivo tlo te ostala obradiva tla. Planom je također istaknuta potreba racionalnog gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, a što uključuje i njegovu zaštitu od nekontrolirane i nepotrebne prenamjene.

U svrhu zaštite poljoprivrednog zemljišta sve aktivnosti oko prenamjene poljoprivrednog zemljišta moguće su ako su usklađene sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu i Zakonom o prostornom uređenju.

Šume i šumsko zemljište također je utvrđeno Prostornim planom Požeško-slavonske županije, kao i potreba njihove zaštite, budući da Županija pripada među najšumovitija područja Istočne Hrvatske. Na prostoru Županije utvrđene su gospodarske, zaštitne i šume posebne namjene, kao i ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište.

Šume i šumsko zemljište su i gospodarske funkcije i očuvanje ekosustava izraženo kroz općekorisne funkcije šume, te upravljanje i uporaba šuma i šumskog zemljišta na način da se održava biološka raznolikost, sposobnost obnavljanja, vitalnosti i potencijal šuma.

1.1.3.2. Ocjena postojećih prostornih planova

Prostorni plan Požeško-slavonske županije donesen je 2002. godine (Požeško-slavonski službeni glasnik br. 5 i 5A/02.), tako da je aktualan sa svih prostorno-planskih aspekata. Područje općine Kaptol je prije sadašnjeg teritorijalnog ustrojstva pripadalo bivšoj općini Slavenska Požega.

Za raniju općinu Slavenska Požega izrađen je Prostorni plan ("Sl. vjesnik" općine Slav. Požega" br. 6/80), Revizija iz 1988. godine ("Sl. vjesnik" općine Slav. Požega" br. 8/88), Izmjene i dopune iz 1991. godine („Sl. Vjesnik općine Požega“, br. 2/91), Izmjene i dopune iz 1993. godine („Sl. Vjesnik općine Požega“, br. 2/93), i Izmjene i dopune iz 1997. godine („Požeško-slavonski "Službeni glasnik", br. 4/97) koji se primjenjivao i za općinu Kaptol.

Donošenjem PPUO Kaptol Prostorni plan (bivše) općine Požega prestaje važiti.

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

1.1.4.1. Demografski potencijal

Općina Kaptol ubrajamo u demografski pozitivno područje središnjeg dijela požeške zavale između Velike, Kutjeva i Jakšića. Samo područje općine je nejednako naseljeno što je uvjetovano prirodnim obilježjima.

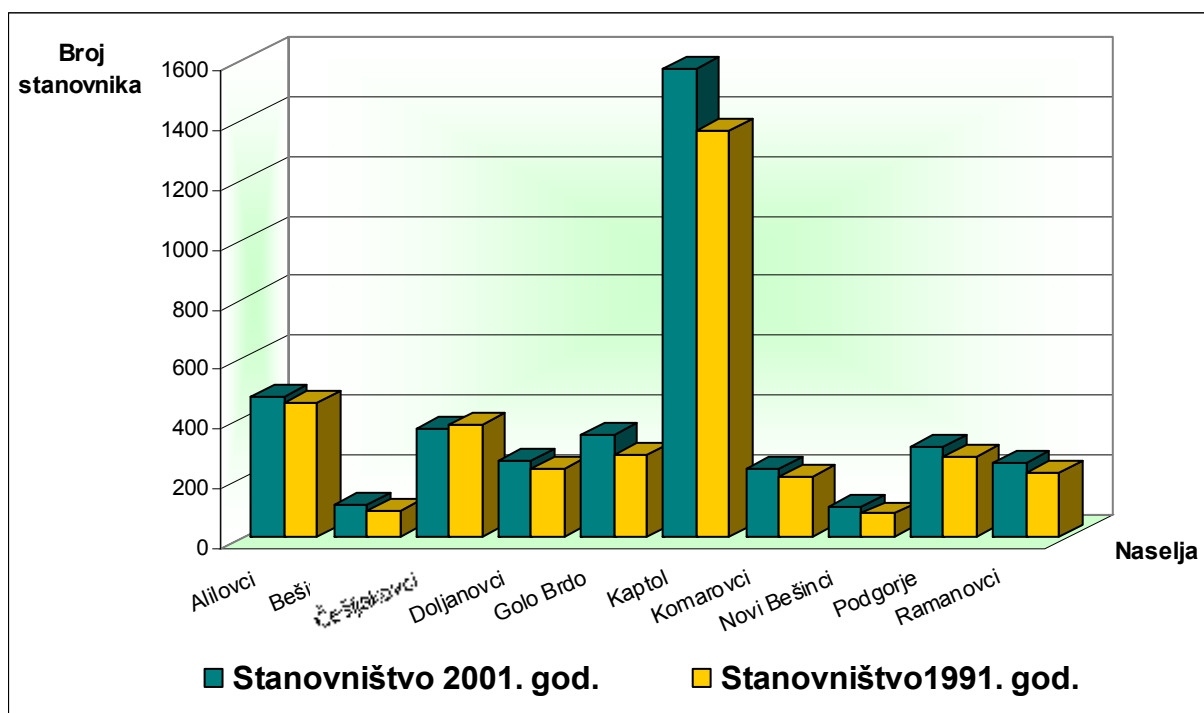
Stanovništvo Općine je uglavnom koncentrirano u središnjem dijelu Općine, koje je ujedno područje prirodno i prometno povoljno za naseljavanje.

Na demografsku sliku promatranog područja utjecalo je niz čimbenika:

- demografski (kroz "autonomnu" redukciju prirodnog priraštaja,
- gospodarstveno-politički (polarizacija centra periferije, diferencirani regionalni razvitak izražen kroz migracije stanovništva),
- demografsko starenje,
- posredni, odgođeni efekt vanjskih faktora (rat).

U ukupnosti demografski potencijal relativno je stabilan iako u procesu starenja.

1.1.4.2. Naselja

Od 10 naselja Općine iz popisa stanovništva od 1991. godine do 2001. godine, najveću tendenciju demografskog rasta pokazuje općinsko središte – Kaptol i naselje Golo Brdo, sedam naselja (Ramanovci, Podgorje, Komarovci, Novi Bešinci, Doljanovci, Bešinci i Alilovci) pokazuju

blaži demografski porast, a samo jedno naselje i to naselje Češljakovci pokazuju demografski pad, te se na osnovu ovih pokazatelja u planskom razdoblju treba i dalje obratiti pozornost u smislu demografske obnove kao i korištenje poticajnih mjera za razvoj gospodarstva.

1.1.4.3. Građevinska područja

Postojeća građevinska područja naselja Općine, obzirom na demografska kretanja uglavnom obuhvaćaju postojeću izgradnju.

Analizom koja je provedena prilikom izrada granica građevinskog područja naselja, ustanovilo se da nema velike potrebe širenja površina za razvoj naselja. Samo za neka naselja Općine potrebno je izvršiti korekciju, odnosno proširenje granice građevinskog područja iz određenih razloga uz istovremeno smanjenje na drugom dijelu gdje nema interesa za gradnju.

Područje uz vodotok Kiseli potok s već izgrađenim kućama za odmor potrebno je obuhvatiti granicom građevinskog područja kao izdvojeno građevinsko područje povremenog stanovanja.

Za novo planiranu zonu gospodarskog kompleksa kod naselja Novi Bešinci potrebno je prilikom izrade granica naselja, granicom građevinskog područja obuhvatiti kao izdvojeno građevinsko područje novo planirane zone gospodarskog kompleksa.

1.1.4.4. Gospodarski potencijal

Gospodarstvo općine Kaptol danas je u fazi početnog razvoja. Ukupni gospodarski potencijal općine Kaptol za sada ne zadovoljava (nedostaci: gospodarska zona, organizirani turizam, i dr.).

U smislu mogućnosti valorizacije kao proizvodnog dobra gospodarstvo Općine ima dobre izgleda koje će se još više upotpuniti izgradnjom nove gospodarske zone koja se planira u naselju Novi Bešinci, zatim velika područja Općine pod šumskim površinama (Park prirode Papuk) koje otvaraju velike mogućnosti razvoja turizma.

U razvoju gospodarske strukture posebno trebaju biti zastupljene proizvodne djelatnosti kao što su drvna industrija, prerađivačka, kao i različite obrtničke i uslužne djelatnosti, a time i optimalizacija razmještaja gospodarskih kapaciteta.

Najviše izgrađenih kapaciteta nalazi se u općinskom središtu, što s gledišta ravnomjernog razvoja nije povoljno. Dobro je što se razvija poduzetništvo, no zbog nove tržišne, ekonomske, geopolitičke i demografske situacije, zahvati za restrukturiranje gospodarstva su veoma potrebni.

Za razvoj gospodarstva nužno je potaknuti i razvoj novih gospodarskih djelatnosti, te društvenih struktura koje će privući visokostručnu i inovativnu grupaciju stanovništva, odnosno poticanjem razvoja novih, gospodarskih i obrtničkih zona riješiti će se brži razvoj Općine (zapošljavanje), a financijskim stimuliranjem poslovnih planova i programa potaknuti će se razvoj obrtničkog poduzetništva.

1.1.4.5. Promet

Cestovni promet

Ovim prostorom samo prolaze cestovne prometnice (županijske, lokalne i nerazvrstane ceste). Razvoj i izgradnja cestovnih prometnica uvjetovan je i prostornim položajem Općine u okviru Požeške doline. Kako je cestovna mreža naslijeđena iz prošlog razdoblja, većim dijelom ne zadovoljava današnje prometne potrebe. To se prije svega odnosi na primijenjene prometno-tehničke elemente koji su na dijelovima mreže ispod današnjih minimalnih elemenata. Obzirom da trasa cesta prolaze dijelom kroz građevinska područja time značajno smanjuje nivo prometne usluge. Stanje moderniziranosti mreže također je nezadovoljavajuće. Jedan od glavnih razloga lošeg stanja kolničke konstrukcije, kao i sustava odvodnje oborinskih voda je nedovoljno ulaganje u održavanje, a dijelom i poddimenzioniranje kolničkih konstrukcija, koje se pod opterećenjem a koje je često i veće od dopuštenog, značajno oštećuju.

Postojeći prometni sustav, kao i povezanost s okruženjem uglavnom zadovoljava, ali zbog nedovoljnog ulaganja i održavanja, je u lošem stanju. Izgradnjom novih prometnica, rekonstrukcijom postojećih prometnica bitno će se poboljšati cestovna infrastruktura Općine.

Poštanski promet

Kvaliteta ukupnih poštanskih usluga iskazuje se kroz pokazatelje kvalitete prijama poštanskih pošiljaka, brzine i sigurnosti prijenosa pošiljaka, te kvalitete dostave i isporuke pošiljaka.

Korisnicima poštanskih pošiljki kroz kvalitetnu organizaciju prijama treba omogućiti što veću pristupačnost u korištenju poštom potrebno je smanjiti vrijeme čekanja korisnika pred šalterima te ubrzati i pojednostaviti manipulaciju prijema pošiljki.

Kvaliteta prijama poštanskih pošiljaka znatno je poboljšana s obzirom na instaliranu opremu u odnosu na ranije godine. Posebno se to odnosi na novčano poslovanje gdje se ugradnjom suvremene opreme i priključenja na informatički sustav poslovanje potpuno osuvremenilo.

Na području Općine poštanski ured Kaptol nalazi se u sklopu zgrade u kojoj se nalaze privatni stanovi i trgovina. Sadašnje stanje poštanskog ureda Kaptol nije funkcionalno te se planira gradnja nove pošte kako bi se što kvalitetnije i brže obavljao poštanski promet i usluge. Poštanske pošiljke obavljaju se vlastitim prijevoznim sredstvima HP, a samo u iznimnim slučajevima koriste se vozila drugih prijevoznika. U voznom parku HP još ima starijih vozila koja treba zamijeniti novim kako bi se omogućio brži i sigurniji prijevoz. Prijevoz poštanskih pošiljaka obavlja se vlastitim prijevoznim sredstvima HP.

Telekomunikacije

Pri analizi i ocjeni stanja može se konstatirati da je obujam i tehnološka razina izgrađenosti telekomunikacijske mreže na visokoj (europskoj) razini, te da je stvorena kvalitetna osnove za njenu dogradnju u skladu s novim potrebama i zahtjevima suvremenih komunikacija.

Telekomunikacijska oprema je instalirana i ubuduće telekomunikacijska oprema će se instalirati u prostorijama postojećih objekata, a telekomunikacijski kabeli su uvučeni u cijevi izgrađene distributivne telekomunikacijske kanalizacije kroz koje će se također uvlačiti telekomunikacijski kabeli u slučaju potrebe proširenja ili dogradnje telekomunikacijske mreže u Općini.

Analiza mogućnosti razvoja telekomunikacija prikazuju da ugradnjom suvremene tehnologije postoje velike mogućnosti u opsegu, kvaliteti, asortimanu i brzini usluga. Značajnijih problema u funkcioniranju ovog infrastrukturnog sustava nema.

RTV sustav veza

Pri ocjeni stanja RTV sustava veza može se konstatirati da postojeće građevine TV odašiljača i UKV radio odašiljača pokrivaju i znatno šire područje od obuhvata ovog plana svim programima HRT-a i lokalnih postaja.

Izgradnja kabelske televizijske mreže za pojedine dijelove ili cijelo naselje, te pojedinačnim postavljanjem satelitskih antena bitno se povećavaju mogućnosti prijama. Stoga u sljedećem planskom razdoblju nema potrebe za izgradnju novih TV i radio odašiljača.

1.1.4.6. Energetika

Plinoopskrba

Obzirom da plinoopskrbni sustav obuhvaća samo tri naselja Općine, Alilovce, Podgorje i Ramanovce, a u preostalih 7 naselja se planira izgradnja po predviđenom Strategijom plinifikacije PSŽ, takvo stanje plinoopskrbe ne zadovoljava.

Plinovodi izgrađene mjesne plinovodne mreže izgrađeni su s PHD cijevima, a tlak plina u plinovodima je 0,1-0,3 MPa (1,0-3,0 bara), koja za sada zadovoljava potrebe priključenih potrošača.

Elektroenergetika

Stanje elektroenergetske mreže na području općine Kaptol je u relativno dobrom stanju. Osnovni izvori napajanja potrošača na području Općine su TS 35/10 (20) kV-POŽEGA I i TS 35/10 (20) kV-VELIKA koja su izvan područja općine Kaptol.

Za planirani razvoj potrebne su dogradnje na svim distribucijskim naponskim razinama.

1.1.4.7. Vodno gospodarstvo

Vodoopskrba

Od deset naselja Općine vodoopskrbni sustav izgrađen je u pet naselja Općine i to u naseljima Kaptol, Češljakovci, Golo Brdo, Komarovci i Novi Bešinci.

Vodoopskrbni sustav Općine dio je većeg sustava Požeštine te tako dijeli probleme tog sustava. Pokrivenost naselja izgrađenom vodovodnom mrežom ne zadovoljava, jer nedostaje uključanje preostalih pet naselja: Alilovci, Bešinci, Doljanovci, Podgorje i Ramanovci u jedinstveni vodoopskrbni sustav požeštine. Veliki problem imaju tri naselja Općine (Bešinci, Doljanovci i Podgorje) koja imaju izgrađen vlastiti mjesni vodovod. Problemi nastaju kada uslijed

velikih kiša dolazi do zamućenja, a u vrijeme sušnog perioda do nestanka vode. Rješenje je uključivanje tih malih sustava u jedinstveni vodoopskrbni sustav požeštine. Manjak vode u sušnim dijelovima godine predstavlja veliki problem i u naseljima koja se opskrbljuju iz vlastitih izvora - bunara.

Problematika koja je prisutna na prostoru Općine biti će riješena izgradnjom i uključanjem svih naselja u jedinstven vodoopskrbni sustav Požeštine prema planiranom razvoju vodoopskrbe Požeštine.

Odvodnja otpadnih voda

Odvodnja otpadnih voda radi se samo u dva naselja Općine (Kaptol – općinsko središte i naselju Komarovci), a u preostalim osam naselja nije izvedena i kao takva ne zadovoljava stanje na terenu.

Uređenje vodotoka

Na području Požeške kotline niti jedan vodotok nije u stanju prihvatiti maksimalne vode zbog nedovoljnog kapaciteta korita i objekata, lošeg održavanja korita, te nestašice sredstava. U dolinama vodotoka uglavnom postoje prirodni retencijski prostori, koji u vrijeme pojave maksimalnih voda prihvate dio vodnih količina, no i pored toga relativno dosta često dolazi do izlivanja vode na područje koje je naseljeno, obrađeno i sl. te ostavljajući pustoš izazivaju ogromne štete.

Poplavne zone obuhvaća dosta široko područje ugroženih dolina i ukupno procijenjena površina iznosi oko 13.000 ha na cijelom slivu Orljava-Londža.

Pored poplavnih zona koje su registrirane u dolinama najvećih vodotoka, postoje uz brojne manje vodotoke poplavne zone, za koje nema dovoljno sistematiziranih podataka.

Poplavne zone su relativno veliko ugroženo područje, praktički neupotrebljivo za korištenje, stoga ulaganje društvenih sredstava nije opravdano na terenu na kojem postoji potencijalna opasnost od uništenja.

Ključni problemi uređenja vodotoka i izgradnje sustava zaštite od štetnog djelovanja voda u ovom slivu su: nedovoljna izgrađenost objekata kao dijelova zaštitnih sustava, nedovoljna učinkovitost izgrađenih dijelova sustava zbog nedovoljnog stupnja održavanja, nedovoljna suradnja s drugim djelatnostima u provođenju mjera za zaštitu od voda, a naročito s odgovornim korisnicima šumskih i poljoprivrednih površina, nedostatak svih potrebnih prognostičkih vremenskih informacija i upozorenja na nagle promjene vremena i na nevrjeme kao i podataka o palim oborinama (prema Državnom planu obrane od poplava obaveza DHMZ Hrvatske), nedostatak kišomjernih postaja, slaba kvaliteta hidroloških veličina na vodomjernim postajama referentnim za proglašenje i prestanak mjera obrane od poplava (postaje koje održava DHMZ), ne postojanja sustava hidrološkog prognoziranja, nedostataka informacija o vodostajima u realnom vremenu, ne postojanja Plana obrane od poplava za slivno područje.

Ukupno područje Općine je slabo branjeno od poplava pa je potrebno izvršiti reguliranja vodotoka i područja koja su ugrožena poplavama, te izgraditi planirane akumulacije. Radi obrane grada Požege od velikih voda Veličanke i Stražemanke nužno je izvesti lateralni kanal Stražemanka-Veličanka-Kaptolka, koja se dijelom nalazi i na području općine Kaptol. Uređenost vodotoka i voda te obrana od poplava nisu na zadovoljavajućem nivou.

Melioracijska odvodnja i navodnjavanje

Dio površina (poljoprivredne površine kojima gospodari Kutjevo d.d.) unutar općine Kaptol su meliorirane, tako da se ne može biti zadovoljan s opsegom izvršenih radova na uređenju melioracijskog područja, pogotovo na zemljištu u vlasništvu obiteljskih gospodarstava. Ni postojeći sustavi zbog lošeg održavanja u potpunosti ne funkcionira, pa je nužno u prvom koraku osposobiti postojeći sustav.

Kao nema površina na području općine Kaptol koje se sustavno navodnjavaju tako u cijelosti melioracijski sustav odvodnje i navodnjavanja nije zadovoljavajući.